

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่องการนำเสนอร่างกฎหมาย การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้จัดประเภทเอกสาร และงานวิจัยออกเป็นส่วนต่างๆ 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาและรูปแบบการให้บริการ การศึกษา

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา

การติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการกันระหว่างประเทศต่างๆ ทั่วโลกเกิดขึ้นและมีมานานแล้ว นานาประเทศต่างก็พยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศตนพร้อมไปกับการแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศคู่ค้าอื่นๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าและในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดอุปสรรคในทางการค้าในด้านต่างๆ มากมาย มีการนำนโยบายภายในประเทศทั้งมาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการอื่นๆ มาใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการภายในประเทศ และใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันประเทศคู่ค้า มีการใช้เวทีการค้าระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการบีบบังคับให้ประเทศต่างๆ เปิดตลาดการค้าให้แก่สินค้าของประเทศตน ด้วยเหตุนี้เอง ประเทศต่างๆ จึงได้มีการรวมกลุ่มและร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดการเจรจาร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ ในอันที่จะแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคในทางการค้าที่มีอยู่ให้ลดน้อยลง จนเป็นผลให้เกิดความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการค้าของโลกให้สามารถดำเนินไปอย่างเสรีและตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคง เพื่อก่อให้เกิดการจ้างงาน การขยายตัวของการลงทุนและการค้าอย่างต่อเนื่อง โดยขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศทั้งในด้านภาษีศุลกากรและด้านอื่นๆ ตลอดจนวางระเบียบ กฎเกณฑ์ และกรอบกฎหมาย เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับการค้าระหว่างประเทศ (รัฐพร ตริณรงค์, 2540 : 149 และประพิร์ อภิชาติสกุล, 2542 : 85)

การเจรจาการค้าหลายฝ่ายภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) รอบอุรุกวัย ซึ่งจัดให้มีขึ้น ณ นครปุนต้า เดอ เอสเต้ (Punta de Este) ประเทศอุรุกวัย เริ่มประชุมเมื่อปี ค.ศ. 1986 และสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1993 ได้มีความ

ตกลงในการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีในการเจรจาเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกว่า "การเจรจาการค้าหลายฝ่ายหรือการเจรจาการค้าพหุภาคี" (Multilateral Trade Negotiation : MTN) และวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าสินค้า บริการ ทรัพย์สินทางปัญญา มาตรการการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า ตลอดจนกระบวนการในการระงับข้อพิพาท ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี ปราศจากอุปสรรคและข้อกีดกันทางการค้า เพื่อให้การใช้ทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ทัชชมัย ฤกษ์สุต, 2546 : 27)

ต่อมาเมื่อการค้าบริการมีการขยายตัวเจริญเติบโตมากขึ้นและเริ่มกลายเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากขึ้น ในขณะที่ความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการกำกับการค้าบริการระหว่างประเทศเอาไว้ ประกอบกับการค้าบริการในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เป็นต้น ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีความต้องการขยายตลาดการค้าของประเทศตนเองไปสู่ตลาดต่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศเหล่านี้ยังมีความได้เปรียบในทางการค้าบริการสูงทั้งทางด้านเงินทุน เทคโนโลยี และความชำนาญในการประกอบการ จึงพยายามผลักดันให้มีการเจรจาเพื่อเปิดตลาดการค้าบริการให้เป็นไปโดยเสรีมากขึ้น (รัฐพร ตริณรงค์, 2540 : 148)

ศักดิ์ดา ธนิตกุล (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 2-3) กล่าวว่า การส่งออกสินค้าบริการที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจึงเป็นผลประโยชน์สำคัญที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องผลักดัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลักดันผ่านเวทีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เพราะเป็นการเจรจาในเวทีเดียว แต่มีผลเป็นการเปิดตลาด (market access) ตลาดของประเทศสมาชิกทั้งหมด ตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (most - favored - nation treatment : MFN) ในฐานะของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่เป็นตลาดนำเข้าสินค้าที่สำคัญที่สุดในโลก ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีอำนาจต่อรองที่สูงมากในการเจรจาการค้าพหุภาคี ผู้แทนทางการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยื่นคำขาดที่แข็งแกร่งต่อประเทศอื่นๆ ในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย (1986 - 1993) ว่า ในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายของ GATT รอบอุรุกวัย จะต้องมีการนำการค้าบริการ (Trade - in - Services) และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) เข้าไปเจรจา และต้องมีการสร้างวินัยในการค้าการค้าบริการและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วย มิฉะนั้นแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่ยอมร่วมในการเจรจาด้วย ทำให้ประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องยอมรับ เพราะระบบการค้าพหุภาคีของโลกจะขาดประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้ และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ประเทศ

สหรัฐอเมริกายอมให้บรรจเรื่องการค้าสินค้าเกษตรและการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาเป็นหัวข้อในการเจรจาขอบอกรุกด้วย

ด้วยข้อเสนอของประเทศสหรัฐอเมริกาในความพยายามสร้างวินัยในการค้าบริการระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ซึ่งเป็นความตกลงพหุภาคี เป็นความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เพื่อมุ่งที่จะให้มีการจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศ และใช้เป็นบรรทัดฐานร่วมกันในการค้าบริการระหว่างประเทศ โดยมีหลักการว่า การเปิดเสรีจะเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป (progressive liberalization) และต้องเป็นการประสานผลประโยชน์ทั้งของประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีความสามารถในการแข่งขันสูง และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่มีความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่า และจะต้องทบทวนให้มีการเปิดเจรจาเพื่อให้มีการเปิดเสรีมากขึ้นอีกภายใน 5 ปี หลังจากที่มีความตกลงมีผลใช้บังคับ

ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก WTO มาตั้งแต่เริ่มแรกที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน โดยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 และมีสถานะเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง (สมพงษ์ เพ็ญอารมย์, 2545 : 2) ตามข้อตกลงการจัดตั้งองค์การการค้าโลกนี้ ประเทศสมาชิกจะต้องผูกพันที่จะปฏิบัติตามความตกลงต่างๆ ที่ได้มีการกำหนดขึ้น และในบรรดาความตกลงทั้งหลายเหล่านั้น ก็ได้รวมถึงความตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ด้วย

ชุมพร บัจจุสานนท์ (2537 : 82) ได้ศึกษาวัตถุประสงค์ของการค้าบริการที่ปรากฏอยู่ในอารัมภบทของปฏิญญารัฐมนตรี พบว่า วัตถุประสงค์สำคัญของการสร้างกฎเกณฑ์ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

- (1) ขยายการค้าบริการโดยใช้หลักการค้าเสรีภายใต้เงื่อนไขของความโปร่งใสและการเปิดเสรีตามลำดับ
- (2) สร้างสิทธิและหน้าที่ในลักษณะที่สมดุลเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ
- (3) ให้สิทธิแก่รัฐในการออกกฎระเบียบภายในเพื่อตอบสนองต่อนโยบายภายในของรัฐ และคำนึงถึงระดับการพัฒนาของกฎเกณฑ์ในเรื่องการค้าบริการในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา หมายความว่า กฎเกณฑ์ในการค้าบริการระหว่างประเทศจะต้องเคารพต่อกฎหมายภายในประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการด้วย

- (4) ให้ความสะดวกแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการมีส่วนร่วมในเรื่องการค้าบริการและการขยายการค้าบริการเพื่อส่งออก และจะต้องคำนึงถึงความลำบากหรืออุปสรรคของประเทศล้าหลังหรือด้อยพัฒนา เป้าหมายสำคัญคือ การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้

กล่าวโดยสรุป ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกดำเนินไปอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่มีเงื่อนไขตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation Treatment : MFN) มีความโปร่งใส (Transparency) และมีการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) อันเป็นการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกและของโลก

โครงสร้างของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 6 หมวดด้วยกันคือ

- หมวดที่ 1 ว่าด้วยขอบเขตและคำนิยาม (Scope and Definition)
- หมวดที่ 2 ว่าด้วยพันธกรณีและข้อวินัยทั่วไป (General Obligations and Disciplines)
- หมวดที่ 3 ว่าด้วยข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments)
- หมวดที่ 4 ว่าด้วยการเปิดเสรีตามลำดับ (Progressive Liberalization)
- หมวดที่ 5 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบัน (Institutional Provisions)
- หมวดที่ 6 ว่าด้วยบทบัญญัติสุดท้าย (Final Provisions)

จากโครงสร้างของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ดังกล่าว สามารถแบ่งเนื้อหาสาระสำคัญออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. กรอบความตกลง เรียกว่า “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ” กำหนดพันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไป (General Obligations and Disciplines) ที่ประเทศสมาชิกทุกประเทศจะต้องถือปฏิบัติ และจะมีผลบังคับใช้ทั่วไปกับการค้าบริการทุกสาขาประกอบ ด้วยมาตรา II ถึงมาตรา XV
2. ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ประกอบด้วย มาตรา XVI ถึงมาตรา XVIII ซึ่งจะบัญญัติถึงหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) การปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) และข้อผูกพันเพิ่มเติม (Additional Commitments) และประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถที่จะเสนอตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedule of Specific Commitments)

ของประเทศตนได้ภายใต้หลักการดังกล่าว โดยการนำเสนอตารางข้อผูกพันจะขึ้นอยู่กับภาระจากประเทศสมาชิกอื่นๆ

3. ภาคผนวก (Annex) ระบุสถานการณ์ของบริการบางสาขาที่ต้องมีข้อกำหนดพิเศษเพิ่มเติมจากกรอบความตกลง

หลักการของ GATS

รายละเอียดเกี่ยวกับหลักการต่างๆ ของ GATS มีดังนี้

(1) หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง

หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (The Most Favored – Nation Treatment : MSN) มีที่มาจากแนวความคิดในอันที่จะขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจการค้าโลก จึงก่อให้เกิดแนวความคิดในเรื่องหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non – Discrimination) ขึ้น ซึ่งเป็นการให้การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันต่อประเทศต่างๆ กล่าวคือ หากประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่งอย่างไร ก็จะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกันนั้นต่อประเทศสมาชิกอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน หลักการดังกล่าวได้ระบุไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade : GATT) โดยแยกพิจารณาได้สองประเด็นคือ “หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง” (Most – Favoured Nation Treatment : MFN) เป็นหลักที่กำหนดการไม่เลือกปฏิบัติ ณ พรมแดน (border) ที่สินค้าถูกนำเข้ามาภายในประเทศภาคีสมาชิก และ “หลักปฏิบัติอย่างคนชาติ” (National Treatment) เป็นหลักที่ให้มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสินค้านำเข้ากับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศผู้นำเข้า กล่าวคือ เป็นการไม่เลือกปฏิบัติเมื่อสินค้านำเข้าผ่านพรมแดนเข้ามาแล้ว เท่ากับว่าสินค้านำเข้าได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตั้งแต่นำเข้ามาจนถึงการบริโภคภายในประเทศ (ทัชชมัย ฤกษ์สุต, 2546)

ในความหมายของการค้าบริการหมายความว่า ประเทศต่างๆ ต้องให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันต่อประเทศคู่ค้าทุกประเทศโดยไม่มีเงื่อนไขแก่ผู้ให้บริการ (Service Suppliers) ทั้งนี้ WTO ได้อธิบายถึงหลักการนี้ในลักษณะที่ว่าเมื่อให้ความอนุเคราะห์แก่ประเทศหนึ่งก็ต้องให้ความอนุเคราะห์เช่นเดียวกันนั้นต่อประเทศอื่นๆ ด้วย (favour one, favour all) (UNESCO, 2003)

(2) หลักความโปร่งใส (Transparency)

หลักความโปร่งใส คือ การกำหนดนโยบายและมาตรการทางการค้า รวมทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของประเทศภาคีสมาชิกใดๆ จะต้องมีความโปร่งใสชัดเจน มีการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อบทกฎหมายและระเบียบต่างๆ เช่น การนำเข้า - ส่งออกสินค้า หรือระเบียบอื่นให้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป

(3) การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization)

การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ คือ การเปิดตลาดให้แก่สินค้าหรือบริการของประเทศสมาชิกโดยมีการกำหนดเป็นขั้นๆ จากน้อยไปหามากจนกระทั่งเปิดตลาดอย่างกว้างที่สุด เป็นการเปิดแบบค่อยเป็นค่อยไปขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละประเทศ โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกต้องร่วมเจรจาปรับปรุงข้อผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการให้มากขึ้นทุกๆ 5 ปี เพื่อให้บริการหรือผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นเข้าสู่ตลาดได้อย่างเสรีมากขึ้นเรื่อยๆ จนกว่าจะบรรลุถึงเป้าหมายการเปิดเสรีอย่างเต็มที่

หลักการของ GATS เกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการประการหนึ่งคือ การเปิดเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา 6 ของ GATS จึงอนุญาตให้ประเทศสมาชิกสามารถระบุข้อจำกัดหรือขอบเขตการเปิดตลาดภายในประเทศให้แก่ต่างชาติได้ โดยการเขียนข้อจำกัดให้ปรากฏอยู่ในรูปแบบของการบริการที่ยังไม่พร้อมที่จะเปิดเสรีเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการให้บริการ mode 3 และ mode 4 ซึ่งจะเป็นการระบุข้อจำกัดหรือขอบเขตการเปิดตลาดใน 2 เรื่อง คือ การเข้าสู่ตลาด (market access) และการปฏิบัติอย่างคนชาติ (national treatment) และยอมให้ประเทศสมาชิกสามารถที่จะไม่ปฏิบัติตามหลัก MFN ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การอนุญาตตามมาตรา 6 ของ GATS เป็นการอนุญาตให้ประเทศสมาชิกออกกฎหมายภายในของตน อย่างไรก็ได้ เพื่อกำกับดูแลการจัดการเกี่ยวกับการค้าบริการของประเทศ แต่การออกกฎหมายภายในดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการแข่งขันเสรีหรือเป็นการเลือกปฏิบัติ

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการเริ่มปรากฏขึ้นในการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบโดฮา (Doha Round) โดยในปี ค.ศ. 2000 ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีรายได้จากการให้บริการการศึกษาเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ได้ผลักดันให้มีการนำหัวข้อการบริการการศึกษาเข้าไปไว้ในการเจรจาการค้าบริการด้วย โดยมองว่าการศึกษาเป็นสินค้า (goods) อย่างหนึ่ง มีการประมาณการเกี่ยวกับมูลค่าของการค้าระหว่างประเทศในการให้บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี ค.ศ. 1995 ว่ามีปริมาณถึง 27 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศอันดับหนึ่งที่มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติสมัครเข้าศึกษาต่อมากถึง 450,000 คน และในปี 1999 มูลค่าทางการค้าของการให้บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนปริมาณถึง 30 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 3 ของมูลค่ารวม

ของการค้าบริการในกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development)

กฎระเบียบภายในประเทศ (Domestic Regulation)

โดยหลักทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอาณาเขตของตน

อุสาร์ โกลมปาณิก (2528 : 78) กล่าวว่า สิทธิของรัฐ คือ สิทธิที่รัฐอาจกระทำการ ประโยชน์ของรัฐที่ถึงจะได้รับเนื่องจากการมีสถานภาพเป็นรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันรัฐก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องละเว้นการกระทำการใดๆ เพื่อขัดขวางการใช้สิทธิของรัฐอื่นที่อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายระหว่างประเทศด้วย สิทธิในการแสดงออกซึ่งเอกราชภายในดินแดนของรัฐ (internal independence) รัฐมีสิทธิดำเนินกิจการภายในประเทศได้ตามดุลพินิจของตน สามารถออกกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ได้ทุกประเภท เพื่อใช้บังคับคนชาติหรือคนชาติอื่นที่เข้ามา หรืออาศัยอยู่ในดินแดนของตน ฯลฯ ทั้งนี้ การใช้สิทธิของรัฐในเรื่องนี้จะต้องไม่ยังผลให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสิทธิของรัฐอื่นๆ ด้วย

จุมพต สายสุนทร (2539 : 241) กล่าวว่า รัฐอาจใช้อำนาจเหนือบุคคล ทรัพย์สิน หรือเหตุการณ์ โดยอาศัยจุดเกาะเกี่ยวบางประการที่กฎหมายระหว่างประเทศรับรอง เช่น รัฐอาจออกกฎหมายและใช้บังคับกฎหมายแก่บุคคล ทรัพย์สิน และเหตุการณ์ที่อยู่หรือเกิดขึ้นในดินแดน (territory) ของรัฐได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติใดหรือทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด เว้นแต่จะมีความตกลงระหว่างประเทศกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือมีกฎหมายระหว่างประเทศห้ามไว้

อาดิตยา แมททู และปีแอร์ เซาเว่ (Aaditya Mattoo and Pierre Sauve, 2003 : 1) กล่าวว่า ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ได้รับรองไว้อย่างชัดเจนว่า "เป็นสิทธิโดยชอบของประเทศภาคีสมาชิกในอันที่จะตรากฎ ระเบียบ และนำกฎ ระเบียบใหม่ๆ ขึ้นมาใช้กับการค้าบริการภายในอาณาเขตดินแดนของประเทศตน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นโยบายแห่งรัฐ และโดยคำนึงถึงความไม่เท่าเทียมกันของระดับการพัฒนาของกฎ ระเบียบ การค้าบริการในประเทศที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการที่จะใช้สิทธินี้ของประเทศกำลังพัฒนา"

ทั้ง อาดิตยา แมททู และปีแอร์ เซาเว่ (Aaditya Mattoo and Pierre Sauve, 2003 : 3) มีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 6 ของ GATS ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎ ระเบียบภายในประเทศ (Domestic Regulation) เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะมีเงื่อนไขอยู่ในตัวเอง เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการตรากฎ ระเบียบ ขึ้นใช้ในกระบวนการค้าเสรี บทบัญญัติมาตรา 6 เกี่ยวกับกฎ ระเบียบภายในมี

บทบาทสำคัญในการเปิดตลาดการค้าบริการควบคู่ไปกับมาตรา 16 เรื่องการเข้าสู่ตลาด (market access) และมาตรา 17 ในเรื่องการปฏิบัติอย่างคนชาติ (national treatment) หากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นได้ว่า มาตรา 6 เปรียบเสมือนเส้นทางที่ 3 ของทางสามสาย (a three - pronged approach) ในการเข้าสู่ตลาดการค้าบริการ

สำหรับการนำบทบัญญัติมาตรา 6 มาใช้เพื่อประโยชน์ในการปกป้องคุ้มครองสถาบันอุดมศึกษาของไทยให้มีความเข้มแข็งและพร้อมรับการแข่งขันเสรีนั้น ศักดา ธนิตกุล (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 13) มีความเห็นว่า ประเทศไทยสามารถจะออกกฎหมายมากำกับดูแลอุดมศึกษาของประเทศไทยเองอย่างไรก็ได้ เพราะเป็นอำนาจอธิปไตยของรัฐที่ได้รับการรับรองโดยบทบัญญัติมาตรา 6 ของ GATS เพียงแต่กฎหมายดังกล่าวต้องไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) ระหว่างผู้ให้บริการไทยกับผู้ให้บริการต่างชาติ นอกจากนี้ เขายังกล่าวว่า ประเทศในยุโรปได้อาศัยบทบัญญัติมาตรา 6 มาออกกฎหมายจัดระเบียบการศึกษาภายในประเทศ และใช้ระเบียบภายในประเทศดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองเพื่อให้บริการการศึกษาภายในประเทศมีเวลาปรับตัวให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นก่อน เพื่อเตรียมรับมือกับการรุกของผู้ให้บริการการศึกษาของสหรัฐอเมริกา บทเรียนและประสบการณ์ของประเทศยุโรป ซึ่งเป็นต้นแบบของการจัดระบบอุดมศึกษาในประเทศไทย อาจเป็นต้นแบบในการจัดระเบียบการศึกษาที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งในยุคโลกาภิวัตน์

มาตรการและเงื่อนไขในการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ

ศักดา ธนิตกุล (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 13 - 16) ได้ศึกษาและพบว่า มาตรการที่ประเทศอื่นๆ ใช้เป็นมาตรการเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศชั่วคราว (ก่อนที่อุตสาหกรรมภายในประเทศจะมีความสามารถในการแข่งขันได้) มีดังต่อไปนี้

1. เงื่อนไขว่า ผู้ให้บริการต้องมีสัญชาติ หรือเป็นคนชาติของประเทศตนเท่านั้น
2. เงื่อนไขว่า ผู้ให้บริการต้องมีภูมิลำเนา และสถานที่ประกอบการในประเทศตนเท่านั้น
3. เงื่อนไขว่า ผู้ให้บริการต้องมีคุณสมบัติ และเข้าตลาดตามที่กำหนดเท่านั้น
4. เงื่อนไขว่า ผู้ให้บริการจะต้องถูกจำกัดการเคลื่อนย้ายภูมิลำเนา
5. ตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับขอบเขตของการให้บริการว่า ให้บริการอะไรได้บ้าง
6. ตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับการตลาด การชักจูงลูกค้า และค่าบริการ
7. กำหนดจำนวนผู้ให้บริการที่จะเข้ามาให้บริการได้
8. กำหนดรูปแบบขององค์กรธุรกิจที่จะให้บริการได้
9. จำกัดเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ และการใช้ชื่อทางการค้าของบริษัทต่างชาติ

10. จำกัดเรื่องการถ่ายทอดข้อมูลข้ามประเทศ ซึ่งรวมถึงการส่งรายงานในรูปแบบ electronic และเอกสารทางบัญชี
11. ตั้งเงื่อนไขให้ใช้มาตรฐานทางบัญชีและมาตรฐานอื่นๆ ของประเทศตนเท่านั้น

1.2 รูปแบบการให้บริการการศึกษา

รูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศโดยทั่วไป จำแนกออกได้ 4 รูปแบบ (Mode of Supply) เมื่อนำมาใช้กับการค้าบริการการศึกษาสามารถจำแนกรูปแบบได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 Cross – Border Supply หมายถึง การให้บริการข้ามพรมแดนโดยที่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่างอยู่ที่ประเทศของตน แต่ตัวบริการเคลื่อนย้ายจากประเทศของผู้ให้บริการไปสู่ประเทศของผู้รับบริการ โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นสื่อ เช่น การให้บริการการเรียนการสอนผ่านทางเครือข่ายโทรคมนาคม เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่าการศึกษาแบบออนไลน์ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 Consumption Abroad หมายถึง การบริโภคบริการในต่างประเทศโดยผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ เช่น การที่นักศึกษาเดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 Commercial Presence หมายถึง การจัดตั้งบริษัทหรือหน่วยงานทางธุรกิจเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ โดยผู้ให้บริการจะเป็นผู้เข้าไปลงทุนจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินการให้บริการ เช่น การที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้าไปจัดตั้งวิทยาเขตหรือสาขาขึ้นเพื่อให้บริการการเรียนการสอนในอีกประเทศหนึ่ง

รูปแบบที่ 4 Presence of Natural Person หมายถึง การที่บุคคลธรรมดาของประเทศหนึ่งเข้าไปทำงานในอีกประเทศหนึ่ง กรณีนี้ได้แก่ การที่อาจารย์เดินทางไปให้บริการหรือไปทำงานเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของอีกประเทศหนึ่ง

ผลดีและผลเสียของการเปิดการค้าเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

Dr. Per Nyburg (Chairman, Committee for Higher Education and Research Council of Europe, 23 May 2002) ได้กล่าวไว้ในรายงานว่า นักวิชาการและผู้แทนรัฐบาลจากประเทศต่างซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในสหภาพยุโรปได้มีความเคลื่อนไหวต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา และได้มีการจัดประชุมหารือกันถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวในการประชุมต่างๆ เช่น ในการประชุม Bologna Process ได้มีข้อเสนอเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (Bologna Process to create a European Higher Education Area by 2010) และในการประชุมที่กรุงปราก

(Prague) ที่ประชุมได้ข้อตกลงยืนยันบทบาทของอุดมศึกษาว่า เป็นสินค้าบริการสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะชน

สุชาติ ตันธนะเดชา (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 28) ได้กล่าวถึงรายงานการประชุมที่กรุงปราก (Prague) เกี่ยวกับผลกระทบของ GATS และ FTA ต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า ที่ประชุมได้มีการสรุปประเด็นของผลกระทบที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลกระทบต่อคุณภาพ (quality) การเข้าถึง (access) และความเสมอภาค (equity) ของอุดมศึกษา
- 2) ผลกระทบต่ออำนาจรัฐ (national authority) ในการกำกับดูแลระบบอุดมศึกษาของชาติ
- 3) ผลกระทบต่อสิ่งที่ไม่อาจล่วงรู้มาก่อน (unforeseen consequences) ในการอุดหนุนอุดมศึกษาของชาติ

Jane Knight (2002) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับผลกระทบของ GATS และ FTA ที่มีต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรต่างๆ เริ่มหันมาให้ความสนใจดำเนินกิจการอุดมศึกษาในเชิงพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นธุรกิจที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศที่เป็นผู้ให้บริการทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเป็นจำนวนเงินมหาศาล การเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาจะทำให้มีผู้ให้บริการการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และการตอบสนองตลาดที่ทวีความต้องการในการเข้าถึงระดับอุดมศึกษายิ่งขึ้นนี้อาจนำไปสู่การให้บริการโปรแกรมการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ การที่ข้อตกลง GATS และ FTA มีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล (distance learning) มากขึ้นนี้ นับเป็นการทำลายหลักการอุดมศึกษาที่เป็นบริการสาธารณะ (public good) พร้อมกันนี้ Jane Knight ได้เสนอข้อพิจารณาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังนี้

- 1). Student Access
- 2). Funding
- 3). Regulation of Foreign or Cross – Border Providers
- 4). Recognition and Transferability of Credits
- 5). Quality Assurance and Accreditation
- 6). Mobility of Professionals
- 7). Culture and Acculturation
- 8). The Dominance of Trade

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาผลกระทบด้านสังคม การเตรียมความพร้อมจากการเปิดเสรีทางการค้าและบริการทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

(1) **ศักยภาพของประเทศ :** ผลการศึกษาชี้ว่าหากมีการเปิดเสรีทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ประเทศไทยสามารถที่จะทำการแข่งขันได้ในระดับอุดมศึกษาโดยมีความได้เปรียบในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมากที่สุด ส่วนระดับอาชีวศึกษามีความสามารถในการแข่งขันต่ำกว่า เพราะมีต้นทุนทางสังคมค่อนข้างสูงตามการคำนวณต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (Domestic Resource Cost) โดยในระดับอุดมศึกษาด้านทุนทางสังคมที่ต้องสูญเสียในรูปเงินตราต่างประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศจำนวน 1 ดอลลาร์ (ค่า DRC) เท่ากับ 0.26 , 0.32 และ 0.42 ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิชาสังคมศาสตร์ ตามลำดับ ในขณะที่การให้บริการทางการศึกษาในระดับอาชีวศึกษามีค่า DRC เท่ากับ 0.88 และ 0.82 ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามลำดับ

(2) **ศักยภาพในการจัดบริการการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ :** การศึกษาได้ทำการวิเคราะห์หาความต้องการบริการทางการศึกษา (หรือการเป็นผู้ให้บริการ) เปรียบเทียบกับประเทศพม่า เวียดนาม มาเลเซีย ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย พบว่า ประเทศไทยน่าจะมียุทธศาสตร์เป็นผู้ให้บริการแก่ประเทศที่มีระดับรายได้ต่อหัวต่ำกว่า ต้นทุนการให้บริการของไทยที่ถูกกว่าโดยเปรียบเทียบน่าจะทดแทนการให้บริการของประเทศออสเตรเลียและญี่ปุ่นได้ ในขณะที่ไทยน่าจะร่วมมือหรือร่วมลงทุนกับกลุ่มประเทศที่มีเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สูงกว่า เช่น ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย

(3) **การศึกษาผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม :** ผลกระทบด้านสังคมที่น่าจะเห็นได้ชัดคือ เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีรายได้ชั้นต่างๆ ที่กำลังซื้อบริการที่แตกต่างกันไป ความไม่เท่าเทียมของการเข้าถึงบริการจะส่งผลกระทบยาวต่อความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมนอกจากนี้การเปิดเสรีน่าจะมีผลต่อวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น เนื่องจากการไหลเวียนและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำได้ง่ายและรวดเร็วไร้ขีดจำกัด วัฒนธรรมไทยอาจถูกกระทบได้ในระยะกลาง - ยาว หากไม่มีการวางแนวทางรองรับ

(4) **เงื่อนไขสำคัญการเตรียมความพร้อมก่อนมีการเปิดเสรีเต็มรูปแบบ :** การปรับความไม่เท่าเทียมกันของการให้การอุดหนุนจากภาครัฐแก่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา รัฐ - เอกชน และลดการอุดหนุนโดยให้ผู้รับบริการเป็นผู้จ่ายเอง (Benefit Pay Principle) ควบคู่ไปกับความสามารถในการเข้าถึงของผู้มีรายได้น้อยในบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือทางนโยบาย เช่น การจัดตั้งกองทุนการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้เสนอว่า ภาครัฐควรปรับบทบาทจากการควบคุมดูแลระบบการศึกษาทั้งอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้เป็นการกำกับดูแลและปล่อยให้กลไกตลาดการบริการร่วมกับกลไกทางสังคมเป็นตัวกำหนดปริมาณและคุณภาพของบริการทางการศึกษา ตลอดจนอัตราค่าบริการของสถาบันการศึกษา โดยลงทุนสร้างภูมิคุ้มกันที่สำคัญแก่ระบบการศึกษาไทยกับการประกันคุณภาพบริการทางการศึกษา การเรียนรู้ของทรัพยากรมนุษย์ทั้งระบบแบบต่อเนื่อง (Life Long Learning) รวมทั้งการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่ายของการเรียนการสอนระหว่างมหาวิทยาลัยที่ชำนาญเฉพาะทาง การเปิดให้ผู้รับบริการเลือกสะสมความรู้จากกลุ่ม (network) ของผู้ให้บริการทั้งภายใน - นอกประเทศ

สุชาติ ตันธนะเดชา (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 29) เห็นว่า ข้อพิจารณาในประเด็นดังกล่าวข้างต้น เป็นประเด็นซับซ้อนที่เกี่ยวข้องในเชิงเทคนิคและกฎหมาย อีกทั้งโยงใยกับนโยบายการจัดการศึกษาด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านงบประมาณ การขยายโอกาสทางการศึกษา การรับรองวิทยฐานะ คุณภาพการศึกษา และทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการเปิดการค้าเสรีด้านบริการการศึกษา คือ ข้อมูลสารสนเทศ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องได้รับข้อมูลสารสนเทศที่พอเพียง และจะต้องมีส่วนร่วมในการเจรจาตกลงทางการค้าด้านบริการการศึกษา หรือควรจะมีการตั้งประเด็นถกเถียงและเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายเจรจาการค้าของรัฐถึงสิ่งที่คาดการณ์ว่าจะมีผลกระทบทางลบต่อระบบการศึกษาของประเทศ

ศิริชัย กาญจนวาสี (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 58 – 62) ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ที่มีต่อการเปิดเสรีทางการศึกษาในภาพรวมทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ พบว่ามีผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลกระทบทางบวก

1.1 ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาของคนไทย

นอกจากคนไทยจะมีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศแล้วยังสามารถเลือกใช้บริการการศึกษาของสถาบันจากต่างประเทศที่เข้ามาตั้งสถาบัน/สำนักงานในประเทศไทย จึงเป็นการเพิ่มช่องทางให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับต่างๆ จากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

1.2 ช่วยให้มีการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของระบบการจัดการศึกษาของไทย

การเข้ามาตั้งสถาบัน/สำนักงานทางการศึกษาของต่างชาติ รวมทั้งการเข้ามาจัดการศึกษาของคนต่างชาติ เป็นโอกาสที่ระบบการศึกษาภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชนไทยจะต้องปรับตัว โดยปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของการบริหารการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษาและผลผลิตทางการศึกษา เพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้

1.3 ช่วยทำให้ไทยสามารถขยายองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยสู่สากล

การให้บริการทางการศึกษาข้ามพรมแดนเป็นช่องทางให้ไทยสามารถนำองค์ความรู้ทางการศึกษาของไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาไทยขยายสู่สากล เช่น ศิลปวัฒนธรรมไทย มวยไทย อาหารไทย นวดแผนไทย เป็นต้น

2. ผลกระทบทางลบ

2.1 สถาบันทางการศึกษาที่ขาดความพร้อม ปรับตัวไม่ทัน จะไม่สามารถอยู่รอดได้

สถาบันทางการศึกษาภายในประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาของรัฐที่มีงบประมาณสนับสนุนน้อย ขาดการบริหารจัดการที่ดี ถ้าปรับตัวไม่ทัน เนื่องจากขาดมาตรการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษา จะไม่สามารถแข่งขันได้ ในที่สุดจะต้องปิดตัวเอง ธุรกิจการศึกษาต่างชาติราคาสูงจะเข้ามาแทนที่การศึกษาของรัฐที่ราคาถูกและมีระดับคุณภาพพอควร และการศึกษาเอกชน

2.2 งบประมาณสนับสนุนการศึกษาจากรัฐบาลจะลดน้อยลง

เนื่องจากการเปิดเสรีการศึกษา เมื่อถึงที่สุดแล้วจะต้องยึดหลักปฏิบัติที่ให้สิทธิเท่าเทียมกันในการให้บริการของคนในประเทศและคนต่างประเทศ เงื่อนไขการให้งบประมาณสนับสนุนการศึกษาของรัฐบาลจะน้อยลงตามลำดับเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เท่าเทียมกันอันอาจส่งผลต่อการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อความอยู่รอด

2.3 การครอบงำทางวัฒนธรรมการศึกษา

สิ่งที่เข้ามาพร้อมกันกับการขยายตัวของการศึกษาไร้พรมแดนคือ วัฒนธรรมการศึกษาและการเรียนรู้ วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกย่อมครอบงำวัฒนธรรมที่อ่อนล้ากว่า ถ้านักศึกษาชาติจิตสำนึกที่ดีขาดการยึดมั่นในเอกลักษณ์ ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยที่ดี ย่อมถูกครอบงำได้ง่ายกว่าด้วยกระบวนการทางการศึกษาสากล

ธีรพร วีระถาวร (คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548 : 165 – 168) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากการทำข้อตกลง GATS และ FTA ที่มีต่อการจัดการการศึกษานานาชาติ และพบว่าน่าจะมีผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบดังนี้

1. ผลกระทบในเชิงลบ

1.1 หลักสูตรนานาชาติที่เป็นความต้องการของตลาดนักศึกษาในประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา (เพราะมีโอกาสจะทำผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจเมื่อสำเร็จการศึกษา เช่น M.B.A. หรือ B.B.A.) ก็จะมีหลักสูตร online ประเภทนี้จากมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพของบางประเทศ ถ้าตลาดของนักศึกษา

มีมากก็จะมีคู่แข่งจากมหาวิทยาลัยต่างชาติที่มีชื่อเสียงมากขึ้น โดยที่คู่แข่งเหล่านี้จะเสนอหลักสูตรที่ทันสมัยกว่าหลักสูตรภายในประเทศมาก

1.2 หลักสูตรนานาชาติภายในประเทศที่ไม่สามารถปรับตัวกับการแข่งขันในลักษณะระบบบริการรูปแบบที่ 1 ก็อาจต้องปิดหลักสูตรและอาจล้มเป็นหน้ากระดานเหมือนทฤษฎีโดมิโน

1.3 การดึงดูดนักศึกษาในประเทศที่มีศักยภาพสูงบางระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีอาจเกิดขึ้นด้วยการเสนอเรื่องทุนการศึกษาหรือการฝึกงานต่างๆ ในรูปแบบการให้บริการแบบที่ 2

1.4 เมื่อการแข่งขันสูงขึ้น น่าจะเกิดภาวการณ์ขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงบางประเทศในบางสาขาวิชา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการซึ่งเป็นรูปแบบที่ 3 ของการให้บริการดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

1.5 เมื่อมีการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างชาติก็จะมี การส่งอาจารย์ต่างชาติเข้ามาเป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ หรือเป็นคณาจารย์ในสถาบันนั้น

1.6 สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดคือการสอดแทรกทางวัฒนธรรมและปรัชญาเชิงความคิด เพราะระบบ ICT ที่ทันสมัยยอมเข้าถึงตัวผู้รับบริการได้เร็ว ยิ่งถ้าผสมผสานกับกระบวนการเรียนการสอนในลักษณะของข้อ 1.5 ย่อมส่งผลกระทบต่อนักศึกษาของประเทศไม่มากนัก

1.7 การเสียเปรียบดุลการค้าทางการศึกษาจะส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในแง่มุมมองของสูญเสียผู้มีศักยภาพสูงให้กับต่างชาติ

1.8 การศึกษาที่เป็นประโยชน์ของสาธารณะอาจเผชิญกับภาวะคุกคามของธุรกิจการศึกษา กล่าวคือ หลักสูตรบางหลักสูตรที่ไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือรายได้ให้สถาบันการศึกษาอาจไม่ได้รับความสนใจที่จะพัฒนาเท่าที่ควร และในที่สุดก็อาจยกเลิกหลักสูตรนั้นๆ

1.9 การใช้สื่อที่ไม่ใช่ภาษาของตนเองในหลักสูตรนานาชาติอาจทำให้การสื่อความหมายในสาระสำคัญคลาดเคลื่อนไป เพราะบางสาขาวิชาอาจต้องใช้สื่อที่เป็นภาษาของตนเองจึงจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดี ดังนั้น การกำหนดนิยามของหลักสูตรระดับนานาชาติน่าจะเป็นเรื่องที่ต้องมากกว่าหลักสูตรนานาชาติ

1.10 ความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศอาจถูกกัดกร่อนถ้าการบริหารจัดการเรื่องการศึกษานานาชาติไม่ดีพอ

2. ผลกระทบในเชิงบวก

2.1 การแข่งขันที่รุนแรงในบางสาขาวิชาอาจทำให้หลักสูตรนานาชาติบางสาขามีคุณภาพดีขึ้น ถ้าผู้บริหารหลักสูตรรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์เพียงพอที่จะรู้จักนำจุดแข็งมาทำให้เกิดความแตกต่างเพื่อลดผลกระทบจากจุดอ่อน

2.2 นักศึกษาอาจมีโอกาสนในการเลือกหลักสูตรที่มีหลายรูปแบบมากขึ้นจากสถาบันต่างๆ ที่ใช้สื่อทางไกลในการขยายรูปแบบของการให้บริการ

2.3 นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากคณาจารย์ต่างชาติมากขึ้นโดยผ่านช่องทางของรูปแบบการให้บริการแบบที่ 1 หรือแบบที่ 4

2.4 คุณภาพของนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของภาษาอาจดีขึ้นถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งคงต้องให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษาที่มีส่วนทำให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสค้นคว้าความรู้ต่างๆ ที่มักจะบันทึกข้อมูลโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

2.5 คณาจารย์ในประเทศน่าจะมีโอกาสพัฒนาตนเองมากขึ้นถ้ามีโครงการแลกเปลี่ยนกับมหาวิทยาลัยต่างชาติในเรื่องเกี่ยวกับการทำวิจัยร่วมกัน

2.6 ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สมุนไพรไทย การนวดไทย วัฒนธรรมไทย อาจได้รับการยอมรับจากนานาชาติมากขึ้นถ้าใช้สื่อการเรียนการสอนที่ดี เช่น ภาษาอังกฤษ โดยผ่านระบบ ICT ที่ทันสมัย

2.7 เศรษฐกิจของชาติในเชิงธุรกิจการศึกษาบางด้านอาจดีขึ้นถ้ารู้จักนำจุดแข็งมาเป็นตัวนำ โดยกำหนดเงื่อนไขในการเจรจาต่อรองให้ดีและกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมบังคับใช้ตามกฎหมายของ GATS

2.8 การเจรจาเกี่ยวกับ FTA จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศถ้าผู้เกี่ยวข้องในการเจรจามีความเข้าใจในจุดอ่อนและจุดแข็งของประเทศรวมทั้งประเทศคู่เจรจาดีพอ

2.9 ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอาจดีขึ้นถ้าได้มีการจัดหลักสูตรนานาชาติในลักษณะที่มีความเอื้ออาทรกับประเทศที่ด้อยกว่า

2.10 ปรัชญาของการศึกษาเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะจะมีผลดีขึ้น ถ้ารู้จักจัดการกับธุรกิจการศึกษาบางประเภท โดยนำเอาผลประโยชน์จากธุรกิจการศึกษามาเอื้ออำนวยกับการศึกษาเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ

เมื่อพิจารณาผลกระทบอันเกิดจากการทำข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและการบริการ (GATS) และข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) จากความคิดเห็นและบทวิเคราะห์ของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นแล้ว สามารถประมวลสรุปผลดีและผลเสียของการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้ดังนี้

ผลดีของการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

- 1) เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาของคนไทยทั้งในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือเลือกเข้ารับการศึกษามาจากสถาบันอุดมศึกษาของต่างประเทศที่มีชื่อเสียงซึ่งเข้ามาให้บริการในประเทศไทยหรือเลือกที่จะศึกษาโดยผ่านทางกรเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบการศึกษาออนไลน์ก็ได้
- 2) การเข้ามาให้บริการการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย จะก่อให้เกิดการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยให้มีการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของระบบการจัดการศึกษาของไทยดีขึ้น
- 3) ทำให้มีรายได้เข้าประเทศ เนื่องจากต่างชาติต้องนำเงินเข้ามาลงทุนจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
- 4) ช่วยให้ไทยสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยไปสู่สากลได้อย่างแพร่หลายและมีความสะดวกมากขึ้น

ผลเสียของการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

- 1) สถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่ปรับตัวไม่ทันต่อการแข่งขันอาจต้องเลิกกิจการ หรืออย่างน้อยอาจทำให้ต้องปิดหลักสูตรบางหลักสูตรที่ไม่สามารถแข่งขันได้กับหลักสูตรที่ทันสมัยกว่าของสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศ
- 2) คนไทยอาจถูกครอบงำทางความคิดและสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมไทยไป อันเนื่องมาจากการรับเอาแนวความคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาโดยอาศัยช่องทางการศึกษาโดยผ่านจากตัวคณาจารย์ผู้สอนสู่นักศึกษาโดยตรง
- 3) การให้เงินอุดหนุนจากรัฐแก่สถาบันอุดมศึกษาจะน้อยลง เนื่องจากการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาจะต้องยึดหลักการหนึ่งคือ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามหลัก National Treatment ดังนั้น เมื่อรัฐให้เงินอุดหนุนการศึกษาแก่สถาบันอุดมศึกษาของไทย รัฐก็จำเป็นต้องให้เงินอุดหนุนแก่สถาบันอุดมศึกษาต่างชาติที่เข้ามาจัดตั้งและดำเนินการในประเทศไทยด้วย
- 4) สูญเสียเงินตราออกนอกประเทศ เนื่องจากรายได้ที่สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศได้รับจากการดำเนินกิจการในประเทศไทย ส่วนหนึ่งจะถูกส่งกลับไปยังประเทศของชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุน

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศในสหภาพยุโรป และหลักเกณฑ์การออกกฎหมายภายในเพื่อปกป้องการให้บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศในสหภาพยุโรปและประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปและประเทศอื่นๆ ดังนี้

- 1) เป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ในขั้นปานกลางไปจนถึงขั้นพัฒนาแล้ว
- 2) มีที่ตั้งของประเทศอยู่ในแถบทวีปยุโรป ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชีย

2.1 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของประเทศนอร์เวย์

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศนอร์เวย์ ประกอบไปด้วยการศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยในระบบและมหาวิทยาลัยนอกระบบ ในส่วนของมหาวิทยาลัยในระบบประกอบด้วยมหาวิทยาลัย จำนวน 4 แห่ง และวิทยาลัย จำนวน 6 แห่ง ซึ่งเป็นสมาชิกของสภามหาวิทยาลัยแห่งประเทศนอร์เวย์ ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันเหล่านี้ และเพื่อสนับสนุนต่อนโยบายแห่งชาติในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยนอกระบบประกอบด้วยวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 26 แห่ง และสถาบันการศึกษาด้านศิลปะและหัตถกรรม จำนวน 2 แห่ง วิทยาลัยของรัฐจำนวน 26 แห่ง ได้จัดตั้งขึ้นในปี 1994 โดยการปรับปรุงองค์กรและการควมรวมระหว่างวิทยาลัยต่างๆ ในท้องถิ่นและวิทยาลัยการอาชีพเข้าด้วยกัน สำหรับสถาบันการศึกษาด้านศิลปะทั้ง 2 แห่ง จัดหลักสูตรเกี่ยวกับศิลปะด้าน visual art ช่างฝีมือและการออกแบบ วิทยาลัยของรัฐเหล่านี้จะมีขนาดที่แตกต่างกันตั้งแต่ที่มีจำนวนนักศึกษา 152 คน ไปจนถึงเกือบ 8,000 คน

(http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/region_europe_Norway.html)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศนอร์เวย์ในปี 1997 มีสถาบันการศึกษาของรัฐจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 38 สถาบัน ในจำนวนนี้รวมถึงมหาวิทยาลัย 4 แห่ง วิทยาลัย 6 แห่ง (ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งชาติ) วิทยาลัยของรัฐ 26 แห่ง และ สถาบันด้านศิลปะและหัตถกรรม 2 แห่ง รวมทั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชนอีก 26 แห่ง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศนอร์เวย์ ส่วนใหญ่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐโดยใช้งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ หากเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน แต่สถาบันการศึกษาของรัฐบางแห่งอาจเรียกเก็บค่าบำรุงกิจกรรมในอัตราประมาณ 175 - 500 Nok. สำหรับในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นมีการเรียกเก็บค่าเล่าเรียนโดยขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่รัฐให้การอุดหนุน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษา วิจัย และกิจการของโบสถ์ (the Ministry of Education, Research and Church Affairs) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง แต่การได้รับเงินอุดหนุนนี้ไม่ใช่เป็นการให้โดยอัตโนมัติ ในปี 1997 มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 26 แห่ง ที่ได้รับการรับรองหลักสูตร ในจำนวนนี้มีเพียง 19 สถาบัน ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐในการดำเนินกิจการ อีก 7 สถาบันไม่ได้รับเงินอุดหนุนแต่อย่างใด

(http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/region_europe_Norway.html)

กรอบกฎหมายสถานศึกษาเอกชน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา มี 2 ฉบับ คือ Universities and Colleges Act 1995 และกฎหมาย the Recognition of Study Programs at, and State Funding of, Private Higher Education Institutions 1986 อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการศึกษา วิจัย และกิจการของโบสถ์ (the Ministry of Education, Research and Church Affairs) สถานศึกษาเอกชนของประเทศนอร์เวย์ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัย (WENR : World Education News & Review, September/October 2003) <http://www.wes.org/ewenr/03Sept/Norway.htm>

โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้มีการรวบรวมไว้ในกฎหมาย Act relating to universities and university colleges 2003 และ 2005 ดังนี้

Act relating to universities and university colleges 2003

เป็นกฎหมายที่รวบรวมเกี่ยวกับบทบัญญัติในการจัดตั้งสถานศึกษา คณะกรรมการ การดำเนินงานและการประกันการศึกษาจากกฎหมายหลายฉบับ เช่น 1 July 1986 No. 53 เป็นกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา หรือ 16 June 1989 no.77 universities and university colleges Act บทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้มีการบัญญัติถึงการก่อตั้งและการก่อสร้างมหาวิทยาลัย แต่มีบทบัญญัติบางมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หมวดที่ 1 ขอบเขตและวัตถุประสงค์

มาตรา 1 ว่าด้วยการบังคับใช้กับมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง

มาตรา 2 กิจกรรมของสถาบัน เช่น การให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ งานพัฒนาความรู้ และการให้ความรู้ที่อยู่ในเครือข่ายทางการศึกษาตามนโยบายและกิจกรรมทางการทดลอง

หมวดที่ 2 การบริหารจัดการสถาบัน มาตรา 3-11

มาตรา 3 คณะกรรมการของสถานศึกษา ว่าด้วยหน้าที่ในการรักษามาตรฐานของสถาบัน การกำหนดกลยุทธ์ และการวางแผนรับผิดชอบการหาแหล่งทางการเงินและทรัพย์สินของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มาตรา 4 การมอบหมายหน้าที่

มาตรา 5 องค์ประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี เลขาธิการ 2 คน จากเจ้าหน้าที่ที่มาจากการศึกษาทางด้านเทคนิคและทางด้านบริหาร และเลือกกรรมการ 2 คน จากนักเรียนและสมาชิกจากภายนอก 4 คน อธิการบดีเป็นประธานคณะกรรมการ

มาตรา 9-11 เป็นการกำหนดการแต่งตั้ง หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการและสมาชิก

หมวดที่ 3 ว่าด้วยการรับรองคุณภาพและการประเมินผล มาตรา 12-14

หมวดที่ 4 การบริหาร การเงินและการจัดการทรัพย์สิน มาตรา 15-18

มาตรา 15 ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีหน้าที่ในการบริหารงานตามที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งด้านการบริหารกองทุนและสินทรัพย์

มาตรา 16 การบริหารทรัพย์สิน ว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินของคณะกรรมการให้เป็นไปตามกฎของกระทรวง

มาตรา 17 ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น สถาบันอาจมีการจัดตั้งหรือมีส่วนร่วมในบริษัทจัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการศึกษา

มาตรา 18 ความรับผิดชอบในการบริหารในการเข้าร่วมงานแห่งชาติ

หมวดที่ 5 บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุม

มาตรา 19-23 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการแต่งตั้งกรรมการและคณะกรรมการผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ข้อตกลงที่ยอมรับและการแสดงถึงความไว้วางใจได้ การประชุม การจัดประชุม

หมวดที่ 6 กรรมการที่ทำการร้องขอของคณะกรรมการ

มาตรา 24-26 ว่าด้วยหน้าที่ของกรรมการร้องขอ องค์ประกอบของกรรมการ
การตัดสินใจ

หมวดที่ 7 นักศึกษา มาตรา 27-28

หมวดที่ 8 การแต่งตั้ง

มาตรา 29-36 ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการในมหาวิทยาลัยของรัฐ การประกาศ
การแต่งตั้ง การแต่งตั้งหัวหน้าภาควิชาและคณะ การแต่งตั้ง
อธิการบดี เจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ วิธีการแต่งตั้งและการไล่ออก
การแจ้งเตือน และบทลงโทษทางวินัย

หมวดที่ 9 การรับสมัครนักศึกษา มาตรา 37-43

หมวดที่ 10 สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ระดับปริญญา และการสอบ มาตรา 44-53

หมวดที่ 11 ครู

มาตรา 54 ว่าด้วยความรู้ของครู ความเชี่ยวชาญการศึกษา เนื้อหาในการสอน

หมวดที่ 12 การปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา 55-56 ว่าด้วยรัฐโดยกระทรวงเป็นคู่สัญญาในทางธุรกิจของสถาบัน

หมวดที่ 13 ตัวแทนทางกฎหมายของสถาบัน ประกอบด้วยอธิการบดี หรือผู้ที่อธิการบดี
มอบหมาย

หมวดที่ 12 บทบัญญัติทั่วไป

มาตรา 57-62 ว่าด้วยสิทธิในการใช้ใบอนุญาต การฝ่าฝืนการอนุญาตลงโทษด้วยการ
ปรับ บุคคลที่ได้รับเลือกเป็นเจ้าหน้าที่ทางด้านวิทยาศาสตร์ต้องมีมติ
เป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการ

Act relating to universities and university colleges 2005

มีการบัญญัติถึงหน้าที่และความรับผิดชอบหน่วยงานที่รับรองคุณภาพการศึกษาชื่อ the Norwegian Agency for Quality Assurance in Education (NOKUT). ที่มีหน้าที่ในการเข้าตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยในส่วนของ 2 ได้บัญญัติเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยวิทยาลัย ไว้ดังนี้¹

¹ Chapter 8. Miscellaneous provisions - private institutions

หมวดที่ 8 สถานศึกษาเอกชน

มาตรา 8-1 การบริหารสถานศึกษา – คณะกรรมการ

- (1) มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยวิทยาลัยดำเนินการบริหารภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการสถาบัน ซึ่งถือเป็นองค์กรบริหารสูงสุด
- (2) คณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนจากนักศึกษาและคณาจารย์อย่างน้อย 5 คน ถ้ามีคณะกรรมการมากกว่า 10 คน ต้องมีกรรมการที่มาจากตัวแทนกลุ่มนักศึกษาและตัวแทนคณาจารย์อย่างน้อยกลุ่มละ 2 คน

Section 8-1. The institution's management - the board

(1) Private universities and university colleges subject to this Act shall be governed by a board as the highest governing body.

(2) The board shall have representatives from the students and staff. The board shall be composed of at least five members. If the board has more than ten members, the groups representing students and staff shall each have at least two members. The requirements laid down in section 21 of the Gender Equality Act, cf. section 7-6, third paragraph, concerning representation of both sexes shall be fulfilled within each electoral body (valgkrets).

(3) There shall be the greatest possible degree of transparency concerning the work of the board.

Section 8-2. Delegation of authority

(1) All decisions taken at private universities and university colleges by persons or bodies other than the board shall be taken with authority delegated by the board and at the responsibility of the board.

(2) The board may delegate its decision-making powers to other persons or bodies at the institution in so far as it does not follow from the present Act that the decision must be taken by the board itself or that other special restrictions apply to the right to delegate authority.

Section 8-3. State support

(1) Private universities and university colleges that satisfy the requirements set out in this Act may on application to the King be declared entitled to state support to cover operating costs of courses accredited by NOKUT.

(2) The boards of private universities and university colleges shall each year present an annual financial statement and report on the results of its activities, and propose a budget for the coming year.

(3) The Ministry supervises private universities and university colleges that receive state support. The Ministry may in regulations issue further provisions concerning annual accounts and supervision.

(3) การดำเนินงานของคณะกรรมการต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส

มาตรา 8-2 การมอบอำนาจ

- (1) การตัดสินใจต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยวิทยาลัย ที่กระทำโดยบุคคลใดๆ หรือหน่วยงานใดๆ นอกจากคณะกรรมการแล้ว จะต้องได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และถือเป็นการรับผิดชอบของคณะกรรมการ
- (2) คณะกรรมการอาจมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่บุคคลใดๆ หรือหน่วยงานใดๆ ในสถาบันก็ได้

มาตรา 8-3 การสนับสนุนของรัฐ

- (1) มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยวิทยาลัยที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ อาจยื่นคำร้องขอต่อพระมหากษัตริย์เพื่อให้ได้รับสิทธิในการได้รับการสนับสนุนจากรัฐสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในหลักสูตรที่ได้รับการรับรองโดยหน่วยงานรับรองชื่อ NOKUT
- (2) คณะกรรมการต้องจัดทำรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และนำเสนอแผนงบประมาณในแต่ละปี
- (3) กระทรวงศึกษาทำการควบคุมมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยวิทยาลัยที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ และอาจมีการออกกฎระเบียบในการควบคุมทางการบัญชี

2.2 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของบัลกาเรีย

สภาแห่งชาติของบัลกาเรียมีอำนาจในการจัดตั้ง ปฏิรูป และปิดสถาบันการศึกษา คณะกรรมการกระทรวงพัฒนานโยบายอุดมศึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยสถานศึกษาเอกชนและรัฐ ในปัจจุบันนอกจากมีการควบคุมการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนแล้ว ยังมีนโยบายประเมินและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร โดย National Agency for Evaluation and Accreditation (NEAA) และ National Attestation Agency ในการมอบรางวัลระดับทางการศึกษาและชื่อสาขา โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ สถาบันและหลักสูตร และกฎระเบียบและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย กฎหมาย Higher Education Act 1999 มีการแก้ไขในใบอนุญาตที่ต้องมีการประเมิน ทุก ๆ 5 ปี โดยผ่านสถาบันการประเมินคุณภาพหลักสูตร

สถาบันการศึกษาเอกชนมีสถาบันการตรวจสอบและประเมินคุณภาพและรับรองหลักสูตร และมักพบปัญหาว่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์ตามโครงสร้างระเบียบวินัย และความเข้ากันได้กับภาครัฐ สถาบันการศึกษาต่างชาติไม่สามารถเปิดสาขาย่อยได้ในบัลกาเรีย แต่สามารถเข้าร่วมกับ

สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ในลักษณะเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศได้เท่านั้น มหาวิทยาลัยสาขาของต่างประเทศต้องมีการเปลี่ยนรูปมาเป็นสถาบันการศึกษานานาชาติ รูปแบบเป็นแบบเฟรนไชส์ ที่ไม่ได้ควบคุมโดยรัฐ และไม่มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้มีอำนาจทางการศึกษาของบัลแกเรีย มหาวิทยาลัยเอกชนในบัลแกเรีย มีบทบาทในการนำเสนอการดำเนินการ โครงสร้างสถาบัน และองค์กรที่แตกต่างกัน มีหลักสูตรที่หลากหลาย ส่วนใหญ่มาจากอเมริกา มหาวิทยาลัยเอกชนมีความเป็นอิสระในการบริหารการเงินจากรัฐ ด้วยการมีเงินกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาเอง การเก็บค่าเรียนเป็นรายได้หลักใหญ่ของเงินกองทุน (Snejana Slantcheva, 2002)

http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News28/text005.htm

การศึกษาชั้นอุดมศึกษาของบัลแกเรีย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย สถาบันและสถาบันการศึกษา อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการศึกษาและวิทยาศาสตร์ มีทั้งเอกชนและรัฐ การศึกษาเป็นไปตามกฎหมาย Higher Education (1995) และ Scientific Degrees and Scientific Titles (latest amendments 1996).

การจัดการสถาบันการศึกษาเอกชน

กฎหมาย Higher Education (1995) อนุญาตให้สถาบันการศึกษาเอกชนมีโครงสร้าง กฎระเบียบ และการบริหารจัดการเป็นไปอย่างอิสระ ที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนหลักการศึกษาศาสตร์ ทำให้โครงสร้างและการบริหารการศึกษาของเอกชนมีความต่างจากสถาบันของรัฐ โดยสถาบันเอกชนต้องมีคณะกรรมการควบคุม ประธานกรรมการ และสภาการศึกษา และอธิการบดี

คณะกรรมการควบคุม มีหน้าที่ควบคุมทั้งหมด ในทุกกิจกรรมรวมถึงการกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ของสถาบัน ให้ค่านิยมของพันธกิจ และรายการหลักสูตร การตลาดและบริการ และการพัฒนาการลงทุน

ประธานกรรมการมีหน้าที่รับผิดชอบตามพันธกิจและรักษามาตรฐานคุณภาพ การวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ รับผิดชอบด้านการเงิน และเป็นตัวแทนของสถาบันในการประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเงิน และการพัฒนา

สภาการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการการศึกษา วิธีการและกลไกในการปรับโครงสร้างสถาบันการศึกษาเอกชนให้เทียบเท่าของรัฐ

อธิการบดี มีหน้าที่เป็นตัวแทนในการไปเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาของรัฐ ที่มีการจัดตั้งเมื่อปี 1992 เป็นองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ มีการสนับสนุนทางการเงินจากค่าสมาชิก การบริจาค หรือกองทุน และ

หลังจากปี 1999 ที่มีการแก้ไขกฎหมาย Higher Education ทำให้อธิการบดีมีอำนาจมากขึ้นในการมีส่วนนำแผนนโยบายอุดมศึกษาแห่งชาติไปปฏิบัติ

กฎหมาย Higher Education (1995)

หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 1-7

หมวด 2 หน้าที่ของรัฐในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา มาตรา 8-11

หมวด 3 การจัดตั้ง การเปลี่ยนแปลงและการปิด มาตรา 12-18

มาตรา 12 สถาบันอุดมศึกษาอาจเป็นของรัฐและของเอกชนก็ได้

มาตรา 14

(1) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะถูกจัดตั้งขึ้นโดยคำร้องของประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า "สมาชิกผู้ก่อตั้ง"

(2) สมาชิกผู้ก่อตั้งมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งหมดในด้านการบริหาร การจัดการทางการเงิน

มาตรา 15

(1) การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาควรจะ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่เป็นที่ยอมรับก่อนนำเสนอโครงการ
2. รายละเอียดของหน่วยงานหลัก เอกสารการศึกษาที่จำเป็น และข้อมูลงานวิจัย และเจ้าหน้าที่ ครู สิ่งอำนวยความสะดวก และกองทุน
3. การจัดเตรียมการจัดการที่เป็นการรับประกันความเป็นอิสระของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2) โครงการที่นำเสนอควรได้รับการประเมินผลทางบวกจากตัวแทนสถาบันการประเมินและคุณภาพ

(3) โครงการในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต้องเป็นไปตามกฎหมาย Founding Act รวมถึงรายการดังนี้

1. ประเภท ชื่อ และตำแหน่ง
2. ขอบเขตของกิจกรรม
3. ชื่อสมาชิกผู้ก่อตั้ง
4. สินทรัพย์ที่ใช้และแนวทางของกองทุน
5. การจัดการและแนวทางในการเป็นตัวแทน
6. สิทธิและข้อตกลงของสมาชิกผู้ก่อตั้ง

มาตรา 16 (1) การตัดสินใจของสภาแห่งชาติ ควรจะพิจารณาจาก

1. ประเภท ชื่อ และที่ตั้งของสถานศึกษา
2. ขอบเขตของกิจกรรม
3. สินทรัพย์ที่ใช้และแนวทางกองทุน

มาตรา 18 การปิดสถานศึกษา

(1) ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย Higher Education

1. ไม่มีมาตรฐานคุณภาพตามที่สถาบันประเมินคุณภาพได้ประเมิน 2 ครั้งแล้ว
2. สมาชิกผู้ก่อตั้งของสถานเอกชนร้องขอ

หมวด 4 การดำเนินการศึกษาด้วยตนเอง มาตรา 19-38

เป็นการกำหนดความเป็นอิสระในการดำเนินการ ในการวิจัยการศึกษา การเปิดหลักสูตร การอบรม และการปกครองตนเอง ตามมาตรา 21 การเลือกการจัดการบริหารและระยะเวลาการทำงาน การกำหนดกฎระเบียบของสถานศึกษา การเลือกครูสอน เงื่อนไขการรับสมัคร เป็นต้น

การกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือผู้มีหน้าที่

มาตรา 23 กำหนดอำนาจหน้าที่ของอธิการบดี ต้องแสดงความคิดเห็นและนำเสนอการแก้ปัญหาในการศึกษา ร่างงบประมาณของรัฐบาล โครงการของรัฐทางการศึกษา โดยอธิการบดีเป็นตัวแทนจากการเลือกของประธานกรรมการ

มาตรา 24 การจัดการให้เป็นหน้าที่ของสภาการศึกษา ระยะเวลา 4 ปี

มาตรา 27 สภาทั่วไปของสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแทนของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเต็มเวลา และเจ้าหน้าที่บริหาร และนักศึกษา โดยเจ้าหน้าที่ต้องไม่น้อยกว่า 70% และนักศึกษาอย่างน้อย 15% ของสมาชิกสภา

มาตรา 28 การประชุมของสมาชิกสภาทั่วไปอย่างน้อยปีละครั้ง โดยประธานกรรมการ

มาตรา 29 หน้าที่ของสมาชิกสภาทั่วไป

มาตรา 30 สภาการศึกษาควรมีการจัดการอบรมและงานวิจัย

มาตรา 36 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจมีโครงสร้าง การจัดการและส่วนการบริหารต่างจากที่กำหนดไว้ก็ได้

หมวด 5 โครงสร้างและองค์การการศึกษา มาตรา 39-47

หมวด 6 เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของสถานศึกษา มาตรา 48-59

หมวด 7 ชื่อเกียรติยศ กิตติมศักดิ์ มาตรา 60

หมวด 8 องค์การวิจัย มาตรา 61-65

หมวด 9 นักศึกษาปริญญาตรี และหลังรับปริญญา และนักศึกษาเฉพาะ มาตรา 66-74

หมวด 10 การรับรองคุณภาพสถานศึกษา มาตรา 75-88

หมวด 11 ทรัพย์สินและการเงินของสถานศึกษา มาตรา 89-95

มาตรา 89 เป็นสิทธิของความเจ้าของและสิทธิการครอบครอง

บทบัญญัติเพิ่มเติม ข้อ 4 สถานศึกษาต่างประเทศไม่สามารถเปิดสาขาในประเทศบัลแกเรียและ
การร่วมลงทุนกับสถานศึกษาของบัลแกเรียต้องเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

2.3 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของออสเตรเลีย

ออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าและมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และสถานศึกษานานาชาติ ทำให้ออสเตรเลียมีการแก้ไขกฎหมายทางด้านการศึกษาตลอดเวลา ความสำคัญของการแก้ไขกฎหมายการศึกษาอุดมศึกษา 2005 เนื่องมาจากการแข่งขันของนานาชาติ ในด้านการจัดเตรียมสถานที่ทำงานในสถาบันที่ต้องมีทางเลือกให้แก่เจ้าหน้าที่ และมีความยืดหยุ่นมากขึ้น มาตรการที่อยู่ในกฎหมายจะต้องให้มีความเป็นอิสระ ความยืดหยุ่น และการเลือกของแต่ละบุคคล และต้องแน่ใจว่าจะมีประโยชน์สูงสุดในระยะยาวในภาคอุดมศึกษา ในออสเตรเลียมีการปกครองแบบมลรัฐคือแต่ละรัฐปกครองตนเอง มีการออกกฎหมายเอง แต่จะมีกฎหมายจากรัฐบาลกลางเป็นหลัก อย่างรัฐบาล Howard มีการลงทุนประมาณ 8 พันล้านดอลลาร์ในภาคอุดมศึกษา รัฐบาลจะให้การสนับสนุนเป็นจำนวนเงิน 11 พันล้านดอลลาร์ในช่วง 10 ปี ที่เป็นการลงทุนในสถานศึกษาของภาครัฐ (HENRY (Hasluck), HIGHER EDUCATION LEGISLATION AMENDMENT (WORKPLACE RELATIONS REQUIREMENTS) Bill 2005 - 14 SEPTEMBER 2005, Speech 2004-2005.

www.stuarthenrymp.com/speeches/higher_educ.htm

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในออสเตรเลียมีการเปลี่ยนแปลงออกจากสถานศึกษาของภาครัฐไปอย่างไม่มีระเบียบ เป็นผลมาจากการผลักดันให้มีการแปรรูปตามหลักการการบริหารรัฐที่ดี เพื่อตอบสนองต่อตลาดมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะเป็นการร่วมกันเป็นบริษัท โดยมีการบริหารจัดการ แทนที่จะมาจากกลุ่มร่วมทำงาน แต่มีการตัดสินใจโดยกลุ่มชุมชนการศึกษา และมีระบบการบริหารจากบนลงล่าง กลายมาเป็นอภิสิทธิ์ของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนทางธุรกิจ

การบริหารงานของสถาบันการศึกษา เป็นไปตามแนวทางการร่วมกันในรูปแบบเอกชนที่หวังผลกำไร มีรองนายกรัฐมนตรีมาเป็น CEO ของมหาวิทยาลัยในรูปแบบของบริษัท แนวของการสั่งการเป็นไปตามลำดับขั้นของการควบคุม รวมถึงอธิการบดี รองอธิการบดี ครูใหญ่ และหน่วยงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารของหน่วยงาน การศึกษามีความเป็นอิสระอย่างมาก เพื่อการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น มีการขยายอำนาจการบริหาร การใช้เทคโนโลยีและการตรวจสอบที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ คณะกรรมการศึกษามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย University Acts ในการรักษามาตรฐานการสอน การอบรม การวิจัย และการให้ทุน (Margaret Thornton, Universities: The Governance Trap And What To Do About It, Australian Fabian Society, Association for the Public University/Akademios Melbourne, 16 March 2005.

<http://www.fabian.org.au/876.asp>

จากการที่มีการปกครองแบบมลรัฐ ทำให้มีการออกกฎหมายของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะแต่ละมหาวิทยาลัยในแต่ละรัฐ ในปี พ.ศ. 2531 รัฐบาลออสเตรเลียได้จัดทำกรปฏิรูปอุดมศึกษาโดยกำหนดนโยบายออกมาในรูปแบบของสมุดปกขาวเรียกว่า White Paper Reform โดยมีเป้าหมายหลักคือ ลดจำนวนมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาเพื่อสามารถควบคุมคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นจึงได้นำบทบัญญัติของกฎหมายบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่ใช้อยู่ในรัฐ New South Wales เกี่ยวกับสถานศึกษามาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ 1 ฉบับ คือ Higher Education Bill 2001 โดยบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้เป็นการกำหนดถึง ความหมาย การจดทะเบียนและการได้รับการรับรอง บทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยเรื่องการบริหาร ตำแหน่งผู้บริหาร และการดำเนินการ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการก่อตั้ง การควบคุมและบทลงโทษ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนิยาม

ข้อ 3 (1) สถาบันอุดมศึกษาออสเตรเลีย หมายถึง สถาบันการศึกษาที่จดทะเบียนภายใต้ หมวด 1 ในส่วน 2

(2) สถาบันออสเตรเลีย หมายถึง

- a. บริษัท (รวมถึงบริษัทต่างประเทศ) ที่จดทะเบียนบริษัทตามกฎหมายบริษัท 2001 หรือ
- b. ส่วนของบริษัทในออสเตรเลีย หรือ
- c. การรวมกันของกลุ่มบุคคล

d. สถาบันอื่น ๆ ที่ก่อตั้งในออสเตรเลีย

(3) มหาวิทยาลัยออสเตรเลีย หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นไปตาม ระเบียบการแห่งชาติ ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย²

ส่วนที่ 2 การจดทะเบียน การออกใบรับรองและการรับรอง

หมวดที่ 1 การจดทะเบียนสถาบันอุดมศึกษา

5. การจดทะเบียนสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยนานาชาติ

- (1) ผู้มีอำนาจในการยื่นขอจดทะเบียนต่อรัฐมนตรีคือผู้อำนวยการใหญ่
- (2) รัฐมนตรีทำการพิจารณาเป็นที่พอใจว่าการเปิดดำเนินการต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่า มหาวิทยาลัยของออสเตรเลีย และ
- (5) การทบทวนการจดทะเบียนสถาบันอุดมศึกษาโดยผู้อำนวยการใหญ่ในช่วงระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี³

² Australian higher education institution means an education institution that is registered as an Australian higher education institution under Division 1 of Part 2. Australian institution means:

- (a) a company (including a foreign company) that is registered under the Corporations Act 2001 of the Commonwealth, or
- (b) any other body corporate constituted in Australia, or
- (c) an unincorporated body of persons associated together in Australia, or
- (d) any other institution established in Australia.

Australian university means an education institution that meets all relevant criteria set out in the National Protocols, that is established or recognised as a university by or under an Act of the Commonwealth,

³ 5 Registration of higher education institutions and overseas universities

- (1) On the application of an education institution, the Director-General may register the institution:
 - (a) as an Australian or overseas higher education institution, or
 - (b) if the Minister so approves, as an overseas university.
- (2) An approval referred to in subsection (1) (b) may be given only if the Minister is satisfied that the education institution will be able to operate in New South Wales to a standard no lower than that of Australian universities.
- (3) An education institution is to be registered as an overseas university or higher education institution only if it operates as a university or higher education institution in its country of origin.

6. การเปลี่ยนแปลง การหยุด และการยกเลิก

- (1) ผู้อำนวยการใหญ่สามารถกระทำการ
 - (a) เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการจดทะเบียนสถานศึกษา
 - (b) เพิกถอนเงื่อนไขที่ทำการจดทะเบียนสถานศึกษา
 - (c) กำหนดเงื่อนไขในการจดทะเบียนสถานศึกษา
- (2) ผู้อำนวยการใหญ่อาจกระทำการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการจดทะเบียน เมื่อ
 - (a) สถาบันมีการเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก
 - (b) สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้
 - (c) สถานศึกษาฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย หรือกฎระเบียบ
 - (d) ไม่มีหลักสูตรที่ได้รับการรับรองภายใต้หมวด 2⁴

หมวด 2 การรับรองหลักสูตร

7. การรับรองหลักสูตร⁵

8. การเปลี่ยนแปลง การหยุด และการยกเลิกใบรับรองหลักสูตร⁶

หมวดที่ 3 การรับรองหลักสูตรต่อนักศึกษานานาชาติ⁷

(4) An education institution is not eligible to be registered under this section unless at least one course of study is accredited in relation to the institution as a higher education course under Division 2.

(5) Registration may be unconditional or subject to such conditions as the Director-General determines.

⁴ 6 Variation, suspension and cancellation of registration

(1) The Director-General may at any time:

- (a) suspend or cancel an education institution's registration, or
- (b) vary or revoke any condition to which an education institution's registration is subject, or
- (c) impose additional conditions on an education institution's registration.

(2) The Director-General may suspend or cancel an education institution's registration only on one or more of the following grounds:

- (a) that the institution requests the suspension or cancellation,
- (b) that the institution no longer exists,
- (c) that the institution has contravened this Act, the regulations or a condition of its registration,
- (d) that there is no longer any course of study accredited in relation to the institution under Division 2.

⁵ 7 Accreditation of higher education courses

⁶ 8. Variation, suspension and cancellation of accreditation

หมวดที่ 4 การฝ่าฝืน บทลงโทษโดยการปรับ 200 หน่วย กรณี

13. ชื่อมหาวิทยาลัยไม่ถูกต้องกฎหมาย
14. หลักสูตรไม่เป็นไปตามกฎหมาย
15. คุณวุฒิการศึกษาอุดมศึกษาไม่เป็นไปตามกฎหมาย⁸

⁷ Division 3 Approval to provide courses of study to overseas students

⁸ Division 4 Offences

13 Unlawful use of title "university"

A person must not represent that an Australian institution is a university unless the institution is an Australian or overseas university.

Maximum penalty: 200 penalty units.

14 Unlawful provision of higher education courses

A person must not represent that an Australian institution provides any degree or post-graduate course, or is authorised to provide any degree or post-graduate course, unless:

(a) the institution is:

- (i) an Australian or overseas university, or
- (ii) an Australian or overseas higher education institution, and

(b) if the course is provided, or is authorised to be provided, by:

- (i) an overseas university, or
- (ii) an Australian or overseas higher education institution, the course is accredited in relation to the institution under Division 2.

Maximum penalty: 200 penalty units.

15 Unlawful conferral of higher education qualifications

(1) A person must not represent that an Australian institution has conferred, or is authorised to confer, a degree or post-graduate qualification unless:

(a) the institution was or is, as the case requires:

- (i) an Australian or overseas university, or
- (ii) an Australian or overseas higher education institution, and (b) the degree or post-graduate qualification was conferred or is authorised to be conferred, as the case requires, in connection with a person's successful completion of:

- (i) a higher education course, or
- (ii) a thesis, dissertation or other body of research, and

หมวดที่ 5 อื่น ๆ

17. การทบทวนการตัดสินใจของผู้อำนวยความสะดวกใหญ่ กระทำได้โดยผู้ตัดสินใจฝ่ายบริหาร ในกรณี

(a) การตัดสินใจเพื่อการปฏิเสธการจดทะเบียนหรือการรับรอง หรือการออกไปรับรอง
หลักสูตร

(b) การตัดสินใจข้อกำหนดเงื่อนไขการจดทะเบียน หรือการรับรอง

(c) การตัดสินใจหยุดหรือยกเลิกการจดทะเบียนและการรับรองหลักสูตร

(d) การตัดสินใจในเงื่อนไขการจดทะเบียนหรือการรับรองหลักสูตร⁹

18. การจดทะเบียนสถาบันอุดมศึกษา

(1) สถานศึกษาต้องรักษาไว้ซึ่งการจดทะเบียน กรณี

(a) เงื่อนไขตามที่ได้จดทะเบียนในหมวด 1

(b) หลักสูตรการศึกษา

(c) หลักสูตรที่ได้รับการรับรอง¹⁰

(c) if the degree or post-graduate qualification was conferred or is authorised to be conferred in connection with a person's successful completion of a higher education course:

(i) by an overseas university, or

(ii) by an Australian or overseas higher education institution, the course was or is accredited, as the case requires, in relation to the institution. Maximum penalty: 200 penalty units.

⁹ 17 Review of decisions

An education institution that is aggrieved by any of the following decisions of the Director-General may apply to the Administrative Decisions Tribunal for a review of the decision:

(a) a decision to refuse the institution's application for registration or approval, or for accreditation of a course of study, under this Part,

(b) a decision to impose conditions on the institution's registration or approval, or on a course of study's accreditation in relation to the institution, under this Part,

(c) a decision to suspend or cancel the institution's registration or approval, or a course of study's accreditation in relation to the institution, under this Part,

(d) a decision to vary the conditions of the institution's registration or approval, or of a course of study's accreditation in relation to the institution, under this Part.

¹⁰ 18 Register of higher education institutions

ส่วนที่ 3 บททั่วไป

19 แนวทางการบริหาร

- (1) รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกข้อกำหนดแนวทางภายใต้กฎหมายนี้ ใน
- (a) วิธีการประเมินโครงการที่นำเสนอ รวมถึงชื่อของสถานศึกษา
 - (b) วิธีการประเมินโครงการในการจัดตั้งตามกฎหมาย
 - (c) วิธีการในการสมัครเพื่อการขอใบอนุญาต
 - (d) การร้องขอการรับรองในการจดทะเบียนเป็นที่พอใจ
 - (e) วิธีการประเมินและการรับรองการจดทะเบียน
 - (f) เงื่อนไขในการบังคับใช้ในการจดทะเบียน หรือการรับรองหรือการรับรองหลักสูตร
 - (g) วิธีการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลง การหยุด หรือยกเลิกการจดทะเบียนและการรับรองสถานศึกษา¹¹

(1) The Director-General must maintain a register (to be called the *Register of Higher Education*) in relation to:

- (a) each education institution that is registered under Division 1, and
- (b) each course of study that is accredited in relation to an education institution as a higher education course under Division 2, and
- (c) each education institution that is approved under Division 3 in relation to any course of study,

¹¹ 19 Administrative guidelines

(1) The Minister may from time to time issue guidelines (not inconsistent with this Act, the regulations or the National Protocols) for or with respect to the following matters:

- (a) the procedure for assessing a proposal to recommend the making of a proclamation to include the name of an education institution in Schedule 1, as referred to in section 4 (1),
- (b) the procedure for assessing a proposal for legislation to establish or recognise a university within New South Wales,
- (c) the procedure for making an application for registration, accreditation or approval under this Act,
- (d) the requirements to be satisfied by an applicant for registration, accreditation or approval under this Act,
- (e) the procedure for assessing an application for registration, accreditation or approval under this Act,
- (f) the conditions to be imposed on an education institution's registration or approval, or on a course of study's accreditation in relation to an education institution, under this Act, including conditions with respect to:

- (i) the provision of statistical data and other information, and

20. การแต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษา ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคือผู้อำนวยการใหญ่เพื่อมีหน้าที่ช่วยเหลือในการบริหาร ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้¹²

21. คณะผู้แทน รัฐมนตรีมีอำนาจให้ผู้ใดหรือคณะมีอำนาจกระทำการแทน และผู้อำนวยการใหญ่มีอำนาจให้ผู้ใดหรือคณะมีอำนาจกระทำการแทน¹³

22. การปรับค่าเล่าเรียน กระทำโดยผู้ปกครองสูงสุด¹⁴

23. การยกเว้นความรับผิดชอบบุคคล

การละเลยของรัฐมนตรี ผู้อำนวยการใหญ่ หรือบุคคลที่กระทำการภายใต้การดำเนินการของรัฐมนตรีหรือกรรมการทั่วไป¹⁵

(ii) the provision of access to the institution's premises, records, documents and staff,

(g) the procedure for determining whether to vary, suspend or cancel an education institution's registration or approval, or a course of study's accreditation in relation to an education institution, under this Act,

(h) such other matters relevant to an education institution's registration or approval, or to a course of study's accreditation in relation to an education institution, under this Act as the Minister determines.

¹² 20 Appointment of advisory committees

(1) The Director-General may appoint advisory committees to assist in the administration of this Act.

(2) The constitution, functions and procedure of an advisory committee are to be as determined by the Director-General.

¹³ 21 Delegation

(1) The Minister may delegate to any person any of the Minister's functions under this Act, other than this power of delegation.

(2) The Director-General may delegate to any person any of the Director-General's functions under this Act, other than a function delegated to the Director-General by the Minister and other than this power of delegation.

¹⁴ 22 Recovery of fees

Any fee payable under this Act may be recovered by the Crown as a debt in any court of competent jurisdiction.

¹⁵ 23 Exclusion of personal liability An act or omission of:

(a) the Minister, or

(b) the Director-General, or

2.4 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของจีน

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจีนมีการควบคุมและการปกครองโดยรัฐอย่างเข้มงวด ทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนต่างก็เรียกร้องให้มีการคลายการควบคุมของรัฐบาล รัฐบาลแย้งว่าภาคเอกชนต้องการการควบคุมที่แข็งแกร่ง มหาวิทยาลัยเอกชนมีการร้องเรียนว่ารัฐบาลดำรงไว้ซึ่งการควบคุมอย่างมาก ให้ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองน้อยมาก เช่น มหาวิทยาลัยไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องหลักสูตรเพื่อเสนอนักศึกษาได้อย่างอิสระ

ปัจจุบัน มีวิทยาลัย 300 แห่ง ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วที่ดำเนินการโดยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ การก่อตั้งและการดำเนินการของมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นไปตามกฎหมาย the Promotion of Private Education 2002 ที่ส่งเสริมสถาบันเอกชน แต่กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่สมบูรณ์ ต่อมาจึงได้มีการเรียกร้องให้ออกกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาเอกชน แต่รัฐบาลของจีนมีการกำหนดให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยขึ้นมาเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดตั้งวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความได้เปรียบกว่าสถานศึกษาเอกชน ทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนไม่เติบโต ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่มีอิสระและการควบคุมสถานศึกษาเอกชนของรัฐเป็นไปอย่างเข้มงวดอย่างมาก (Jing Lin, Private Higher Education in China: A Contested Terrain. International Higher Education, Summer 2004 จาก

http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News36/text010.htm

กฎหมายการศึกษาของจีน เริ่มบังคับใช้ในวันที่ 28 ธันวาคม 2002 เป็นกฎหมายแห่งชาติทางด้านการศึกษาเอกชน กฎหมายนี้ควบคุมทุกระดับการศึกษา และมาตรา 16, 53 และ 55 เป็นการควบคุมการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในปี 2002 มีวิทยาลัยเอกชน 4 แห่งที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี (Fengqiao Yan and Daniel C. Levy. China's New Private Education Law International Higher Education, Spring 200)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. The University Law Amended 15 May 2002

2. Criteria For The Establishment of Universities and Branch Departments Amended 12 July 1999

กฎหมาย University Act แก้ไขในปี 2002

กฎหมายฉบับนี้เป็นบทบัญญัติในการบังคับใช้กับมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการโดยอิสระ (independent colleges) ประกอบด้วยการจัดตั้ง และประเภทของมหาวิทยาลัย องค์การและคณะกรรมการ การว่าจ้างครูสอน และคุณภาพการศึกษา ดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 1-2 วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยคือการจัดการวิจัย การปลูกฝัง การพัฒนาวัฒนธรรม และการส่งเสริมการพัฒนา และมหาวิทยาลัยต้องมีการประกันการควมมีอิสระทางการศึกษาและสิทธิในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมาย¹⁶ และให้ความหมายของมหาวิทยาลัยว่าหมายรวมถึงวิทยาลัยที่เป็นอิสระ¹⁷

หมวดที่ 2 การจัดตั้งและประเภทของมหาวิทยาลัย มาตรา 3- 5

มาตรา 3 มหาวิทยาลัยประกอบด้วยมหาวิทยาลัยของชาติ ของอำเภอ ของเมือง หรือเอกชน มหาวิทยาลัยแห่งชาติจัดตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนมหาวิทยาลัยระดับประเทศ และเมือง จัดตั้งโดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมายโรงเรียนเอกชน¹⁸ และ

¹⁶ Article 1 The aim of universities is to perform research, cultivate talent, further cultural development, serve the public, and promote national development.

Universities shall enjoy guarantees of academic freedom and the right to autonomy within the scope of the law

¹⁷ Article 2 "Universities" as referred to in this Law shall include independent colleges.

¹⁸ Article 3 Universities are classified as national, municipal, county, city, or private.

National universities are established by the Ministry of Education in consideration of overall national conditions. Municipal, county, and city universities are established by the respective governments of special municipalities, counties, and county-level cities upon approval by the Ministry of Education.

Establishment of private universities shall be undertaken in accordance with the provisions of the Private School Law.

มาตรา 4 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการต้องทำการรับรองมหาวิทยาลัยก่อนทำการจดทะเบียน มหาวิทยาลัยต้องมีแผนงานเพื่อการพัฒนาการศึกษา¹⁹

มาตรา 5 มหาวิทยาลัยมีการแบ่งหน่วยงานออกเป็นส่วน ๆ และอาจมีสถาบันการศึกษาอิสระ มหาวิทยาลัยอาจกระทำการจัดตั้งวิทยาลัย การจัดตั้งวิทยาลัยต้องได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ การแก้ไขการจดทะเบียน การดำเนินการวิทยาลัย หน่วยงานและสถาบันการศึกษา²⁰

หมวดที่ 3 องค์กรและคณะกรรมการที่ควบคุม (Organization and Governing Boards) มาตรา 6-17 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการเลือกประธาน คณะกรรมการและหน้าที่ที่รับผิดชอบ และการนำเสนอรายงานต่อกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

มาตรา 6 ประธานในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ที่เลือกมาจากคณะกรรมการ ในกรณีของมหาวิทยาลัยเอกชน ต้องเสนอรายงานการเลือกคณะกรรมการและการว่าจ้างเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

¹⁹ Article 4 Universities shall be established in conformance with the standards for establishment of universities, which shall be prescribed by the Ministry of Education.

Ministry of Education approval must be obtained before universities can carry out an amendment registration or suspend its operations.

Universities may plan for their developmental direction and academic emphasis at their own discretion according to the needs of the nation and the particular features of the university itself. A plan for the establishment of a university may be implemented after it has been submitted to the Ministry of Education for review and recordation. The Ministry of Education shall thereafter continue to assess said implementation.

²⁰ Article 5 Universities shall be divided into departments, and may also establish independent graduate institutes.

A university may establish colleges at a level above departments and graduate institutes.

Ministry of Education approval is required for the establishment, amendment registration, or suspension of operations of colleges, departments, or graduate institutes.

มหาวิทยาลัยต้องทำการเลือกตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ ครู ฝายบริหาร และประชาชนมาเป็น คณะกรรมการ ตัวแทนจากครูต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของทั้งหมด

มาตรา 9 รองประธาน 1 หรือ 2 คน ขึ้นอยู่กับขนาดของมหาวิทยาลัย ทำการเลือกจากบุคลากรใน คณะ มีหน้าที่ในการช่วยงานบริหาร

มาตรา 10 อธิการบดี มหาวิทยาลัยต้องมีอธิการบดี สถานบันการศึกษาอิสระต้องมีผู้อำนวยการ มีการกำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

มาตรา 11 การแบ่งฝายงานในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ฝายกิจการการศึกษา ฝายกิจการ นักศึกษา ฝายกิจการทั่วไป ห้องสมุด สำนักงานกิจการกีฬา สำนักงานกิจการทหาร สำนักงานเลขานุการ สำนักงานฝายทรัพยากร สำนักงานฝายการเงินและบัญชี

มาตรา 13 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร (governing boards) ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา สำคัญ ประกอบด้วยประธาน รองประธาน และตัวแทนจากครู ฝายบริหาร นักศึกษา

มาตรา 14 คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการวางแผนงบประมาณ การออกกฎระเบียบของ องค์การ การบริหาร การประเมินการสอน

หมวดที่ 4 การว่าจ้างและลำดับตำแหน่งผู้สอน มาตรา 18-21 ว่าด้วยตำแหน่งผู้สอน เช่น ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ครู ผู้ช่วยครู และการว่าจ้างที่มี 3 ระดับคือ initial appointment, renewed appointment, and tenured appointment รวมถึงการประเมินการสอน การเลื่อนตำแหน่ง และการลาออก

หมวดที่ 5 คุณสมบัติของนักศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา และระดับปริญญา

มาตรา 22-26 ว่าด้วยระดับการศึกษาที่ได้รับ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และ กำหนดระยะเวลาในการศึกษา 4 ปี สำหรับปริญญาตรี

หมวดที่ 6 บทบัญญัติเพิ่มเติม (Supplementary Provisions) มาตรา 27-31 ว่าด้วยการตั้งสาขา ของมหาวิทยาลัย วิธีการต้องเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด กฎหมายนี้ใช้บังคับในการจัดตั้ง องค์การ สถานศึกษา มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเอกชน

Education service law and regulation related to WTO The Republic of China (Taiwan)

140.111.1.192/moecc/ii7205/dp/wto_edulaw/wto-e32.htm

เกณฑ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยและสาขา (Criteria For The Establishment Of Universities And Branch Departments) แก้วไข 1999

เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยตามกฎหมาย the University Law. ประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน 12 มาตรา โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง และการควบคุม ดังนี้

มาตรา 3 ว่าด้วยการนำเสนอโครงการการจัดตั้งวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ทำการร่างโดยกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานท้องถิ่น ส่วนวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยเอกชน ต้องนำเสนอโครงการต่อกระทรวงศึกษาธิการเพื่อการทบทวนและการรับรอง ให้สอดคล้องกับกฎหมาย Private School Law และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยต้องไม่มีผลต่อสภาพแวดล้อมและเป็นไปตามการจัดแบ่งพื้นที่²¹

มาตรา 4 เกณฑ์การจัดตั้งวิทยาลัยอิสระ

1. พื้นที่ อย่างน้อยต้องมีพื้นที่ 5 เฮกเตอร์ หรือ 31.25 ไร่ ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา และการจัดตั้งวิทยาลัย²²

²¹ Article 3 Proposals for the establishment of national colleges and universities shall be drafted by the Ministry of Education in consideration of the distribution of such schools throughout the nation. Proposals for the establishment of universities at the level of the special municipality, county, or county-level city shall be drafted by the respective local governments and submitted to the Ministry of Education for review and approval.

Proposals for the establishment of private colleges and universities shall be submitted to the Ministry of Education for review and approval in accordance with the Private School Law and other applicable laws and regulations.

The proposals for establishment referred to in the preceding two paragraphs shall conform to the applicable regulatory provisions concerning environmental impact assessment and zoning.

²² The criteria for establishment of independent colleges shall be as follows:

1. Area:

(1) The school shall have an area of at least five hectares available for development and use.

2. Structures:

(1) There shall be a sufficient number of structures for academic and research activities as well as the provision of services, with other structures and sports fields as needed for school administration, student activities, and housing.

(2) When a newly established school receives approval for establishment, it shall have completed

2. โครงสร้าง ประกอบด้วยโครงสร้างทางการศึกษาและวิจัย และพื้นที่ใช้สอยของอาคารประมาณ 20,000 ตารางเมตรหรือมากกว่า
 3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ อุปกรณ์การสอนของครู เครื่องมือในการทดลอง ห้องสมุด
 4. คณะที่เปิดสอน เจ้าหน้าที่และครูที่มีคุณภาพ และการว่าจ้างเป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนด
- จำนวนที่รับต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา 5 กำหนดจำนวนคณะที่เปิดสอน อย่างน้อยต้องมี 12 คณะ

มาตรา 6 การจัดตั้งกองทุน

มหาวิทยาลัยเอกชน การจัดตั้งต้องมีเงินกองทุนมีเงินเพียงพอรวมถึงเพื่อการเช่า ที่ที่ดิน อาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวก และ กองทุนเริ่มแรก (endowment) ต้องมีเงินฝากในธนาคารอย่างน้อย 700 ล้านบาท

กรณีวิทยาลัยอิสระ จำนวนเงินเริ่มต้นขึ้นอยู่กับขนาดของวิทยาลัย โรงเรียนทางการแพทย์ 500 ล้านบาทได้ทุกวัน และโรงเรียนทางวิศวกรรม 300 ล้านบาทได้ทุกวัน และอื่น ๆ จำนวน 200 ล้านบาทได้ทุกวัน

มาตรา 9 การจัดตั้งสาขาให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของคณะกรรมการปกครอง และกรรมการ อำนวยการ และเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรา 10 การจัดตั้งสาขา ต้องมี ชื่อของสาขา จำนวนสาขาที่ขอจัดตั้ง อย่างน้อยต้องมีพื้นที่ 2.5 เฮกตาร์หรือ 15.62 ไร่ รวมถึงพื้นที่ตารางเมตรในอาคาร และการบริหารสาขา

2.5 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนของอินเดีย

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนของอินเดียอยู่ภายใต้การควบคุมของสภากรรมการมหาวิทยาลัยที่ จัดตั้งขึ้นและมีอำนาจตามกฎหมาย the University Grants Commission 1956 (UGC) โดยรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการลงทุน การประสานความร่วมมือ การตรวจสอบและการบำรุงรักษา มหาวิทยาลัยในประเทศ

construction of aggregate floor space of 12,000 square meters or more. Prior to the beginning of the second academic year after establishment, it shall have completed construction of aggregate floor space of 20,000 square meters or more.

(3) The aggregate floor area of school structures shall be calculated on a per-student basis in accordance with the standards for required floor space in the following categories:

http://www.gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/region_asia_India12-29-2006.pdf

โดยค่าเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนคิดเป็น 19% ของมหาวิทยาลัยของรัฐ (Agarwal, 2006) และตามอำนาจของสภากรรมการมหาวิทยาลัย จึงได้ออกระเบียบการจัดตั้งและรักษามาตรฐานมหาวิทยาลัยเอกชน UGC (Establishment & Maintenance of Standards in Private Universities) Regulations, 2003. และรัฐสภาของอินเดียได้ออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเอกชน (การจัดตั้งและกฎระเบียบ) 1996 อยู่ภายใต้การควบคุมของสภากรรมการมหาวิทยาลัย

กฎหมาย the University Grants Commission 1956 (Secretary, University Grants Commission, 2002)

บทบัญญัติมีทั้งหมด 4 หมวด ประกอบด้วย

หมวดที่ 1 คำนิยาม

มาตรา 2 (f)²³ "มหาวิทยาลัย" หมายถึง มหาวิทยาลัยที่สร้างขึ้นหรือดำเนินการโดยหรือภายใต้กฎหมายส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น หรือรัฐ รวมถึงสถาบันใดๆ ภายใต้การให้คำปรึกษาของมหาวิทยาลัย ตามความเห็นของสภากรรมการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย

หมวดที่ 2 การจัดตั้งคณะกรรมการ

หมวดที่ 3 อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา 12. หน้าที่ทั่วไปของคณะกรรมการ เป็นที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัย และการส่งเสริมและการประสานงานการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และการพิจารณาและรักษามาตรฐานการสอน การสอบและการวิจัย และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามหน้าที่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ คณะกรรมการอาจจะ

(a) สอบถามทางการเงินที่จำเป็น

(b) การจัดสรรและการจ่ายเงิน ของกองทุน การยินยอมให้มหาวิทยาลัยจัดตั้งหรือในความร่วมมือตามกฎหมายกลาง เพื่อการรักษาและพัฒนามหาวิทยาลัย

หมวดที่ 4 อื่น ๆ

²³ (f) "University" means a University established or incorporated by or under a Central Act, a Provincial Act or a State Act, and includes any such institution as may, in consultation with the University concerned, be recognised by the Commission in accordance with the regulations made in this behalf under this Act

บทลงโทษ มาตรา 24 ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 22 หรือ 23 ต้องโทษปรับ 1000 รูปี และถ้าผู้ฝ่าฝืนมีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นสมาชิก ต้องโทษปรับไม่เกิน 1000 รูปี²⁴

กฎหมาย THE PRIVATE UNIVERSITIES (ESTABLISHMENT AND REGULATION) BILL, 1995 มีทั้งหมด 39 มาตรา ดังนี้

การจัดตั้งและการเปิดดำเนินการ

ข้อ 2 กำหนดค่านิยมของคำที่เกี่ยวข้อง เช่น

d ผู้สนับสนุนมหาวิทยาลัย หมายถึง²⁵

- i. ชุมชนจดทะเบียนภายใต้ the Societies Registration Act, 1860
- ii. ทรัสต์ของรัฐ
- iii. บริษัทจดทะเบียนภายใต้มาตรา 25 ของ the Companies Act, 1956

ข้อ 3 กำหนดการกรอกใบขอจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการบริการการเงินเอง และการดำเนินการบริหาร โดยผู้สนับสนุนต้องเป็นผู้ยื่นโครงการผ่านรัฐบาลกลาง และรัฐบาลกลางจะให้สภากรรมการของมหาวิทยาลัยทำการตรวจสอบ และก่อนที่จะทบทวนโครงการต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายทั่วประเทศ 1 ฉบับ

ข้อ 4 กำหนดวิธีการการนำเสนอโครงการและรายละเอียดโครงการ ในโครงการต้องประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยของผู้สนับสนุน

²⁴ Whoever contravenes the provisions of section 22 or section 23 shall be punishable with fine which may extend to one thousand rupees, and if the person contravening is an association or other body of individuals, every member of such association or other body who knowingly or wilfully authorises or permits the contravention shall be punishable with fine which may extend to one thousand rupees

²⁵ D. "sponsoring body", in relation to a University, means –

- i. a society registered under the Societies Registration Act, 1860

or any other corresponding law for the time being in force in a State,

- ii. a public trust, or

- iii. a company registered under section 25 of the Companies

Act, 1956: Provided that no member of such society, author or trustee of such trust or member of such company shall be a person other than a citizen of India;

2. ตำแหน่งที่ตั้งและที่ดินที่หาได้
3. ลักษณะและประเภทของโครงการที่เสนอเป้าหมายการพัฒนาและความต้องการแรงงาน และระยะเวลาของแต่ละหลักสูตรในระยะ 10 ปี กับเป้าหมายนักศึกษาที่รับ
4. การจัดดำเนินการการตรวจสอบภายในทางการศึกษา
5. ลักษณะของคณะที่เปิดสอนและระเบียบ การสอนเน้นทางวิทยาศาสตร์สังคม และมนุษยวิทยาที่ควรมีในรายการโครงการ
6. การพัฒนามหาวิทยาลัยในระยะเวลา 10 ปี ในอาคาร อุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
7. การกำหนดระยะเวลาค่าใช้จ่ายในการลงทุนในช่วง 10 ปี และแหล่งทางการเงิน
8. การกำหนดระยะเวลาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรายการทางการเงินและค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อคน
9. แผนการขับเคลื่อนทรัพยากรและโครงสร้างค่าเล่าเรียน ค่าเรียนฟรี การให้กองทุนการศึกษาไม่น้อยกว่า 30% ของจำนวนที่นั่งเรียน ที่มีการกำหนดอัตราค่าเล่าเรียนที่แตกต่างกันระหว่างนักศึกษาอินเดียและนักศึกษาต่างประเทศ
10. การบันทึกในสวนผู้สนับสนุน
11. รายละเอียดวิธีการเลือกผู้เข้าเรียนและจำนวนที่เรียนฟรี และนโยบายการรับนักศึกษา

ข้อ 5 กำหนดการยื่นโครงการผ่านรัฐบาล โครงการต้องนำเสนอโดยผู้สนับสนุนโดยผ่านในแต่ละรัฐที่รับผิดชอบ และแต่ละรัฐบาลทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของรัฐบาลกลาง ในระยะเวลา 6 เดือนหลังจากรับโครงการ

ข้อ 6 กำหนดการตรวจพิจารณาโครงการโดยสภากรรมการมหาวิทยาลัย และข้อเสนอแนะ

การอุดหนุนและการส่งเสริม

ข้อ 7 กำหนดอำนาจของรัฐบาลกลางต่อผู้สนับสนุนก่อตั้งในการจัดตั้งกองทุนบริจาคถาวร (the Permanent Endowment Fund)

ข้อ 8 กำหนดรายละเอียดการก่อตั้งกองทุนบริจาคถาวร และขนาดของกองทุน มหาวิทยาลัยต้องมีการจัดตั้งกองทุนบริจาคถาวรเพื่อการลงทุนในทรัพย์สินและรับประกันโดยรัฐบาลกลาง กองทุนบริจาคของรัฐต้องมีจำนวนเงินเป็นจำนวน 10 crores ของรูปี หรือเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระยะเวลา 3 ปี ในการเปิดดำเนินการครบสมบูรณ์

ข้อ 9 กำหนดการก่อตั้งกองทุนทั่วไปของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต้องมีเงินกองทุนทั่วไปประกอบด้วย ค่าเล่าเรียนและอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย รายได้จากกองทุนบริจาคถาวร รายได้จากแหล่งอื่นๆ และการดำเนินการของผู้สนับสนุน

การกำกับและควบคุม

- ข้อ 10 กำหนดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยโดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข
- ข้อ 11 กำหนดการแต่งตั้งบุคลากรในมหาวิทยาลัยกับหลักสูตรการศึกษา
- ข้อ 12 กำหนดการขอรับการช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล
- ข้อ 13 กำหนดวิธีการเปิดรับสมัครและการจ้างงาน
- ข้อ 14 กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

คณะกรรมการ

- ข้อ 15 กำหนดวิธีการแต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและอำนาจหน้าที่
- ข้อ 16 กำหนดการแต่งตั้งและอำนาจของรองนายกสภามหาวิทยาลัย
- ข้อ 17 กำหนดการแต่งตั้งและอำนาจของนายทะเบียนของมหาวิทยาลัย
- ข้อ 18 กำหนดการแต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี
- ข้อ 19 กำหนดอำนาจของมหาวิทยาลัยในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของสถาบัน

การดำเนินการ

- ข้อ 20 กำหนดอำนาจของมหาวิทยาลัย
- ข้อ 21 การกำหนดตำแหน่งคณะกรรมการการปกครองและอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- ข้อ 22 การกำหนดตำแหน่งคณะกรรมการการบริหารและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ข้อ 23 กำหนดสภากาการศึกษาและอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- ข้อ 24 กำหนดให้อำนาจมหาวิทยาลัยในการกำหนดตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
- ข้อ 25 กำหนดอำนาจของสภากรรมการมหาวิทยาลัยในการตรวจสอบและอำนาจของรัฐบาลกลางในการตรวจสอบการเปิดหลักสูตรที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย
- ข้อ 26 กำหนดวิชาที่เปิดสอนและการรับรองตามพระราชบัญญัติในขั้นต้น
- ข้อ 27 กำหนดรายละเอียดวิชาที่เปิดสอนและการรับรองของสถาบันตามพระราชบัญญัติที่เกิดขึ้นภายหลัง
- ข้อ 28 รายการวิชาที่เปิดสอนตามกฎหมายขั้นต้นและการรับรอง
- ข้อ 29 รายการวิชาที่เปิดสอนตามกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังและการรับรอง

ข้อ 30 กำหนดให้มีการรายงานประจำปี

ข้อ 31 กำหนดการจัดเตรียมและการตรวจสอบภายในในรายการทางบัญชีและงบดุลของมหาวิทยาลัย

ข้อ 32 กำหนดการการกระทำหรือการดำเนินการที่เป็นอำนาจในตำแหน่งที่ว่างของมหาวิทยาลัย

ข้อ 33 กำหนดเจ้าหน้าที่และการจ้างงานต้องมีความเหมาะสมและดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์และ

ยุติธรรม

การเลิกกิจการ

ข้อ 35 กำหนดการปิดมหาวิทยาลัยโดยความสมัครใจ

ข้อ 36 กำหนดอำนาจของรัฐบาลกลางในการสั่งปิดมหาวิทยาลัยในกรณีที่บริหารผิดพลาด

http://www.education.nic.in/pvt_uni_bill.asp

นอกจากนี้ ในกฎหมายของอินเดียยังมีการกำหนดการจัดตั้งและการรักษามาตรฐานของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ออกโดยสภากรรมการอุดมศึกษา ตามกฎหมาย _UGC (Establishment & Maintenance of Standards in Private Universities) Regulations, 2003. ดังนี้

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนตามกฎหมายของรัฐ กำหนดกฎระเบียบในมาตรฐานการสอน การวิจัย การตรวจสอบและการให้บริการ โดยเป็นไปตามกฎระเบียบหน้าที่ของมหาวิทยาลัย มาตรา 2 (f) และ 12 B the University Grants Commission under section of the UGC Act, 1956 มหาวิทยาลัยเอกชน มีกฎระเบียบที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการวางแนวทางเงื่อนไขที่เฉพาะในการจัดตั้งและการดำเนินการเพื่อความปลอดภัยที่เป็นที่สนใจของนักเรียนในชุมชนที่มีคุณภาพมาตรฐานเพียงพอและหลีกเลี่ยงการดำเนินการเพื่อการค้าในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ข้อ 1. ชื่อ การสมัคร และข้อแนะนำ

มหาวิทยาลัยเอกชน ที่ดำเนินการก่อนมีกฎระเบียบนี้ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบนี้ภายใน 3 เดือนหลังจากที่มีการประกาศ และยืนยันต่อ UGC ถ้าไม่เป็นไปตามกฎระเบียบนี้ หลักสูตรต่าง ๆ จะถูกยกเลิกตามเงื่อนไขมาตรา 22 (3) ของ the UGC Act, 1956 และต้องได้รับโทษตาม มาตรา 24 ของ the UGC Act, 1956.

2. ความหมาย

2.1 มหาวิทยาลัยเอกชน หมายถึง มหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งตามกฎหมายของรัฐและ

ส่วนกลาง โดยผู้สนับสนุนการก่อตั้ง คือ ชุมชนจดทะเบียน ภายใต้กฎหมาย the Societies Registration Act, 1860 หรือกองทุนของรัฐ หรือ บริษัทจดทะเบียนภายใต้มาตรา 25 ของ the Companies Act, 1956.²⁶

2.2 ศูนย์นอกมหาวิทยาลัย หมายถึง ศูนย์ของมหาวิทยาลัยเอกชนที่จัดตั้งนอกมหาวิทยาลัยหลัก (ภายในและภายนอกรัฐ) ดำเนินการและการรักษาให้เป็นไปตามการก่อตั้ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกและคณะและเจ้าหน้าที่²⁷

2.3 มหาวิทยาลัยที่ตั้งนอกเมือง หมายถึง มหาวิทยาลัยเอกชนที่จัดตั้งนอกเมือง ดำเนินการและรักษาเป็นไปตามการก่อตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกและคณะและเจ้าหน้าที่²⁸

3. การจัดตั้งและการดำเนินการมหาวิทยาลัยเอกชน

3.1 มหาวิทยาลัยเอกชนต้องดำเนินการจัดตั้งตามกฎหมายของรัฐและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย the UGC Act, 1956,

3.2 มหาวิทยาลัยเอกชนต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอในการสอน การวิจัย การตรวจสอบและการขยายบริการ²⁹

3.3 การดำเนินการมหาวิทยาลัยเอกชน

3.4 มหาวิทยาลัยเอกชนต้องมีเกณฑ์ระยะเวลาของหลักสูตรในแต่ละคณะ สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน³⁰ การเงิน ตามบทบัญญัติในกฎหมาย the UGC Act, 1956,

²⁶ "Private university" means a University duly established through a State / Central Act by a sponsoring body, viz. a Society registered under the Societies Registration Act, 1860, or any other corresponding law for the time being in force in a State or a Public Trust or a Company registered under Section 25 of the Companies Act, 1956.

²⁷ 2.2. "Off-campus Centre" means a centre of the Private university established by it outside the main campus (within or outside the State) operated and maintained as its constituent unit, having the university's compliment of facilities, faculty and staff.

²⁸ 2.3. "Off-shore campus" means a campus of the Private university established by it outside the country, operated and maintained as its constituent unit, having the university's compliment of facilities, faculty and staff.

²⁹ 3.2. A Private university shall be a unitary university having adequate facilities for teaching, research, examination and extension services.

3.5 หลักสูตรต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน เช่น คณะกรรมการการศึกษา สภาการรมวิธีการทางการปกครองและการบริหาร³¹

3.6 หลักสูตรต้องเป็นไปตามที่ the UGC Act, 1956, กำหนด³²

3.9 วิธีการรับสมัครและการกำหนดค่าเรียนต้องเป็นไปตามที่ UGC กำหนด 1956,³³

4. การตรวจสอบ

UGC สามารถเรียกข้อมูลที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยเอกชนมาทำการตรวจสอบได้³⁴

5. ผลของการฝ่าฝืน

5.1 หลังจากการตรวจสอบและการประเมินหลักสูตรการสอนของมหาวิทยาลัยเอกชน UGC ที่ให้เห็นถึงการไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย สภาการศึกษาอาจกระทำการห้ามการเสนอหลักสูตรดังกล่าว จนกว่าจะมีการแก้ไขให้ถูกต้อง³⁵

³⁰ 3.4. A Private university shall fulfil the minimum criteria in terms of programmes, faculty, infrastructural facilities, financial viability, etc., as laid down from time to time by the UGC and other concerned statutory bodies, such as the All India Council for Technical Education (AICTE), the Bar Council of India (BCI), the Distance Education Council (DEC), the Dental Council of India (DCI), the Indian Nursing Council (INC), the Medical Council of India (MCI), the National Council for Teacher Education (NCTE), the Pharmacy Council of India (PCI), etc

³¹ 3.5 The courses of studies prescribed for a first degree and/ or the post-graduate degree / diploma programmes should have been formally approved by the respective academic bodies of the Private university , such as - Board of Studies, Academic Council and Governing/ Executive Council.

³² 3.6. The programmes of study leading to a degree and/or a post-graduate degree/diploma offered by a Private university shall conform to the relevant regulations/norms of the UGC or the concerned statutory body as amended from time to time.

³³ 3.9. The admission procedure and fixation of fees shall be in accordance with the norms/guidelines prescribed by the UGC and other concerned statutory bodies.

³⁴ The UGC may cause periodic inspection of the Private university and its off-campus centre(s), study centre(s), off-shore campus(es) etc., offering its programmes. For this purpose, the UGC may call for all relevant information from the concerned Private university, as provided in the UGC (Returns of Information by Universities) Rules, 1979 as amended from time to time.

5.2 UGC อาจกระทำการห้ามมหาวิทยาลัยเอกชนในการเปิดสอนหลักสูตรที่ไม่เป็นไปตามที่ UGC กำหนด และทำการประกาศให้สาธารณชนได้ทราบ ถ้ามหาวิทยาลัยเอกชนดังกล่าวยังคงเปิดสอนหลักสูตรที่ห้ามอยู่ มีโทษตามมาตรา 24 ของกฎหมาย UGC³⁶

2.6 กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของประเทศมาเลเซีย

รัฐบาลของมาเลเซียยอมรับว่าทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชนเป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโครงการ the Multimedia Super Corridor (MSC) และสามารถจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่แรงงานที่มีความรู้ในมาเลเซีย ด้วยเหตุนี้ บรรดากฎหมายใหม่ๆ จึงถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนนโยบายการศึกษาของรัฐบาลในอันที่จะส่งเสริมความเจริญเติบโตในการให้บริการการศึกษาและเพื่อให้การรับรองต่อบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาในภาคเอกชน พระราชบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับอุดมศึกษามี 5 ฉบับ คือ

1. The Education Act 1996;
2. The Universities and University Colleges Act 1996;
3. The Private Higher Educational Institutions Act 1996;
4. The National Council on Higher Education Act 1996; and
5. Lembaga Akreditasi Negara Act 1996

พระราชบัญญัติเหล่านี้ (ยกเว้น the Universities and Universities Colleges Act, 1996) มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับการจัดการของอุดมศึกษาเอกชน การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมาเลเซีย อาจอยู่ในรูปแบบ ดังนี้

³⁵ 5.1. After inspection and assessment of a Private university providing first degree and / or post graduate degree/diploma courses, the UGC may indicate to the university any deficiency and non-conformity with the relevant UGC Regulations and give it reasonable opportunity to rectify the same. If the Commission is satisfied that the Private university has, even after getting an opportunity to do so, failed to comply with the provisions of any of the Regulations, the Commission may pass an order prohibiting the Private university from offering any course for the award of the first degree and /or the post-graduate degree/ diploma, as the case may be, till the deficiency is rectified.

³⁶ 5.2. The UGC may take necessary action against a Private university awarding a first degree and / or a post-graduate degree/diploma, which are not specified by the UGC, and inform the public in general through a public notification. A Private university continuing such programme(s) and awarding unspecified degree(s) shall be liable for penalty under Section 24 of the UGC Act

- 1) จัดการศึกษาโดยบริษัทจำกัด หรือ
- 2) จัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษา (ทั้งของเอกชนและของรัฐ)

สถาบันอุดมศึกษาในมาเลเซียจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐอาจจำแนกออกเป็นสถาบันอุดมศึกษา (รวมทั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในระดับอุดมศึกษา) ที่จัดตั้งและดูแลโดยรัฐบาลซึ่งจัดการศึกษาดังนี้

1.1 ในสถานศึกษาอุดมศึกษา

1.2 การศึกษาทางไกลนอกสถานศึกษา

1.3 ในสถานศึกษาอุดมศึกษาหรือการศึกษาทางไกลนอกสถานศึกษาในเครือข่ายหรือโดยความร่วมมือกับสถานศึกษาอุดมศึกษาอื่นที่ได้รับอนุมัติ หน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกประเทศมาเลเซีย

2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยใช้เงินทุนของเอกชน ซึ่งผ่านการจดทะเบียนต่อกระทรวงศึกษาธิการและยังรวมถึง

2.1 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งจดทะเบียนภายใต้ The Private Higher Educational Institutions Act (PHEIA)

2.2 วิทยาเขตสาขาของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่างประเทศ และ

2.3 ศูนย์ศึกษาทางไกล

โดยทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จดทะเบียนภายใต้ the PHEIA อาจมีลักษณะดังนี้

ก) ไม่มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา (วิทยาลัยเอกชน)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยวิทยาลัยเอกชน อาจรวมถึงกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรภายในของวิทยาลัยเอกชนในระดับประกาศนียบัตร

2. หลักสูตรระดับปริญญาตรีในท้องถิ่นหรือต่างประเทศ ซึ่งเป็นความร่วมมือในการจัดการระหว่างวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยของรัฐในท้องถิ่นหรือต่างประเทศ

ข) มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยเอกชน)

มหาวิทยาลัยเอกชนได้รับสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยโดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการภายใต้ The Private Higher Educational Institutions Act (PHEIA) และได้รับอนุญาตให้ประสาทปริญญาได้

มหาวิทยาลัยเอกชนอาจยื่นขอจดทะเบียนหลังจากคำเชื้อเชิญให้จดทะเบียนตั้งมหาวิทยาลัยได้ออกให้แล้ว โดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและหลังจากได้รับการอนุมัติให้เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนก็ได้

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาอุดมศึกษาเอกชนในประเทศมาเลเซียได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก รัฐมีบทบาทในการควบคุมอย่างเข้มงวดต่ออุดมศึกษาเอกชน ในปี 1996 กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงได้ผ่านการพิจารณาออกมาใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจในการควบคุมกำกับดูแลของรัฐบาลต่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศ การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือการจัดโปรแกรมการศึกษาใหม่ๆ จะต้องได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ ในปี 1997 คณะกรรมการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ (the National Accreditation Board) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้การรับรองต่อไปรับรอง ประกาศนียบัตร และปริญญาบัตร ที่ออกให้โดยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

รัฐได้มีความพยายามที่จะให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาคงเอกลักษณ์แห่งความเป็นมาเลเซีย บรรดาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ เป็นภาษามลายู การสอนเป็นภาษาอังกฤษจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ บรรดาสถานศึกษาเอกชนต่างๆ ต้องจัดให้มีวิชาบังคับ คือ วิชาภาษามลายูศึกษา วิชาอิสลามศึกษา (สำหรับนักศึกษามุสลิม) วิชาจริยธรรมศึกษา (สำหรับนักศึกษาที่ไม่ใช่มุสลิม) วิชาเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นช่องทางในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติแก่นักศึกษารวมทั้งนักศึกษาต่างชาติก็ถูกกำหนดให้ต้องศึกษาวิชาต่างๆ ด้วยภาษาประจำชาติด้วย

http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News20/text10.htm

การอนุมัติให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและการอนุมัติให้จัดการเรียนการสอน

บริษัทผู้ประสงค์จะให้บริการการศึกษาต้องยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ใน the Private Higher Educational Institutes Act 1996 โดยต้องยื่นแบบคำขอต่อกระทรวงอุดมศึกษา (Ministry of Higher Education : MOHE) เพื่อขออนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและจัดการเรียนการสอนหรือโครงการฝึกอบรมทั้งในรูปแบบโดยลำพังหรือแบบร่วมมือกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (ทั้งของรัฐ เอกชน หน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพ ทั้งในและนอกประเทศมาเลเซีย)

กระทรวงอุดมศึกษาจะส่งแบบคำขอในส่วนที่เป็นคำขออนุญาตจัดการเรียนการสอนไปยังคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ (National Accreditation Board : NAB) เพื่อพิจารณาอนุมัติแบบคำขอต้องประกอบด้วยเนื้อหาของหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบการ

บริหารจัดการของหลักสูตรที่จะจัดการเรียนการสอน คณะผู้ประเมินของคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติ จะเป็นผู้พิจารณาแบบคำขออนุญาตจัดการเรียนการสอนและให้ความเห็นพร้อมคำแนะนำแก่คณะกรรมการรับรองวิทยฐานะแห่งชาติเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติต่อไป

หนังสืออนุมัติให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและอนุญาตให้จัดการเรียนการสอนจะออกโดยกระทรวงอุดมศึกษา บริษัทผู้ยื่นคำขอจะมีระยะเวลา 6 เดือน ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

มาตรการจูงใจให้นำ ICT มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถนำค่าใช้จ่ายในการนำ ICT มาใช้ในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งค่าจ้างที่ปรึกษาในการวางระบบ มาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้

มาตรการจูงใจสำหรับโครงการ Multimedia Super Corridor

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนให้เข้าไปจัดตั้งสถานศึกษาหรือวิทยาเขตในบริเวณโครงการ Multimedia Super Corridor และในพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนด ใน cybercities ต่างๆ เช่น Cyberjaya , Technology Park Malaysia , University Putra Malaysia-Malaysia Technology Development Corporation (UPM – MTDC) , Kuala Lumpur City Center (KLCC) และ KL Tower โดยอาจมีเงื่อนไขบางประการ

มาตรการจูงใจที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะได้รับเมื่อเข้าไปจัดตั้งสถานศึกษาในเขต Multimedia Super Corridor ได้แก่

- 1) ในฐานะผู้บุกเบิกจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ 100% เป็นระยะเวลา 5 ปี หรือได้รับการหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการนำ IT มาใช้ในอัตรา 100% เป็นระยะเวลา 5 ปี
- 2) สามารถได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา (เฉพาะบริษัทในโครงการ Multimedia Super Corridor ที่มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นชาวมาเลเซีย)

อย่างไรก็ตาม มาตรการจูงใจในโครงการ MSC ของมาเลเซียนี้ จะให้เป็นการเฉพาะแก่ผู้จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดกิจกรรมมีคุณภาพและเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลในการศึกษาทางด้านมัลติมีเดีย เทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับโครงการ the Multimedia Super Corridor (MSC)

คุณสมบัติของกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน

- 1) เป็นผู้ให้บริการและผลิตภัณฑ์ Multimedia อย่างมาก
- 2) ให้ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรในหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติซึ่งมีระยะเวลาการศึกษาอย่างน้อย 2 ปี
- 3) จัดตั้ง Multimedia faculty หรือ ผู้มีอำนาจจัดการที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการและการอนุมัติหลักสูตร
- 4) จัดจ้างพนักงานที่มีความรู้ ซึ่งสามารถเป็นผู้บรรยาย อาจารย์ผู้สอน นักวิจัย โดยอาจเป็นพนักงานที่ทำงานเต็มเวลาหรือทำงานบางเวลา
- 5) จัดทะเบียนเป็นบุคคลในทางกฎหมาย
- 6) สนับสนุนและดำเนินการวิจัยและพัฒนา
- 7) ปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการและคำแนะนำในการดำเนินการของกระทรวงอุดมศึกษาเอกชน

<http://www.mida.gov.my/beta/pdf/15%20KEY%20SERVICES%20GUIDEBOOK.pdf>

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศต่างๆ พบว่า

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการศึกษา

3.1 รัฐธรรมนูญกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา

Black's Law Dictionary (Rev. 4th Edition, 1968 อ้างถึงใน วิษณุ เครืองาม, 2530 : 43) ซึ่งเป็นพจนานุกรมกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายคำว่ารัฐธรรมนูญว่า หมายถึง "กฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์และเป็นกฎหมายพื้นฐานของชาติหรือรัฐ ซึ่งอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ โดยกำหนดลักษณะและแนวทางเกี่ยวกับรัฐบาล วางหลักพื้นฐานสำหรับให้รัฐบาลดำเนินตาม จัดรูปแบบของรัฐบาล และกำหนดกฎเกณฑ์กระจายและจำกัดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และวางหลักในการใช้อำนาจอธิปไตยว่ามีขอบเขตน้อยแค่ไหนเพียงไร"

ปรีดี พนมยงค์ หรือหลวงประดิษฐมนูธรรม (2475, อ้างถึงใน วิษณุ เครืองาม, 2530 : 43) ได้อธิบายว่า "กฎหมายธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดใน

แผ่นดินทั้งหลาย และวิธีดำเนินการทั่วไปแห่งอำนาจเหล่านี้ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญการปกครองวางหลักทั่วไปแห่งอำนาจสูงสุดในประเทศ”

หยุด แสงอุทัย (2521 : 14 - 17) ได้อธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญไว้ว่า “เมื่อพูดถึงรัฐธรรมนูญในประเทศไทย “รัฐธรรมนูญ” ย่อมมีความหมายแตกต่างกันอยู่สามประการ กล่าวคือ

1. รัฐธรรมนูญตามความหมายในทางกฎหมาย หมายความว่า กฎหมายที่กำหนดระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดในรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเหล่านี้ต่อกัน และกัน รัฐธรรมนูญตามความหมายในทางกฎหมายนี้จะเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณีก็ไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ได้มีบทบัญญัติซึ่งเป็นข้อความของรัฐธรรมนูญ
2. รัฐธรรมนูญตามความหมายในทางการเมือง หมายความว่า รัฐธรรมนูญแห่งระบอบประชาธิปไตย ความหมายของรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ เราย่อมจะพบอยู่บ่อยๆ ในเมื่อบุคคลกล่าวถึง “การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ” หรือ “พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ” ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เดิมประเทศต่างๆ ได้มีพระมหากษัตริย์ปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาก่อน แล้วจึงได้เปลี่ยนมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการปฏิวัติบ้าง โดยวิวัฒนาการ (คือค่อยเปลี่ยนมาทีละเล็กละน้อย) บ้าง หรือทั้งโดยการปฏิวัติและโดยวิวัฒนาการบ้าง การเปลี่ยนแปลงมาเป็นระบอบประชาธิปไตยนี้ โดยมากกระทำโดยการให้รัฐธรรมนูญ โดยเหตุนี้ในทางการเมืองความหมายของ “รัฐธรรมนูญ” จึงตรงกับระบอบประชาธิปไตย
3. รัฐธรรมนูญที่ใช้้อยู่จริงๆ ในประเทศไทย หมายความว่า รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้้อยู่จริงๆ ในประเทศไทยในขณะหนึ่งๆ บางทีเราก็เดิมคำว่า ฉบับพุทธศักราช ลงไปด้วย”

วิชณุ เครื่องงาม (2530 : 46 - 47) ได้อธิบายว่า รัฐธรรมนูญมีความหมายและลักษณะดังนี้

1. สถานะ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในขณะนั้นๆ อาจมีชื่อเรียกต่างๆ กันออกไปได้ เช่น ในภาษาไทยเราเคยเรียกว่า รัฐธรรมนูญ ธรรมนูญการปกครอง ในภาษาอังกฤษก็มีที่เรียกต่างกันไป เช่น Constitution, Basic Law, Fundamental Law
2. ลักษณะ เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรมีชื่อหรือศัพท์ใช้เรียกให้เห็นว่าต่างจากกฎหมายธรรมดาอื่นๆ
3. สาระ ว่าด้วยกฎเกณฑ์การปกครองประเทศ

สรุป รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ซึ่งกำหนดแหล่งที่มาของอำนาจ และความสัมพันธ์ของอำนาจต่างๆ ตลอดจนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้อำนาจต่างๆ ซึ่งอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้บังคับอยู่ก่อนมีการปฏิวัติรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ขณะนี้อยู่ในระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังคงหลักการเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง) ได้กำหนดแนวปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในด้านการศึกษาและการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 42 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน"

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติว่า "การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางแนวนโยบายพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่รัฐต้องปฏิบัติไว้ในหมวด 5 ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 บัญญัติว่า "รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ"

บทบัญญัติมาตรา 81 ดังกล่าว ส่งผลให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ขึ้น ซึ่งกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่จัดทำขึ้นนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอุดมศึกษาหลายประการ อาทิ แบ่งระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ปรับปรุงการบริหารกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาจากเดิมที่มีหน่วยงาน 2 หน่วยงาน คือ ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวง

ศึกษาธิการเป็นผู้ดูแลมาเป็นกระทรวงศึกษาธิการเพียงหน่วยงานเดียว และการปฏิรูประบบการศึกษาโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 289 บัญญัติว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544 :12) กล่าวว่า สำหรับการบริหารและการจัดการอุดมศึกษาระดับปริญญาจะยึดเขตพื้นที่ประเทศเป็นเขตพื้นที่ทางการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่เข้ารับการศึกษได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากสถานศึกษาเหล่านี้มีจำนวนจำกัด และบางสถานศึกษามีความสามารถและความชำนาญในการเปิดสอนไม่เท่ากัน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาจะมีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐก็ได้ เพื่อให้สถานศึกษาดังกล่าวสามารถดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้นๆ

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายที่กำหนดกรอบการบริการและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ โดยมีหลักการให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ฯลฯ

3.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีที่มาจากบทบัญญัติมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ดังที่ปรากฏเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ “โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาศาสตร์ศิลป์ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้น จึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

วิชัย ตันศิริ (2543 : 4) ได้สรุปเป้าหมายหลักของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ไว้คือ

1. มุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนชาวไทยทั้งหมด โดยกำหนดให้เป็นสิทธิของชาวไทยที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี
2. มุ่งหมายที่จะปรับสังคมไทยให้เป็นสังคมเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ทุกๆ ส่วนในสังคมสามารถจัดการศึกษาได้
3. มุ่งหมายที่จะยกคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของไทย ปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น โดยกำหนดมาตรการหรือยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานเพื่อเป็นเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 5 ประการ คือ
 - 3.1 ปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา เพื่อให้เกิดเอกภาพของนโยบายและการกำกับ โดยกระจายอำนาจหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาไปยังสถานศึกษาทุกระดับ เขตพื้นที่ของการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 จัดระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามแนวคิดใหม่ให้มีองค์กรอิสระเป็นผู้ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพมาตรฐาน
 - 3.3 จัดระบบส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และการพัฒนาครูตลอดชีวิตของความเป็นครู
 - 3.4 จัดระบบการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 3.5 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และกำกับการศึกษาของรัฐ

ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ 3 ปี ก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ออกมาใช้บังคับโดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ “เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการโดยให้แยกภารกิจเกี่ยวกับงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมไปจัดตั้งเป็นกระทรวงวัฒนธรรม และโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงการบริหารและจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบกับสมควรให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนทรัพยากร ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดการอาชีวศึกษาด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 15 มาตรา 16 มาตรา 19 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 34 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 41 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 มาตรา 46 ฯลฯ

3.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ

รุ่ง แก้วแดง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กล่าวถึงการจัดทำ “แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ” ว่า เป็นการจัดทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติในมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549)” ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ของชาติ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องต้องกันทั้งประเทศ ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 - 2559 อย่างบูรณาการคุณภาพชีวิตในทุกๆ ด้าน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แนวนโยบาย มาตรการ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมไทยในกาลสมัยของการปฏิรูปนี้

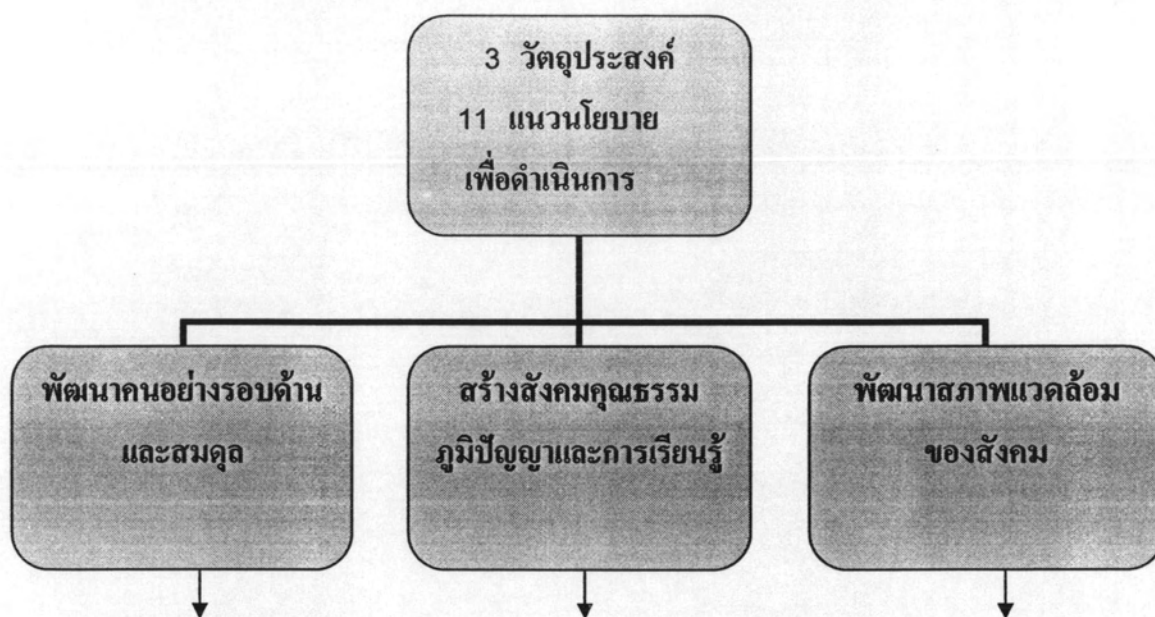
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545 - 2559) ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการนำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติ และเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปี พ.ศ.2559 ที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทั่วประเทศ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผน โดยมีการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติ บูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ โดยรวมที่ "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม และมุ่งไปสู่การอยู่ดีมีสุขของคนไทยทั้งปวง

จากปรัชญาพื้นฐานและกรอบแนวความคิดข้างต้น เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมसानฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการไว้ดังนี้

1. พัฒนาทุกคนให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้
2. ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน
3. ปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน
5. พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของคน
6. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา
7. สร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้
8. ส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม
9. จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความ เป็นธรรมทางสังคม
10. พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
11. จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2545

3.4 ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ.2548 – 2551

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 : 2-6) ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ.2548 – 2551 ขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในช่วง 4 ปี โดยในการดำเนินงานได้มีการบูรณาการแผนงาน/โครงการทั้งของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ.2548 – 2551) ตามประเด็นยุทธศาสตร์ 2 ก และกลยุทธ์หลักของแผนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทย พ.ศ.2548 – 2551 ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปการศึกษาไทย ในช่วง พ.ศ. 2548 – 2551
3. เพื่อเป็นแนวทางในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาไทย ในช่วง พ.ศ.2548 – 2551

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทย (Roadmap) พ.ศ.2548 – 2551 ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษามีดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษา มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความอยู่ดีมีสุข มีศักยภาพทั้งในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าหมาย ปี 2551

เชิงปริมาณ

- 1) ประชากรไทยมีการศึกษาเฉลี่ย 9.5 ปี
- 2) ร้อยละ 50 ของกำลังแรงงานมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป และมีสมรรถนะทางวิชาชีพตามมาตรฐาน

เชิงคุณภาพ

พัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนดี คนเก่ง และมีความสุข” มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีวิถีชีวิตที่มีวินัย มีทักษะสามารถค้นคว้าแสวงหาความรู้ มีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้ง

ในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างปกติ สุขและเกื้อกูลกัน

พันธกิจ

เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างเสริมโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนไทยทุกคน สร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสู่มาตรฐานโลก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

ยุทธศาสตร์และมาตรการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ปฏิรูปอุดมศึกษา

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ เป็นแหล่งวิชาการในการผลิตองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 : 14 - 17) ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 ซึ่งมีมาตรการในการดำเนินการดังนี้

1. ปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการ

- รัฐกำกับเงินนโยบายและคุณภาพมาตรฐานและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และแผนพัฒนาประเทศ
- พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัวและตรวจสอบได้ โดยผลักดันกฎหมายสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับที่บรรจุหลักการกลางที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้มีผลในทางปฏิบัติ
- พัฒนาระบบการสรรหาเพื่อให้ได้ผู้บริหารที่ดีโดยไม่ใช้การเลือกตั้ง
- จัดกลุ่มหรือเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาทั้งแนวตั้งและแนวนอน เพื่อประสานภารกิจทั้งในการผลิตบัณฑิตหรืองานวิจัยสหวิทยาการ

2. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาสู่ระดับโลก (World Class University) รวมทั้งพัฒนากลไกและกระบวนการจัดการด้านคุณภาพการศึกษา ได้แก่ พัฒนาระบบติดตามประเมินผลแบบ Post Audit ที่เข้มแข็ง จัดกลุ่ม รวมทั้งการประเมินอื่นๆ เพื่อจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนกำหนดจุดเน้นหรือทิศทางการพัฒนาของแต่ละสถาบันที่ชัดเจน และรัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกัน

3. ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการวิจัย

- ปฏิรูปการเรียนการสอนหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ ให้มีคุณภาพและให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา

- สนับสนุนการเปิดสอนสาขาวิชาที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ สาขาที่เป็นความต้องการเร่งด่วน หรือสาขาขาดแคลน ตลอดจนสนับสนุนการรวมกลุ่มสาขาวิชาระหว่างคณะหรือสถาบันและการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งภายในประเทศและกับต่างประเทศ

- พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในการพัฒนาประเทศ และให้สามารถเป็นกลไกในการสร้างงานวิจัยที่มี คุณภาพ โดยให้สถาบันวิจัยร่วมผลิตด้วย

- สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ รวมทั้งการ สร้างนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา นำไปสู่การจดทะเบียนสิทธิบัตร ตลอดจนการพัฒนา center of Excellence ในสาขาที่สถาบันมีความเข้มแข็งหรือเป็นเลิศ หรือร่วมมือกันเป็นเครือข่ายดำเนินการ วิจัยลักษณะสหวิทยาการ และร่วมกับภาคเอกชนและภาครัฐที่ต้องการใช้ประโยชน์จากการวิจัย

4. ปฏิรูประบบการเงินของการอุดมศึกษา

โดยให้มีการปรับระบบการจัดสรรงบประมาณบางส่วนจากเดิมที่จัดสรรผ่านสถานศึกษามา เป็นการจัดสรรผ่านผู้เรียน และมีกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต รวมทั้งการสนับสนุนให้ นักศึกษามีรายได้เสริมระหว่างเรียนด้วยกองทุนอุดหนุนค่าครองชีพนักศึกษาที่จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี การศึกษา 2549

5. พัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา

โดยสนับสนุนกระบวนการพัฒนาอาจารย์ถึงระดับปริญญาเอกควบคู่กับการพัฒนาการวิจัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ สร้างองค์ความรู้และสร้างนักวิจัยมืออาชีพในสถาบันอุดมศึกษา

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

โดยรัฐมีกลไก กำกับ ดูแล คุณภาพมาตรฐานเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 : 27 - 28) ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 13 : พัฒนาการศึกษเพื่อการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ให้เกิดการนำความรู้ ประสบการณ์จากทั่วโลกมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ของประเทศ ขณะเดียวกันเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งเชิงรับและรุก เพื่อนำประเทศไทยเข้าสู่ สังคม - เศรษฐกิจฐานความรู้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จึงได้กำหนดมาตรการ ดังนี้

1. ผลักดันยุทธศาสตร์การสร้างสังคม - เศรษฐกิจฐานความรู้ ทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและการพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อ รองรับการเคลื่อนย้ายคนเสรีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

2. ผลักดันให้ข้อตกลงที่รัฐบาลทำไว้กับประเทศต่างๆ เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยมีเจ้าภาพรับผิดชอบ มีแผนปฏิบัติการ มีโครงการรองรับอย่างเป็นรูปธรรม และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับประเทศต่างๆ ทั้งในรูปแบบการร่วมสัมมนา การจัดโครงการร่วม การแลกเปลี่ยนบุคลากร และการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่
4. ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเสถียรภาพ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างประเทศในภูมิภาค
5. ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา ในสาขาวิชาที่ประเทศมีความเข้มแข็งหรือสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศมีความสามารถเป็นผู้นำเช่น สาขาแพทยศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว สาขาการบิน เป็นต้น
6. ใช้ศักยภาพของนักวิชาการไทยชั้นสูงที่อยู่ในประเทศต่างๆ ในต่างแดน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเหล่านั้น
7. ส่งเสริมให้นักศึกษาไทยไปศึกษาในต่างประเทศในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็น และไม่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ
8. จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบการศึกษา เพื่อเป็นองค์กรกลางในการศึกษาวิจัย และจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ เป็นหน่วยงานอิสระที่สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมของประเทศ และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์

ส่วนที่ 4 สถานภาพปัจจุบันของกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย และผลกระทบต่อ การเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ความเป็นมาของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยแต่เดิมนั้น รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อมุ่งผลิตกำลังคนและสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะได้รับการยกย่องและมีหน่วยราชการรองรับเพื่อการทำงาน ทำให้ความต้องการในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น แต่มหาวิทยาลัยของรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ แม้ว่ารัฐจะได้พยายามขยายจำนวนรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นแล้วก็ตาม ในขณะที่ผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนมากขึ้นและการเกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นแรงกดดันให้รัฐต้องพิจารณาให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ.2508 (อัญชลี สีตบุตร, 2532 :29) โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2508 ได้มีมติรับหลักการในการเปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปี แรก ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งจะต้องอยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการแบบโรงเรียนราษฎร์ และต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 ซึ่งเป็นกฎหมายอุดมศึกษาเอกชนฉบับแรกของประเทศไทยขึ้น เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2512 (คันสนีย์ จะสุวรรณ์, 2532 :8)

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ "โดยที่เห็นสมควรส่งเสริมให้เอกชนจัดตั้งสถานอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติและเพื่อให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เอกชนจัดตั้งขึ้นนี้ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงสมควรตรากฎหมายว่าด้วยวิทยาลัยเอกชน "

อรทัย โพธิสุข (2530 : 522 – 535) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้ดังนี้

1. บุคคลทุกประเภทขออนุญาตจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนได้
2. ผู้ขออนุญาตต้องเสนอข้อกำหนดบอกรายละเอียดวิธีจัดการศึกษา จำนวนนักเรียน อาจารย์หลักสูตร ทุนที่จะมาใช้ลงทุนค่าเล่าเรียน วิธีการให้ปริญญา หลักเกณฑ์การจ้างและเลิกจ้างผู้สอน ฯลฯ และเมื่อได้รับอนุมัติให้จัดตั้งแล้วก็ต้องดำเนินการไปตามนั้น
3. มีคณะกรรมการชุดหนึ่งมีหน้าที่พิจารณาการขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน แล้วให้ความเห็นขอต่อรัฐมนตรีเพื่ออนุญาตให้เป็นวิทยาลัยเอกชน คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทน

สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีก 3 นาย

4. วิทยาลัยเอกชนที่ได้รับอนุมัติแล้ว มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทุนประเดิมและทรัพย์สินที่ใช้ในการจัดตั้งและที่ได้มาภายหลังจะแยกจากทรัพย์สินของผู้รับใบอนุญาต
5. วิทยาลัยเอกชนสามารถให้อนุสัญญา ปรินญาต่างๆ ได้เองเมื่อได้รับใบรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติ
6. วิทยาลัยเอกชนมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้บริหารและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของวิทยาลัยเอกชน ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการบริหารโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และมีผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการหนึ่งคนร่วมเป็นกรรมการด้วย
7. กำหนดให้วิทยาลัยเอกชนมีผู้อำนวยการคนหนึ่งดำเนินกิจการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน และตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยเอกชนกำหนด
8. ให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการตั้งวิทยาลัยเอกชนในอัตราพอสมควร และกำหนดวิธีการให้มีการสะสมทรัพย์สินไว้เพื่อก่อให้เกิดกำลังทางการเงินเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ขยายงาน และดำเนินการวิจัยตามควรแก่วิสัยของสถาบันชั้นอุดมศึกษา เงินและทรัพย์สินของวิทยาลัยเอกชนจึงแบ่งออกเป็นกองทุนทั่วไปเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามปกติหรือบำรุงรักษาแผนงานเดิมและกองทุนทรัพย์สินถาวร เพื่อการขยายงานกองทุนวิจัยห้องสมุดเพื่อใช้ในการวิจัย และกองทุนสงเคราะห์เพื่อสร้างสวัสดิภาพและสวัสดิการให้แก่ผู้สอนและลูกจ้างของวิทยาลัย
9. ผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี งบดุล และงบบเปลี่ยนแปลงการเงินของกองทุนประเภทต่างๆ คณะกรรมการบริหารของวิทยาลัยเอกชนแต่งตั้งผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบ
10. ในกรณีที่การศึกษาของวิทยาลัยเอกชนเสื่อมลงกว่ามาตรฐานการศึกษาที่ได้รับการรับรองไว้ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติ อาจเพิกถอนใบรับรองมาตรฐานการศึกษาได้ เมื่อได้ส่งคำเตือนและวิทยาลัยเอกชนไม่ปฏิบัติตามคำเตือนภายในระยะเวลาอันสมควร

11. กระทรวงศึกษาธิการจะเข้าบริหารและควบคุมดูแลกิจการของวิทยาลัยเอกชน โดยตั้งกรรมการเข้าดำเนินการแทนคณะกรรมการบริหารของวิทยาลัยเอกชน ถ้าวิทยาลัยเอกชนมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ คือ
- ก. มีฐานะการเงินไม่มั่นคง
 - ข. ผ่าฝืนพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน ข้อกำหนด และกฎกระทรวง จนอาจเสียหายแก่วิทยาลัยเอกชน
 - ค. หยุดการสอนนานเกินควร
 - ง. ดำเนินการขัดต่อความมั่นคง ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
12. เปลี่ยนชื่อผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนและเลิกกิจการได้โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในกรณีที่เลิกกิจการ ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดหลังจากชำระบัญชีแล้วให้คืนแก่ผู้รับใบอนุญาต
13. ผู้อำนวยการและผู้สอนอาจถูกถอนใบอนุญาตถ้าทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ ทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของวิทยาลัยเอกชน ดำเนินการเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 ไปเป็นเวลาสิบปี ปรากฏว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเอกชนมีการขยายกิจการและพัฒนาก้าวหน้าเป็นอย่างมากจนได้รับความไว้วางใจจากรัฐว่า เอกชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนขยายกิจการของตนได้มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากนโยบายการพัฒนาระดับอุดมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524) ที่ว่า "7. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนขยายการศึกษาในสาขาวิชาที่สถาบันนั้นๆ มีความพร้อมเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนได้ร่วมรับภาระในสาขาวิชาที่สถาบันนั้นๆ มีความถนัดได้เต็มที่ ยกเว้นในด้านฝึกหัดครูและศึกษาศาสตร์ ซึ่งรัฐจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษาแต่ผู้เดียว" (อรทัย โพธิสุข, 2530 : 285) อย่างไรก็ตาม แม้การจัดการศึกษาของเอกชนจะมีการพัฒนาและขยายกิจการเพิ่มขึ้น แต่การจัดการศึกษาดังกล่าวก็ประสบอุปสรรคและปัญหาต่างๆ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแก้ไขพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 ปัจจัยที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีปัญหาที่สำคัญ 5 ประการ คือ

- 1.1 ปัญหาทางด้านกฎหมาย
- 1.2 ปัญหาทางการบริหาร
- 1.3 ปัญหาทางด้านบุคลากร
- 1.4 ปัญหาทางการเงิน
- 1.5 ปัญหาทางด้านวิชาการ

สำหรับปัญหาทางด้านกฎหมาย รัฐเองได้ตระหนักดีว่าพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 บางมาตรา เป็นเครื่องสกัดกั้นการทำงานของวิทยาลัยเอกชน ทำให้เกิดปัญหาการทำงานไม่คล่องตัว สมควรต้องมีการแก้ไข (อรรถัย โภธิสุข, 2530 : 286)

2. นโยบายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเอกชนของรัฐที่ต้องการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาร่วมรับภาระจัดการศึกษาชั้นอุดมศึกษามากขึ้น สืบเนื่องจากการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยเอกชนในระดับอุดมศึกษาในระยะแรก คือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 - 2519 อันเป็นปีที่สิ้นสุดแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 3 (พ.ศ.2515 - 2519) รัฐพบว่าวิทยาลัยเอกชนดำเนินการจัดการศึกษาได้ในขั้นที่น่าพอใจและดีขึ้นเรื่อยๆ ในระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งทางรัฐเองก็ได้ยืนยันที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป (อรรถัย โภธิสุข, 2530 : 287)

จากปัจจัยดังกล่าวจึงนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอุดมศึกษาเอกชนฉบับแรก โดยการยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 และได้มีการประกาศใช้กฎหมายอุดมศึกษาเอกชนฉบับที่สอง คือ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 แทน โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ "โดยที่การดำเนินงานของวิทยาลัยเอกชนในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ระดับปริญญาได้เพิ่มขยายขึ้นเป็นอันมาก ทั้งในด้านจำนวนวิทยาลัยและภารกิจในการผลิตบัณฑิตสาขาต่างๆ การค้นคว้าวิจัยและการบริการทางวิชาการแก่สังคม สมควรปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหาร ตลอดจนวิธีการธำรงรักษามาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความเจริญมั่นคงและเอื้ออำนวยต่อการขยายกิจการ เพื่อร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้" (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96 ตอนที่ 63 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 27 เมษายน 2522) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีดังนี้ คือ

1. บุคคลทุกประเภทขออนุญาตจัดตั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัยได้

2. ผู้ขออนุญาตต้องเสนอข้อกำหนด บอกรายละเอียดวิธีการจัดการศึกษา จำนวนนักศึกษา อาจารย์ หลักสูตร ทุนที่จะมาใช้ลงทุน ค่าเล่าเรียน วิธีการให้ปริญญา หลักเกณฑ์การจ้างและเลิกจ้างผู้สอน ฯลฯ และเมื่อได้รับอนุมัติให้จัดตั้งแล้วก็ต้องดำเนินงานไปตามนั้น
3. มีคณะกรรมการชุดหนึ่งมีหน้าที่พิจารณาการขอจัดตั้ง มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย แล้วให้ความเห็นชอบต่อรัฐมนตรี เพื่ออนุญาตให้เป็นมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย คณะกรรมการประกอบด้วย ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และบุคคลซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน เป็นกรรมการ บุคคลซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่น้อยกว่า 3 คน ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคธุรกิจเอกชน
4. มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ที่ได้รับอนุมัติแล้ว มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทุนประเดิมและทรัพย์สินที่ใช้ในการจัดตั้ง และที่ได้มาภายหลังจะแยกจากทรัพย์สินของผู้รับใบอนุญาต
5. มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย จะทำการสอนเพื่อให้ปริญญาชั้นใดในสาขาวิชาใดก็ได้เมื่อรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบันได้รับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย นั้นแล้ว และมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย จะให้ประกาศนียบัตรบัณฑิตในสาขาวิชาที่มีการศึกษาในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ได้เมื่อรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน ได้รับรองมาตรฐานการศึกษาในสาขาที่มีการสอนนั้น
6. มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย มีสภาสถาบัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย และควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย สภาสถาบันประกอบด้วย
 1. ผู้บริหารสถาบันเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
 2. กรรมการไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินสิบเอ็ดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยคำแนะนำของผู้รับใบอนุญาต
 3. กรรมการไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนตาม 1 และ 2 รวมกันซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยคำแนะนำของกรรมการสถาบัน
7. กำหนดให้มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย มีผู้บริหารสถาบันคนหนึ่ง เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดของทบวงมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย และมติที่สภาสถาบันกำหนดหรือมอบหมาย และจะมีรองผู้บริหารสถาบันคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่ผู้บริหารสถาบันมอบหมาย

8. ให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการตั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ในอัตราพอสมควร และกำหนดวิธีการให้มีการสะสมทรัพย์สินไว้เพื่อก่อให้เกิดกำลังทางการเงิน เพื่อปรับปรุงคุณภาพ ขยายงาน และดำเนินการวิจัยตามควรแก่วิสัยของสถาบันชั้นอุดมศึกษา เงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย จึงแบ่งออกเป็นกองทุนทั่วไป เพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย กองทุนทรัพย์สินถาวร เพื่อใช้ในการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย กองทุนวิจัยและห้องสมุด เพื่อใช้ในการวิจัยและการจัดซื้อตำราสำหรับห้องสมุด และกองทุนสงเคราะห์ เพื่อใช้ในการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาหรือคณาจารย์ประจำหรือการจัดให้มีบำเหน็จบำนาญแก่คณาจารย์ประจำ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย และการสงเคราะห์อื่นแก่คณาจารย์ประจำ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย และครอบครัว ทั้งนี้ ตามข้อบังคับของสภาสถาบัน
9. ให้ผู้บริหารสถาบันเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี งบดุล และงบการเปลี่ยนแปลงการเงินของกองทุนประเภทต่างๆ ประจำปี ของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ให้ถูกต้องตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด ให้สภาสถาบันแต่งตั้งผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ทุกปี
10. เมื่อปรากฏว่า มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ไต ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนในสาขาใดแล้ว มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย นั้นไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในกฎทรวงหรือการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ไตเสื่อมลงจากมาตรฐานการศึกษาที่รับรองไว้ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบันมีอำนาจสั่งการตามควรแก่กรณี ดังต่อไปนี้
1. เตือนเป็นหนังสือให้ปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆ ตามที่แจ้งไปภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องให้เวลาพอสมควร
 2. สั่งให้งดรับนักศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งหรือทุกสาขาวิชา เมื่อไม่ปฏิบัติตาม 1.
 3. เพิกถอนการรับรองมาตรฐานการศึกษา
 4. เพิกถอนการรับรองวิทยฐานะ
 5. เพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย

11. ทบวงมหาวิทยาลัยจะเข้าบริหารและควบคุมดูแลกิจการของ มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย โดยตั้งคณะกรรมการเข้าดำเนินการแทนสภาสถาบัน ถ้ามหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย มีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือ
1. มีฐานะการเงินไม่มั่นคง
 2. ผ่าฝืนพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กฎทบวง ข้อกำหนด จนอาจเกิดความเสียหายแก่ มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย
 3. หยุดการสอนนานเกินควร
 4. ดำเนินการขัดต่อความมั่นคง ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
12. เปลี่ยนชื่อผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย และเลิกกิจการได้ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ในกรณีที่เลิกกิจการ ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด หลังจากชำระบัญชีแล้วให้คืนแก่ผู้รับใบอนุญาต
13. ผู้บริหารสถาบัน คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย อาจถูกถอนใบอนุญาต ถ้าทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ ข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย ดำเนินการเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ต่อมาในปี พ.ศ.2535 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 โดยการออกพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ "เนื่องจากพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 ได้ใช้บังคับมานานแล้ว บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไข บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้เหมาะสมเพื่อส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้แบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาชั้นอุดมศึกษาจากรัฐบาล ตลอดจนเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และเพื่อคุ้มครองสาธารณชนจากการโฆษณาชวนเชื่อหรือการกระทำอย่างอื่นที่ไม่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีดังนี้

1. แก้ไขบทนิยามคำว่า "สถาบันอุดมศึกษาเอกชน" ให้หมายความว่า สถานศึกษาของเอกชนที่ให้การศึกษาชั้นอุดมศึกษาแก่นักศึกษาทุกผลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป
2. แก้ไขบทนิยามคำว่า "ผู้รับใบอนุญาต" ให้หมายความว่ารวมถึงผู้รับเงินใบอนุญาตด้วย

3. แกไขบทนิยามคำว่า "นักศึกษา" ให้หมายความว่า ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า ซึ่งเข้ารับการศึกษานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือผู้ซึ่งสภาสถาบันอนุมัติให้เข้ารับการศึกษได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎทบวงและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถาบัน
4. การจัดตั้ง เปลี่ยนชื่อ หรือเปลี่ยนประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะกระทำได้อีก แต่โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน
5. ผู้ขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือมีหลักฐานแสดงว่าให้เห็นว่า เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้วจะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีลักษณะและเนื้อที่ตามที่กำหนดในกฎทบวงให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยปลอดจากภาระผูกพันใดๆ ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต
6. การโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการบริจาคอสังหาริมทรัพย์ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อใช้ในกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะได้รับการยกเว้นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์นั้น
7. ให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้ออกใบอนุญาต
8. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะกระทำต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบัน (เดิมต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบัน)
9. การเปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดจะกระทำต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบัน (เดิมต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบัน)
10. แกไของค์ประกอบคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน (เดิมไม่น้อยกว่า 7 คน) และบุคคลเหล่านี้ไม่น้อยกว่า 6 คนต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน (เดิมไม่น้อยกว่า 3 คน) และในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากบรรดาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างน้อย 3 คน
11. แกไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสถาบันในกรณีที่กรรมการผู้นั้นเป็นบุคคลล้มละลาย เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับ

- โทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโดยคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
12. ตัดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้บริหารสถาบันและคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนออก
 13. แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสภาสถาบันเช่นเดียวกับกรรมการสถาบัน
 14. เพิ่มอำนาจหน้าที่ของสภาสถาบันโดยให้มีอำนาจพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนผู้บริหารสถาบันได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบัน พิจารณาถอดถอนอาจารย์ที่ขาดคุณสมบัติหรือกระทำการฝ่าฝืนตาม มาตรา 86 พิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์เกียรติคุณ และอนุมัติการให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต
 15. แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้บริหารสถาบันโดยเฉพาะในเรื่องความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน โดยกำหนดให้สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยชั้นปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารในสถาบันอุดมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีหรือสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่า และเมื่อผู้บริหารสถาบันพ้นจากตำแหน่ง ให้สภาสถาบันแจ้งทบวงมหาวิทยาลัยทราบภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
 16. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของผู้บริหารสถาบัน โดยให้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันได้ (เดิมมีแต่อำนาจพิจารณาแต่งตั้ง) และควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบัน
 17. เพิ่มตำแหน่งทางวิชาการให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ ศาสตราจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์พิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
 18. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจระทำการของสถาบัน โดยกำหนดการกระทำหรือกิจการบางอย่างให้สถาบันต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบันก่อนที่จะดำเนินการ (เดิมต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน) และกำหนดการกระทำหรือกิจการที่สถาบันทำได้เพิ่มขึ้น ได้แก่ การรับสถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศเข้าสมทบ การเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่าเกินกว่าที่คณะกรรมการสถาบันกำหนด การซื้อ การเช่าซื้อ หรือการจำหน่ายทรัพย์สินที่มี

มูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการสถาบันกำหนด และการก่อให้เกิดภาวะผูกพันแก่ที่ดิน และสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการสถาบันกำหนด

19. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจรัฐมนตรีกรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการหรือเงื่อนไขที่กำหนดในกฎทบวง หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษา หรือแก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดโดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดหรือเปิดดำเนินการในสาขาวิชาอื่นใดโดยไม่ปฏิบัติหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน หรือการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นเสื่อมลงจากมาตรฐานการศึกษาที่รับรองไว้ โดยเพิ่มอำนาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบการเปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งหรือทุกสาขาวิชา
20. แก้ไขเพิ่มเติมกรณีที่ปรากฏว่าผู้บริหารสถาบันขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของสถาบัน ดำเนินกิจการสถาบันในลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย วัฒนธรรมของชาติ หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้สภาสถาบันดำเนินการสอบสวนตามข้อบังคับของสถาบัน หากพบว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นจริงให้สภาสถาบันถอดถอนผู้บริหารสถาบันจากตำแหน่งภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ทราบผลการสอบสวน ถ้าสภาสถาบันไม่ดำเนินการดังกล่าว รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบันอาจมีคำสั่งถอดถอนผู้บริหารสถาบันผู้นั้นจากตำแหน่งได้
21. แก้ไขเพิ่มเติมกรณีคณาจารย์ของสถาบันขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของสถาบัน ดำเนินกิจการสถาบันในลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย วัฒนธรรมของชาติ หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้สภาสถาบันดำเนินการสอบสวนตามข้อบังคับของสถาบัน หากพบว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นจริง ให้ผู้บริหารสถาบันถอดถอนคณาจารย์ผู้นั้นจากตำแหน่งภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ทราบผลการสอบสวน ถ้าผู้บริหารสถาบันไม่ดำเนินการดังกล่าว สภาสถาบันอาจดำเนินการถอดถอนคณาจารย์ผู้นั้นจากตำแหน่งได้
22. ผู้บริหารสถาบันหรือคณาจารย์ซึ่งถูกถอดถอนจากตำแหน่ง อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็น

ผู้บริหารสถาบันหรือคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอีกได้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่ถูกลดถอนจากตำแหน่ง และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน

23. แก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษ และเพิ่มบทลงโทษการกระทำผิดกรณีทำให้ประชาชนหลงเชื่อว่า บุคคลนั้นได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือได้รับความเห็นชอบให้เปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดแล้ว หรือได้รับการรับรองวิทยฐานะ หรือสาขาวิชาใดได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นความเท็จ

หลังจากที่ได้มีพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ออกมาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 แล้ว ทำให้การดำเนินกิจการสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนมีความคล่องตัวขึ้นในระดับหนึ่ง เนื่องจากได้รับการส่งเสริมจากรัฐมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับความคล่องตัวในการดำเนินกิจการก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากรัฐยังคงควบคุมดูแลการดำเนินการของเอกชนอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านอื่นๆ ที่ต้องพิจารณาแก้ไขอีกหลายประการ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้วางกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาของภาคเอกชนให้มีความเป็นอิสระมากขึ้น และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สถานศึกษาเอกชนปฏิบัติตามเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ ด้วยเหตุนี้จึงมีการตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ขึ้นใช้บังคับ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ

"โดยที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ เพื่อให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาในระดับปริญญาดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ธำรงรักษามาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีความเจริญมั่นคงและเอื้ออำนวยต่อการขยายกิจการในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ "

ในการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 นั้น ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ดังนี้

การส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ) (2545 : 50 - 52) ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน โดยกำหนดกรอบนโยบาย 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านการขยายโอกาสการเข้าสู่อุดมศึกษา ด้านเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาและระบบการตรวจสอบ ด้านผลผลิตของการอุดมศึกษา ด้านความเป็นสากล และด้านส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษา และได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

- วิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษา : อุดมศึกษาไทยเป็นการศึกษาของปวงชน ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบและทักษะที่เป็นที่ต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ

- วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้และทักษะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชน ท้องถิ่น สร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ และเป็นศูนย์การศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันที่มีความอิสระคล่องตัว เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

- เป้าหมาย : ในปี 2549 สถาบันอุดมศึกษาทุกสังกัดทั้งในกระทรวงศึกษาธิการและสังกัดอื่นรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 28 ของประชากรวัย 18 - 24 ปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1,928,000 คน

- ยุทธศาสตร์ : เสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากลที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากรากฐานของภูมิปัญญาไทย การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการที่ยั่งยืนให้กับระบบอุดมศึกษา ตลอดจนการปฏิรูปการบริหารและการจัดการอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาให้เกิดความมั่นคงแก่ชุมชนและท้องถิ่น

- มาตรการในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ : กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานในระดับนโยบายที่ยึดเป้าหมายรวมเป็นเป้าหมายระดับชาติ และใช้เป็นผลผลิตของเป้าหมายการให้บริการในการเสนอค่าของงบประมาณรายจ่ายในภาพรวม และส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินภารกิจต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในแผนกลยุทธ์ระดับสถาบัน โดยจะปรับแผนให้เป็นแผน 5 ปี ต่อเนื่องตลอดเวลาในลักษณะ rolling plan ปีละ 1 ครั้ง

จากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาดังกล่าว สามารถนำมาศึกษาบทบาทและการดำเนินการของรัฐในการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยการศึกษาผ่านพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมด้านการบริหาร

ก. นโยบายและแผน

1. นโยบายตามแผนพัฒนาอุดมศึกษา จากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แสดงให้เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษามาโดยตลอด โดยสำนักกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) (2538) ได้กำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนว่า "ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนให้ออกาสทางการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และภาคเอกชน เพื่อการระดมสรรพกำลังมาร่วมกันจัดการอุดมศึกษา" วิธีการดำเนินการของรัฐเพื่อให้บรรลุตามนโยบายดังกล่าวก็โดยการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นในการจัดตั้งสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน การเปิดดำเนินการสาขาวิชา และความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1.1 เกณฑ์การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา กฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการขอจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาโดยมีเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และบัญญัติข้อกำหนดขั้นต่ำที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องมี ซึ่งใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ขอจัดตั้งทราบเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องสำหรับการนำเสนอโครงการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อและวัตถุประสงค์ของสถาบัน ที่ดินที่จะเป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบัน ที่ตั้งและแผนผังแสดงบริเวณและอาคาร จำนวนเงินทุน อัตราค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมโครงการจัดการศึกษา หลักสูตร การสอน อุปกรณ์การศึกษา และการวัดผลการศึกษา วิธีการรับนักศึกษาและให้นักศึกษาออก เครื่องแบบของนักศึกษา การจัดหาอาจารย์และเจ้าหน้าที่ การกำหนดตำแหน่งและคุณสมบัติทางวิชาการของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ การพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ การกำหนดเงินเดือน ค่าสอน ค่าชดเชย

ค่าตอบแทน หลักเกณฑ์การจ้างและการเลิกจ้าง และสวัสดิการของผู้บริหาร คณาจารย์ คุรุปฏิบัติการ และยังได้ผ่อนคลายเงื่อนไขในการขอจัดตั้งบางประการเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติในขณะเดียวกันก็ บัญญัติให้มีความชัดเจนรัดกุม และขยายโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของภาคเอกชน อาทิ

- **มาตรา 12 (3)** ได้ขยายโอกาสให้ผู้ที่เป็นผู้เช่าที่ดินจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า เมื่อได้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้วจะสามารถโอนสิทธิตามสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในเวลาที่กำหนด มีสิทธิขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้
- **มาตรา 16** ได้จำแนกกำหนดเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการเช่าที่ดินที่ใช้ในการจัดตั้งให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามลักษณะการครอบครองของผู้ขอรับใบอนุญาตตามความเหมาะสม กล่าวคือ (1) กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ต้องโอนกรรมสิทธิ์โดยปลอดจากภาระผูกพันใดๆ ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ ได้รับใบอนุญาต หากมีเหตุจำเป็นและรัฐมนตรีอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน (2) กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาได้นั้น ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องโอนกรรมสิทธิ์โดยปลอดจากภาระผูกพันใดๆ ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ ได้รับใบอนุญาต หากมีเหตุจำเป็นและรัฐมนตรีอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 60 วัน (3) กรณีผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้เช่าที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ต้องโอนสิทธิการเช่าที่ดินดังกล่าวโดยปลอดจากภาระผูกพันใดๆ ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ ได้รับใบอนุญาต หากมีเหตุจำเป็นและรัฐมนตรีอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 30 วัน (4) กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องโอนเงินและทรัพย์สินอื่น ซึ่งเป็นทุนนอกจากที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายใน 60 วัน หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม (1) (2) (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้
- **มาตรา 17** การโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามมาตรา 16 (1) และ (2) และการบริจาคอสังหาริมทรัพย์ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะได้รับการยกเว้นภาษีอากร และได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

1.2 เกณฑ์การเปิดดำเนินการสาขาวิชา ในการเปิดดำเนินการสาขาวิชาใดเพิ่มเติมตาม มาตรา 18 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเปิดดำเนินการได้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบัน และ แจ้งให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบภายใน 30 วัน มีข้อที่พิจารณาคือ การที่ให้คณะกรรมการ อุดมศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเปิดดำเนินการสาขาโดยที่ไม่ได้กำหนดไว้ ในกฎกระทรวงจะทำให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินการมากกว่า เนื่องจากคณะกรรมการ อุดมศึกษาสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการเปิดดำเนินการในแต่ละ สาขาวิชาที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันในรายละเอียดได้

1.3 การสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นโยบายของรัฐมุ่งหวังที่จะให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของเอกชนให้ เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การดำเนินการกิจการในด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายได้บัญญัติหลักการที่ถือ เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนไว้อย่างชัดเจน ดังจะ เห็นได้จากมาตรา 34 (10) และ (11) ที่ให้อำนาจสภาสถาบันอนุมัติความร่วมมือทางวิชาการกับ สถาบันการศึกษาหรือบุคคลใดตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และให้อำนาจสภา สถาบันในการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยระดมทรัพยากร บุคคลจากในประเทศและต่างประเทศ การนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญา ของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพบัณฑิตได้โดยไม่ต้องไปขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการ อุดมศึกษาอีก นอกจากนี้ มาตรา 70 (1) ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยการให้ ข้าราชการและพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยได้รับเงินเดือนและ ค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนา ของรัฐที่ต้องการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนได้มีความร่วมมือระหว่างกันในการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรสายอาจารย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ อาคารสถานที่ ฯลฯ อย่างเป็นรูปธรรม

2. นโยบายเรื่องการให้สถาบันการศึกษาต่างประเทศเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย รัฐโดยทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ) มี นโยบายไม่กีดกันการจัดการศึกษากรณีที่มีมหาวิทยาลัยต่างประเทศจะเข้ามาดำเนินการเพื่อช่วยเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางวิชาการให้การอุดมศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการภายในขอบเขตของ

กฎหมายไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการจะคำนึงถึงประโยชน์และความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก แนวทาง
ที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศสามารถกระทำได้มี 2 กรณี คือ

- 1) กรณีเป็นความร่วมมือทางวิชาการรูปแบบต่างๆ กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
และของเอกชนในประเทศไทย ความร่วมมือดังกล่าวจะต้องอยู่ในความดูแล
รับผิดชอบในเรื่องมาตรฐานการศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันอุดมศึกษา
นั้นๆ ให้ความร่วมมือหรือเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด โดยรวมถึงการให้
ปริญญาหรือประกาศนียบัตร
- 2) กรณีที่จะเข้ามาดำเนินการโดยตรงและดำเนินการจัดตั้งเป็น
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของ
พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546

กรณีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจแก่สภา
สถาบันในการพิจารณาอนุมัติความร่วมมือทางวิชาการหรือความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือบุคคล
ใด การอนุมัติการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยระดมทรัพยากร
บุคคลจากในประเทศและต่างประเทศ การนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญา
ของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพบัณฑิต รวมตลอดถึงการอนุมัติการรับสถาบันการศึกษาใน
ประเทศหรือต่างประเทศเข้าสมทบหรือการเข้าสมทบสถาบันการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ
กำหนด โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 34 (10) (11) และ (12)

กรณีที่สถาบันการศึกษาต่างประเทศประสงค์จะเข้ามาดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.
2546 ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้วจะพบว่า มีบทบัญญัติบางมาตราที่เป็นอุปสรรค
ต่อคนต่างชาติหรือสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่จะเข้ามาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย
เช่น ในมาตรา 12 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์
หรือเป็นผู้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งสถาบันอุดม ศึกษาเอกชนแล้วจะสามารถ
โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยปลอดจากภาระผูกพันใดๆ ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายในเวลาที่กำหนด
ได้ หากคนต่างชาติหรือสถาบันการศึกษาต่างประเทศประสงค์จะเข้ามาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
ขึ้นในเมืองไทยก็ต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งที่ดินที่จะใช้เป็นที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยต้อง
ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542

เป็นต้น จึงจะสามารถยื่นคำร้องขอจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามมาตรา 12 ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับปัจจุบันได้ผ่อนคลายเรื่องคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนลง โดยแต่เดิมพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้นจึงจะสามารถยื่นคำร้องขอจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ แต่ตาม กฎหมายฉบับปัจจุบันได้ยกเลิกการกำหนดคุณสมบัติข้อนี้ไปแล้ว จึงเป็นการเปิดกว้างให้คนต่างชาติ สามารถยื่นคำร้องขอเป็นผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 30 ของกฎหมายฉบับปัจจุบันยังคงกำหนดให้กรรมการสภาสถาบันของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย

ข. การจัดองค์กร

1. **โครงสร้างองค์กร** พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้ให้อิสระและอำนาจแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการจัดโครงสร้างภายในหน่วยงานของตน โดยมาตรา 19 ได้กำหนดให้การแบ่งส่วนงานและการจัดระบบบริหารงานภายในของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. **การบริหารองค์กร** มาตรา 28 กำหนดให้มีสภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งประกอบด้วย (1) นายกสภาสถาบัน ซึ่งผู้รับใบอนุญาตเสนอชื่อ (2) อธิการบดี เป็นกรรมการสภาสถาบัน โดยตำแหน่ง (3) กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบสี่คน ซึ่งผู้รับใบอนุญาตเสนอชื่อ โดยต้องมีผู้แทนคณาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคน (4) กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งรัฐมนตรีเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นชอบ ทั้งนี้ รัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งนายกสภาสถาบันตาม (1) และกรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิตาม (3) และ (4) และให้สภาสถาบันเลือกกรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นอุปนายกสภาสถาบันเพื่อทำหน้าที่แทนนายกสภาสถาบัน เมื่อนายกสภาสถาบันไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้หรือเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภาสถาบัน และให้สภาสถาบันแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคนหนึ่งเป็นเลขานุการโดยคำแนะนำของอธิการบดี

สภาสถาบันมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 34 คือ วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การควบคุมดูแลกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจะเป็นไปตามกฎหมายนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่สภาสถาบันได้กำหนดขึ้นไว้

โดยเป็นหน้าที่ของอธิการบดี ในฐานะผู้บริหารสูงสุดขององค์กรจะต้องดูแลการดำเนินงานกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 41 (1) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรืออธิการบดีใหม่ จากเดิมที่กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นผู้บริหารสถาบันหรืออธิการบดีต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารในสถาบันอุดมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่า โดยแก้ไขคุณสมบัติด้วยการยกเลิกการกำหนดอายุขั้นต่ำ แต่ต้องสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบัน การศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาเอกหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ผู้บริหารสถาบันหรืออธิการบดีเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษามาบ้างพอสมควร เพื่อที่จะได้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและปรัชญาของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ค. การเงิน พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 60 กำหนดให้ทุนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดเมื่อจัดตั้ง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่นที่ได้มาในภายหลัง ที่มาของทุนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้แก่

- (1) ทุนจากผู้รับใบอนุญาต ซึ่งประกอบด้วยและทรัพย์สินอื่นที่ระบุในข้อกำหนดเมื่อจัดตั้งและที่จัดหาเพิ่มเติมในภายหลัง
- (2) ทุนจากการได้รับบริจาค ซึ่งประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยระบุเงื่อนไขให้ใช้ได้เฉพาะแต่ดอกผล
- (3) ทุนสะสม ซึ่งประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากผลดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ผ่านมา

กฎหมายได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดสรรเงินกองทุนประเภทต่างๆ เพื่อแยกประเภทของการใช้จ่ายเงินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการดำเนินกิจการและส่งเสริมให้มีการพัฒนาขยายกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในทุกๆ ด้าน โดยมาตรา 61 กำหนดให้มีกองทุนประเภทต่างๆ คือ

(1) กองทุนทั่วไป (2) กองทุนทรัพย์สินถาวร (3) กองทุนวิจัย (4) กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี (5) กองทุนพัฒนาบุคลากร (6) กองทุนสงเคราะห์ (7) กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น และมาตรา 66 (2) ได้กำหนดให้จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ผู้รับใบอนุญาตไม่เกินร้อยละ 30

มาตรา 62 กำหนดแหล่งที่มาของรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ดังนี้

- 1). เงินผลประโยชน์ ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- 2). เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยไม่มีเงื่อนไขที่ระบุให้ใช้ได้เฉพาะแต่ดอกผล
- 3). เงินอุดหนุนจากรัฐ
- 4). รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนและจากทรัพย์สินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- 5). รายได้และผลประโยชน์อย่างอื่น

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือทางการเงินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถนำเงินรายได้ไปลงทุนในกิจการอื่นๆ ได้ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีรายได้เพียงพอในการพึ่งพาตนเอง

อัญชลี สิตบุตร (2532 : 100 - 102) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทางการเงินว่า ทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ) ได้ดำเนินการหลายแนวทางในการส่งเสริมทางอ้อม ได้แก่

1. ใน พ.ศ. 2531 ทบวงมหาวิทยาลัยอนุญาตให้สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งกำหนดอัตราค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมการศึกษาได้เอง โดยให้คำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น มีมาตรการที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่ขาดทุนได้เข้าศึกษา และไม่ดำเนินการในลักษณะธุรกิจมุ่งหากำไรเป็นวัตถุประสงค์หลัก
2. การงดเว้นไม่เก็บค่าลงทะเบียนการประชุมสัมมนาซึ่งทางทบวงมหาวิทยาลัยจัดขึ้นทุกครั้ง
3. การงดเว้นไม่เก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตหรือคำขอใดๆ จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. จัดงบประมาณอุดหนุนโครงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่างๆ เช่น โครงการอุดหนุนและส่งเสริมด้านวิชาการ พัฒนาผู้บริหารและคณาจารย์ โครงการวิจัย โครงการบริการสังคมและค่ายอาสาสมัครพัฒนาชนบท เป็นต้น

นอกจากนี้ มาตรา 70 ได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้รัฐเข้ามาให้การสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น โดยการอนุญาตให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่างๆ การยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าประเภทครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาและการวิจัย และการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

ง. การส่งเสริมเรื่องอื่นๆ ในลักษณะประสานงาน

1. ส่งเสริมฐานะบุคลากรในเรื่องการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์
2. การเทียบตำแหน่งบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อสิทธิในการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ
3. การผ่อนผันการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการเพื่อศึกษาต่อของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. การต่อวิชาของอาจารย์และนักศึกษาชาวต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. การส่งเสริมด้านวิชาการ

2.1 ตำแหน่งวิชาการ มาตรา 45 กำหนดให้มีตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ ศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ อาจารย์ และอาจารย์พิเศษ โดยมาตรา 46 ได้กำหนดคุณสมบัติของคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และมาตรา 48 กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการไว้ว่าจะต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความคล่องตัวมากขึ้น กล่าวคือ มาตรา 47 กำหนดให้ตำแหน่งศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษเป็นตำแหน่งซึ่งจะได้ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เช่นเดียวกับตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับตำแหน่งรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภาสถาบัน ส่วนอาจารย์และอาจารย์พิเศษนั้น ให้อธิการบดีเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้ง

นอกจากนี้ มาตรา 50 ได้กำหนดให้ใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นค่านำหน้านามได้เช่นเดียวกับตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

2.2 การกระจายอำนาจให้แก่สภาสถาบันในการกำหนดให้มีประกาศนียบัตรอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต มาตรา 57 ให้เป็นอำนาจของสภาสถาบันเป็นผู้กำหนด โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอีก

2.3 การให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ มาตรา 58 ให้อำนาจแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างเต็มที่ในการให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่บุคคลที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเห็นว่าทรงคุณวุฒิสมควรแก่การได้รับปริญญา นั้นๆ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่จะให้ปริญญาดังกล่าวแก่กรรมการสภาสถาบัน คณาจารย์ประจำ หรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นไม่ได้

จากการที่รัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการ (เดิมคือทบวงมหาวิทยาลัย) ได้ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ด้วยการตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ขึ้นใช้บังคับ โดยสาระสำคัญของกฎหมายจะเน้นที่การแก้ไขเรื่องการสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอิสระและคล่องตัวในการบริหาร กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ การกระจายอำนาจให้ผู้บริหารสถาบันสามารถแต่งตั้งและถอดถอนรองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ โดยความเห็นชอบของสภาสถาบันเพื่อให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้นนั้น

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์และบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาบันอุดมศึกษาบางประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาอาจารย์และบัณฑิต

1.1 การพัฒนาอาจารย์ มาตรา 11 ซึ่งเป็นกระบวนการในการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องจัดทำข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้น และในมาตรา 11 (7) นั้นเอง ก็ได้กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องจัดทำโครงการจัดหาและพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เสนอไปพร้อมกับคำขอรับใบอนุญาตด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

มาตรา 11 (14) ประกอบกับมาตรา 45 มาตรา 47 และ มาตรา 50 ซึ่งเป็นเรื่องการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ กฎหมายได้มีการกระจายอำนาจในการพิจารณา

แต่งตั้งตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ให้แก่สภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือสามารถพิจารณาแต่งตั้งตำแหน่งรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ได้เอง ซึ่งแต่เดิมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเป็นผู้พิจารณาตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษได้เองเท่านั้น ส่วนการพิจารณาแต่งตั้งตำแหน่งศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์พิเศษสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องเสนอให้ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้แต่งตั้ง พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 จึงทำให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น และเป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางด้านวิชาการให้แก่คณาจารย์เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้ตำแหน่งศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษเป็นตำแหน่งซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งเช่นเดียวกับตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และกฎหมายได้กำหนดให้สามารถใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้านามได้อย่างเป็นทางการ ซึ่งนับเป็นเกียรติแก่คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 11 (14) ตอนท้าย ประกอบกับมาตรา 23 เป็นการกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าสอน ค่าชดเชย ค่าตอบแทน หลักเกณฑ์การจ้างและการเลิกจ้าง และสวัสดิการของ ผู้บริหาร คณาจารย์ ครู ปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ ให้ได้รับความเป็นธรรมและมีรายได้ที่แน่นอนชัดเจน มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และมีสวัสดิการที่ดี การที่มาตรา 23 กำหนดให้กิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เนื่องจากสภาพการทำงาน ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความแตกต่างจากสภาพการทำงานของกิจการอื่นๆ ทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะการทำงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะเป็นการทำงานเป็นรายภาคการศึกษา เมื่อเสร็จสิ้นแต่ละภาคการศึกษาจะมีช่วงเวลาหยุดระหว่างปิดภาคเรียนโดยเฉพาะช่วงสิ้นปีการศึกษาจะมีระยะเวลาหยุดที่ยาวมาก คณาจารย์และเจ้าหน้าที่บางส่วนไม่จำเป็นต้องมาปฏิบัติงานแต่ยังคงได้รับเงินเดือนและค่าจ้างตามปกติ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานบุคคลต่างกับธุรกิจอื่นๆ โดยทั่วไป ดังนั้น จึงมีแนวความคิดในการคุ้มครองการทำงานและผลประโยชน์ตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดในกฎกระทรวง แต่ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

มาตรา 61 (5) กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดตั้งกองทุนพัฒนาบุคลากร ขึ้น โดยเฉพาะ เพื่อนำเงินและทรัพย์สินที่จัดสรรไว้ไปใช้ในการให้ทุนการศึกษาและการฝึกอบรมแก่คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การจัดตั้งกองทุนพัฒนาบุคลากรขึ้นโดย เฉพาะเช่นนี้ จะช่วยทำให้เกิดความชัดเจนในแหล่งเงินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จะนำไปใช้พัฒนาบุคลากรของตนมาก

ยิ่งขึ้นและกระทำได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่กระทำได้อย่างเต็มที่และเพียงพอแก่ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.2 การพัฒนาบัณฑิต จากรายงานประจำปี 2545 ทบวงมหาวิทยาลัย ครอบคลุม 30 ปี รัฐโดยทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ) มีนโยบายส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีความรู้ในสาขาวิชาการหรือสาขาวิชาชีพที่แต่บัณฑิตแต่ละคนสนใจ ศึกษาควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และประเทศ โดยมีการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นมากมาย อาทิ โครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน โครงการส่งเสริมกีฬาและพลาสมาในสถาบันอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมงานแนะแนวและสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิต โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา โครงการกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นสากลให้แก่นักศึกษา โครงการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม และกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

นโยบายดังกล่าวของกระทรวงศึกษามีได้ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในกฎหมายฉบับปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐแต่อย่างไรก็ตาม อาชีววิเคราะห์จากบทบัญญัติบางมาตราที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาการแก่บัณฑิต กล่าวคือ มาตรา 25 (3) และ (4) กำหนดให้คณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณารับรองหลักสูตรการศึกษา รับรองมาตรฐานการศึกษาและรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กระทรวงกำหนด มาตรา 34 (6) กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการสอนและอุปกรณ์การศึกษา ให้มีความทันสมัยต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมาตรา 61(3) และ (4) กำหนดให้มีกองทุนวิจัย กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี เพื่อจัดหาหนังสือ ตำรับ ตำรา สื่อการศึกษา อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยี ให้มีจำนวนเพียงพอแก่ความต้องการของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาที่ยากจนไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอแก่การศึกษาเล่าเรียน มาตรา 61(6) กำหนดให้จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ขึ้นเพื่อใช้ในการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้มาตรา 70 (1) กำหนดให้รัฐอนุญาตให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานสอนหรือวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาได้ ซึ่งจะช่วยให้แก่นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐได้อย่างเต็มที่มากขึ้น ในประการสุดท้าย มาตรา 78 ได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาดูแลอาคารสถานที่ตลอดจนถึงแวดล้อมของบริเวณที่ตั้งของ

สถาบันให้มีสภาพที่ถูกสุ่มลักษณะหรืออนามัย ไม่ให้เกิดอันตรายแก่นักศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาของนักศึกษาในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ

2. การมีมาตรฐานที่ต่างกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและของเอกชน

2.1 การช่วยอุดหนุนด้านการเงิน

สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีมาตรฐานที่แตกต่างกันในเรื่องเงินช่วยอุดหนุนทางการศึกษา กล่าวคือ หากเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จะได้รับงบประมาณประจำปีเพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินกิจการของสถาบัน ทำให้นักศึกษาที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจ่ายค่าเล่าเรียนถูกกว่า ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน รัฐไม่ได้จ่ายเงินอุดหนุนแต่ประการใด สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนจำต้องพึ่งพาตนเอง รายได้หลักของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้มาจากการเก็บค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษาจากนักศึกษา ดังนั้น นักศึกษาที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงต้องจ่ายค่าเล่าเรียนเต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจ่ายค่าเล่าเรียนในอัตราที่ถูกกว่ามาก ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับของเอกชนทั้งๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของรัฐในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเช่นกัน

ประเด็นที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาคือ จะหาวิธีการช่วยเหลือนักศึกษาที่ยากจนที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้อย่างไร เพราะในขณะที่นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะได้รับการช่วยเหลือทำให้จ่ายค่าเรียนได้ถูก แต่นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องจ่ายเต็มตามค่าใช้จ่ายต่อหัวที่เกิดขึ้นจริง แม้นโยบายเงินกู้เพื่อการศึกษาของรัฐจะพอบรรเทาปัญหาได้บ้าง แต่ก็ไม่ใช่การแก้ไขปัญหานั้นตรงจุด เพราะในที่สุดนักศึกษาที่กู้ยืมเงินเหล่านั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ยังคงมีภาระต้องชดใช้เงินกู้คืนให้แก่รัฐ

อัญชลี สิตบุตร (2532 : 65 - 66) ได้ศึกษาถึงแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่นพบว่า ประเทศญี่ปุ่นได้มีการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยการให้เงินช่วยเหลือการดำเนินการ โดยมีกระทรวงที่รับผิดชอบดูแล คือ กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (Ministry of Education Science and Culture) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา คือ Higher Education Bureau มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัย / วิทยาลัยใหม่ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และมีหน่วยงานที่เรียกว่า Administration Bureau มีหน้าที่ช่วยเหลืออุดหนุนด้านการเงินแก่มหาวิทยาลัยของรัฐและของเอกชน โดยในปี 2518 ได้มีกฎหมายว่าด้วยการให้การอุดหนุน (Private School Subsidy Law) ช่วยเหลือทางการเงินกึ่งหนึ่งของบค่าใช้จ่ายดำเนินการพร้อมกำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับสถาบันเอกชนว่า 1. จะต้องปรับปรุงและรักษามาตรฐานการศึกษาของสถาบันเอกชน 2. ให้มีการ

จัดการศึกษาให้มีคุณค่า (Soundness) 3. ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองและนักศึกษา จากแนวความคิดนี้ได้มีการนำไปบรรจุไว้ในกฎหมายมาตรา 62 (3) ที่กำหนดให้รายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนหนึ่งมาจากเงินอุดหนุนจากรัฐ

มาตรการอีกประการหนึ่งในการช่วยเหลือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่รัฐได้นำมาใช้ในขณะนี้ คือ การยกเว้นภาษีนำเข้าครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนรวมทั้งยังไม่สามารถจูงใจให้เอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานได้

2.2 อัตราส่วนระหว่างอาจารย์ : นักศึกษา

ในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะถูกควบคุมอย่างเข้มงวดให้รักษาอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ : นักศึกษา เช่น สัดส่วนระหว่างอาจารย์ในสายวิทยาศาสตร์ กำหนดให้มีอัตราส่วนอาจารย์ : นักศึกษา ในอัตรา 1 : 8 สายสังคมศาสตร์กำหนดอัตราส่วนอาจารย์ : นักศึกษา ในอัตรา 1 : 50 ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นอย่างมาก เพราะหากไม่สามารถจัดหาอาจารย์ให้ได้สัดส่วนดังกล่าว ก็จะไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่ต้องการเปิดนั้นได้ หรืออาจไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาในสาขาวิชานั้นๆ ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทบวงมหาวิทยาลัยจะไม่มีการควบคุมและตรวจสอบแต่ประการใด หากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประสงค์จะเปิดดำเนินการสอนในสาขาวิชาใด แม้มีอาจารย์ไม่ครบตามเกณฑ์อัตราส่วนก็สามารถเปิดทำการสอนได้ ดังจะเห็นตัวอย่างจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหลายแห่งที่เปิดการเรียนการสอนบางสาขาวิชาแล้วไม่สามารถหาอาจารย์ประจำมาสอนได้ ต้องไปเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสอน ซึ่งหากเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้วจะไม่สามารถกระทำเช่นนี้ได้ ลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกันเช่นนี้ ทำให้ความเลื่อมล้าระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมาก

2.3 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีความทันสมัย หรือเพื่อให้หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอิสระมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการควรลดการควบคุมให้น้อยลง ปล่อยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอิสระที่จะพัฒนาหลักสูตรของตนให้แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยกัน เพื่อให้มีจุดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันจะเป็นจุดขายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งที่มีความพร้อมความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาไม่เท่ากัน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะไม่เข้าไปควบคุมอย่างเข้มงวดเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังนั้น

กระทรวงศึกษาธิการจึงควรปรับเปลี่ยนทัศนคติในด้านนี้เสียใหม่และปล่อยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของตนโดยเสรี ตามนโยบายที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ประกอบไปด้วยหมวดต่างๆ รวม 9 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1	การจัดตั้งและการเปิดดำเนินการ	(มาตรา 8 – 23)
หมวดที่ 2	คณะกรรมการ	(มาตรา 24 – 27)
หมวดที่ 3	การดำเนินงาน	(มาตรา 28 – 53)
หมวดที่ 4	ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ	(มาตรา 54 – 59)
หมวดที่ 5	ทรัพย์สินและการบัญชี	(มาตรา 60 – 69)
หมวดที่ 6	การอุดหนุนและส่งเสริม	(มาตรา 70)
หมวดที่ 7	การกำกับและควบคุม	(มาตรา 71 – 99)
หมวดที่ 8	การเลิกและโอนกิจการ	(มาตรา 100 – 103)
หมวดที่ 9	บทกำหนดโทษ	(มาตรา 104 – 123)
บทเฉพาะกาล		(มาตรา 124 – 130)

พระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญที่พอสรุปได้เป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 บททั่วไป
- ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระของกฎหมาย
- ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษ
- ส่วนที่ 4 บทเฉพาะกาล

ส่วนที่ 1 บททั่วไป

1. หลักการและเหตุผลของกฎหมาย

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มีหลักการเพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 โดยมีเหตุผลอันเนื่องมาจากกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาของ

เอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ เพื่อให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเองมีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่พิจารณา เสนออนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนได้ธำรงรักษามาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีความเจริญมั่นคงและเอื้ออำนวยต่อการขยายกิจการในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สถาบัน อุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเดียวกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระของกฎหมาย

1. การจัดตั้งและเปิดดำเนินการ

1.1 วัตถุประสงค์

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (มาตรา 8)

1.2 ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

กฎหมายได้แบ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนออกเป็น 3 ประเภท คือ (มาตรา 9)

- (1) มหาวิทยาลัย
- (2) สถาบัน
- (3) วิทยาลัย

1.3 การขอจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.3.1 หลักเกณฑ์ วิธีการ และข้อกำหนดของการขอจัดตั้ง

การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (มาตรา 10) ทั้งนี้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องเสนอโครงการจัดตั้ง ข้อกำหนด และสาขาวิชาที่จะเปิดสอนมาพร้อมกับคำขอด้วย (มาตรา 11)

ข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและประเภท
- (2) วัตถุประสงค์

- (3) ที่ตั้งและแผนผังแสดงบริเวณและอาคาร
- (4) รายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินตามมาตรา 12
- (5) ทุนจากผู้ขอรับอนุญาตและโครงการใช้จ่าย
- (6) ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์
- (7) ครูวิทยฐานะและเข็มวิทยฐานะ
- (8) โครงการจัดการศึกษาและอุปกรณ์หลักในการจัดการศึกษา
- (9) โครงการจัดหาและพัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่
- (10) หลักสูตร การสอน และการวัดผลการศึกษา
- (11) อัตราค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมต่างๆ
- (12) วิธีการรับนักศึกษาและให้นักศึกษาพ้นสภาพ
- (13) เครื่องแบบนักศึกษาและการแต่งเครื่องแบบของนักศึกษา
- (14) การกำหนดตำแหน่ง คุณสมบัติของผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ การกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าสอน ค่าชดเชย ค่าตอบแทน หลักเกณฑ์การจ้างและเลิกจ้าง และสวัสดิการของผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ช่วยอาจารย์และเจ้าหน้าที่
- (15) รายการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การแก้ไขข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดังกล่าวข้างต้นต้องได้รับความเห็น

ชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา เว้นแต่การแก้ไขตาม (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) และ (15) ให้ได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันและต้องแจ้งให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่สภาสถาบันให้ความเห็นชอบ

1.3.2 คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 12 ได้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- 2) เป็นผู้ที่มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 16 หรือ
- 3) เป็นผู้เช่าที่ดินจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนสิทธิตามสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 16

ที่ดินที่จะใช้เป็นสถานที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดังกล่าวต้องมีลักษณะและเนื้อที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต และผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่เป็นผู้แทนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจนกว่าจะได้รับการแต่งตั้งอธิการบดี (มาตรา 13)

2. คณะกรรมการการอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามที่พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ในมาตรา 24 ดังนี้

- (1) ให้ความเห็นชอบในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
- (2) เสนอความเห็นหรือให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง และประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (3) ให้การรับรองหลักสูตรการศึกษาตามมาตรฐานที่กระทรวงกำหนด
- (4) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานการศึกษาและวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงกำหนด
- (5) ออกระเบียบ และข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (6) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

ทั้งนี้ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการอื่น หรือคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้ และเมื่อได้ดำเนินการประการใดแล้วมีหน้าที่รายงานให้คณะกรรมการทราบด้วย (มาตรา 26)

3. การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 28 ได้กำหนดส่วนงานและการดำเนินงานต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ดังนี้

3.1 สภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3.1.1 องค์ประกอบของสภาสถาบัน

ให้มีสภาสถาบันในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง ประกอบด้วย

- (1) นายกสภาสถาบัน ซึ่งผู้รับใบอนุญาตเสนอชื่อ
- (2) อธิการบดี เป็นกรรมการสภาสถาบันโดยตำแหน่ง
- (3) กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสี่คน ซึ่งผู้รับใบอนุญาตเสนอชื่อ
- (4) กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสามคนซึ่งรัฐมนตรีเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการเห็นชอบ

รัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งนายกสภาสถาบันตาม (1) และกรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิตาม (3) และ (4) สภาสถาบันจะเป็นผู้เลือกกรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นอุปนายกสภาสถาบันเพื่อทำหน้าที่แทนนายกสภาสถาบัน เมื่อนายกสภาสถาบันไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้หรือเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภาสถาบัน และแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคนหนึ่งเป็นเลขานุการโดยคำแนะนำของอธิการบดี

3.1.2 คุณสมบัติของกรรมการสภาสถาบัน

กรรมการสภาสถาบันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย นอกจากนี้กรรมการสภาสถาบันต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และต้องไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี สำหรับผู้รับใบอนุญาตซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3) หรือ (4) ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคสอง (มาตรา 30)

3.1.3 วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการสภาสถาบัน

นายกสภาสถาบันและกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3) และ (4) มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

3.1.4 การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสภาสถาบัน

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 31 นายกสภาสถาบันและกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3) หรือ (4) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- (5) รัฐมนตรีสั่งให้ออกเมื่อเห็นว่าขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา 30
- (6) รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามมาตรา 86

ในกรณีที่นายกสภาสถาบันหรือกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3) หรือ (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 30 เป็นนายกสภาสถาบันหรือกรรมการสภาสถาบันแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 28 และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการสภาสถาบันเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3) หรือ (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ รัฐมนตรีอาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 30 เป็นนายกสภาสถาบันหรือกรรมการสภาสถาบันแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 28 และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการสภาสถาบันเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการสภาสถาบันซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการสภาสถาบันที่แต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่กรรมการสภาสถาบันพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังสามารถแต่งตั้งกรรมการสภาสถาบันขึ้นใหม่ ให้กรรมการสภาสถาบันซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการสภาสถาบันขึ้นใหม่

3.1.5 การประชุมกรรมการสภาสถาบัน

มาตรา 33 กำหนดให้เป็นอำนาจของนายกสภาสถาบันเป็นผู้เรียกประชุมกรรมการสภาสถาบัน การประชุมกรรมการสภาสถาบันต้องมีกรรมการสภาสถาบันมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสภาสถาบันทั้งหมด และให้นายกสภาสถาบันเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่นายกสภาสถาบันไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ อุปนายกสภาสถาบันจะทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้านายกสภาสถาบันและอุปนายกสภาสถาบันไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ กฎหมายกำหนดให้กรรมการสภาสถาบันซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการสภาสถาบันคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการสภาสถาบันคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้มีการประชุมกรรมการสภาสถาบันอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง

3.1.6 อำนาจหน้าที่ของสภาสถาบัน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 มาตรา 34 กำหนดให้สภาสถาบันมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

- (1) อนุมัติแผนพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (2) ออกข้อกำหนด ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (3) จัดสรรทุนออกเป็นกองทุนประเภทต่างๆ และออกข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของกองทุน
- (4) อนุมัติแผนการเงิน งบดุล งบการเงินประจำปีของกองทุนประเภทต่างๆ
- (5) อนุมัติการโอนเงินของกองทุนประเภทหนึ่งไปเป็นของกองทุนอีกประเภทหนึ่ง
- (6) อนุมัติการปรับปรุงหลักสูตร การสอบ และการเปิดหลักสูตรการสอนเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- (7) อนุมัติการรับนักศึกษา การให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต
- (8) อนุมัติการให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ
- (9) อนุมัติการจัดตั้ง ยุบ รวม และเลิกส่วนงานภายใน
- (10) อนุมัติความร่วมมือทางวิชาการหรือความร่วมมืออื่นกับสถาบันการศึกษา หรือบุคคลใดตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- (11) สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยระดมทรัพยากรบุคคลจากในประเทศและต่างประเทศ การนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพบัณฑิต
- (12) อนุมัติการรับหรือการเข้าสมทบกับสถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- (13) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการแก้ไขข้อกำหนดตามมาตรา 11 วรรคสาม
- (14) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษ

- (15) แต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ และถอดถอนคณาจารย์ประจำตามมาตรา 97
- (16) ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดีและผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า
- (17) ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งและถอดถอนรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
- (18) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาหรือให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
- (19) ออกข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูลอื่น วินัยหลักเกณฑ์การจ้างของผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ช่วยอาจารย์และเจ้าหน้าที่
- (20) พัฒนาความสามารถของคณาจารย์ บุคลากรและคุณภาพของบัณฑิตเพื่อการผลิตบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
- (21) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย การฝึกอบรมคณาจารย์และบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
- (22) ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและประสานความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (23) ให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (24) พิจารณาวິธีที่จะทำให้การศึกษา การวิจัย และการฝึกอบรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น
- (25) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ

ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ สภาสถาบันจะแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อให้กระทำการใดๆ ตามที่มอบหมายก็ได้ และเมื่อได้ดำเนินการประการใดแล้วให้รายงานให้สภาสถาบันทราบ ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 33 มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (มาตรา 35)

3.2 คณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 36 กำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย

- (1) ประธานกรรมการ ซึ่งสภาสถาบันต่างจากกรรมการสภาสถาบัน
- (2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนแต่ไม่เกินสิบสองคน

และให้อธิการบดีแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ คณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีวาระดำรงตำแหน่งสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ การแต่งตั้งกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระ ให้นำมาตรา 32 วรรคสอง และวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 37)

คณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 38 ดังนี้

- (1) พิจารณาเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (2) พิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับการอุทธรณ์ตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (3) พิจารณาเทียบตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นเข้าสู่ระบบของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน

3.3 อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 39 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอธิการบดี เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และจะมีรองอธิการบดีคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมาย ทั้งนี้ รองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับอธิการบดี และให้อธิการบดีเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดีโดยความเห็นชอบของสภาสถาบัน

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่งให้รองอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

ทั้งนี้ให้สภาสถาบันแต่งตั้งอธิการบดีจากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 41 และแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันแต่งตั้ง

3.3.1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของอธิการบดี

อธิการบดีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 41 ดังนี้

(1) สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาเอกหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(2) ไม่เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(4) ไม่วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(5) ไม่เคยถูกออกจากราชการเพราะมีความผิด เว้นแต่รัฐมนตรีเห็นว่าความผิดนั้นไม่ขัดต่อการเป็นอธิการบดี

(6) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(7) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

3.3.2 อำนาจหน้าที่ของอธิการบดี

อธิการบดีมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 43 ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมดูแลกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อกำหนดระเบียบ และข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมทั้งนโยบายและมติของสภาสถาบัน

(2) จัดให้มีระบบบริหารตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ โดยความเห็นชอบของสภาสถาบัน

(4) แต่งตั้งและถอดถอนอาจารย์ อาจารย์พิเศษ ผู้ช่วยอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(5) ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณาจารย์ ผู้ช่วยอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

- (6) จัดทำทะเบียนคณาจารย์ประจำ ผู้ช่วยอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด
- (7) ควบคุมการเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อกำหนด ระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และมติของสภาสถาบัน
- (8) เป็นผู้แทนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกิจการทั่วไป
- (9) จัดทำรายงานประจำปี งบการเงินประจำปี และรายงานอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- (10) รักษาวินัยของนักศึกษา
- (11) ระมัดระวังมิให้มีการดำเนินการอันเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ วัฒนธรรมของชาติ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในบริเวณสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- (12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามข้อกำหนด ระเบียบ และข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หน้าที่ที่สภาสถาบันมอบหมาย และหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- (13) ดำเนินการอื่นอันเป็นปกติธุระที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพึงกระทำ

3.4 คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดตำแหน่งทางวิชาการและคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นคณาจารย์ไว้ ดังนี้

3.4.1 ตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์

มาตรา 45 กำหนดให้คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีตำแหน่งทางวิชาการ

ดังนี้

- (1) ศาสตราจารย์หรือศาสตราจารย์พิเศษ
- (2) รองศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์พิเศษ
- (3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ
- (4) อาจารย์หรืออาจารย์พิเศษ

3.4.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของคณาจารย์ประจำ

มาตรา 46 กำหนดให้คณาจารย์ประจำต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือมีความรู้ความชำนาญพิเศษในวิชาใดวิชาหนึ่ง
- (2) ไม่เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
- (3) ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (4) ไม่วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ทั้งนี้ บุคคลใดจะเป็นคณาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกินหนึ่งแห่งไม่ได้

(มาตรา 52)

4. ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 54 – 59 กำหนดเกี่ยวกับปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ไว้ดังนี้

4.1 ประเภทของปริญญา

ปริญญามีสามชั้น คือ

ปริญญาเอก เรียกว่า ดุษฎีบัณฑิต ใช้อักษรย่อ ด.

ปริญญาโท เรียกว่า มหาบัณฑิต ใช้อักษรย่อ ม.

ปริญญาตรี เรียกว่า บัณฑิต ใช้อักษรย่อ บ.

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะทำการสอนเพื่อให้ปริญญาชั้นใด และในสาขาวิชาใดได้เมื่อรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการได้รับรองวิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นแล้ว

การขอให้รับรองและการรับรองวิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

4.2 ประกาศนียบัตร อนุปริญญา และประกาศนียบัตรบัณฑิต

สภาสถาบันอาจออกข้อบังคับกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีประกาศนียบัตร อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้ดังต่อไปนี้

- (1) ประกาศนียบัตร ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา

(2) อนุปริญญา ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาใดสาขาวิชาหนึ่งก่อนถึงขั้นได้รับปริญญาตรี หรือผู้ที่สอบไล่ได้ครบทุกลักษณะวิชาตามหลักสูตรปริญญาตรี แต่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ประกาศนียบัตรบัณฑิต ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาหนึ่งสาขาวิชาใดภายหลังที่ได้ปริญญาแล้ว

4.3 ครุวิทยฐานะและเข็มวิทยฐานะ

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจกำหนดให้มีครุวิทยฐานะและเข็มวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะของผู้ได้รับประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา และประกาศนียบัตรบัณฑิต และอาจกำหนดให้มีครุยประจำตำแหน่งกรรมการสภาสถาบัน ครุยประจำตำแหน่งผู้บริหาร และครุยประจำตำแหน่งคณาจารย์ประจำของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้

การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุวิทยฐานะ และเข็มวิทยฐานะ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุยประจำตำแหน่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ครุวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่งจะใช้ในโอกาสใดโดยมีเงื่อนไขอย่างไร ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

5. ทรัพย์สินและการบัญชี

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเรื่องของทรัพย์สินและระบบการบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และการควบคุมตรวจสอบไว้ดังนี้

5.1 ทรัพย์สินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

5.1.1 ที่มาของทุนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 60 บัญญัติให้ทุนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดเมื่อจัดตั้ง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่นที่ได้มาในภายหลัง

ที่มาของทุนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่

(1) ทุนจากผู้รับใบอนุญาต ซึ่งประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินอื่นที่ระบุในข้อกำหนดเมื่อจัดตั้งและที่จัดหามาเพิ่มเติมในภายหลัง

(2) ทุนจากการได้รับบริจาค ซึ่งประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินอื่นที่ผู้บริจาค หรืออุทิศให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยระบุเงื่อนไขให้ใช้ได้เฉพาะแต่ดอกผล

(3) ทุนสะสม ซึ่งประกอบด้วย เงินและทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากผลดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ผ่านมา

5.1.2 ประเภทของกองทุนและวัตถุประสงค์

มาตรา 61 ให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดสรรทุนของสถาบันเป็นกองทุนประเภทต่างๆ ที่มีลักษณะและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) กองทุนทั่วไป ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ในการดำเนินกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(2) กองทุนทรัพย์สินถาวร ได้แก่ ทรัพย์สินถาวรทุกประเภทที่ใช้ในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นส่วนรวม รวมทั้งเงินที่จัดสรรไว้เพื่อจัดหาเพิ่มเติม ก่อสร้างและดัดแปลงทรัพย์สินถาวรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดีขึ้น แต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินถาวรที่เป็นของกองทุนอื่น โดยเฉพาะ

(3) กองทุนวิจัย ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย รวมทั้งการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์

(4) กองทุนห้องสมุดและเทคโนโลยี ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ซื้อหนังสือ วารสาร สื่อการศึกษา อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี และทรัพย์สินอื่นที่ใช้ในห้องสมุด

(5) กองทุนพัฒนาบุคลากร ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ในการให้ทุนการศึกษาและการฝึกอบรมแก่คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้ตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(6) กองทุนสงเคราะห์ ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ในการให้ทุนแก่นักศึกษาและการสงเคราะห์อื่นที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา การให้สวัสดิการแก่คณาจารย์ประจำและเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและการสงเคราะห์อื่นๆ ทั้งนี้ตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(7) กองทุนคงเงินต้นหรือกองทุนอื่น ได้แก่ เงินและทรัพย์สินอื่นที่จัดสรรไว้เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อื่นตามที่สภาสถาบันกำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม

การบริหารกองทุนแต่ละประเภทนั้นให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

5.1.3 รายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 62 รายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีดังนี้

(1) เงินผลประโยชน์ ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(2) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยไม่มีเงื่อนไขที่ระบุให้ใช้ได้เฉพาะแต่ดอกผล

(3) เงินอุดหนุนจากรัฐ

(4) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนและจากทรัพย์สินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(5) รายได้และผลประโยชน์อย่างอื่น

รายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ถือเป็นรายได้ของกองทุนทั่วไป นอกจากรายได้ที่เกิดจากกองทุนใดโดยเฉพาะให้ถือเป็นรายได้ของกองทุนนั้น

รายได้จากการบริจาคเงินเกินกว่าจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินและบันทึกบัญชีตามแผนการใช้จ่ายเงินดังกล่าวเป็นรายปี สำหรับเงินส่วนที่เหลือเมื่อสิ้นปีให้กันไว้จ่ายในงวดต่อไป

5.2 การบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 65 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีสากลและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

มาตรา 67 กำหนดให้อธิการบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินประจำปีให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและเมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วให้อธิการบดีนำเสนอต่อสภาสถาบัน

เมื่อสภาสถาบันได้อนุมัติงบการเงินประจำปีแล้วให้อธิการบดีส่งงบการเงินพร้อมรายงานการสอบบัญชีไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาภายในกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

6. การอุดหนุนและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 70 บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่อุดหนุนและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังต่อไปนี้

(1) ให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(2) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่างๆ

(3) ยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าประเภทครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา และการวิจัยโดยการรับรองของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

7. การกำกับและควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

โดยเหตุที่การดำเนินกิจการเกี่ยวกับการศึกษาเป็นเรื่องที่มีอาจมีผลกระทบต่อส่วนรวม โดยเฉพาะเมื่อเป็นการดำเนินกิจการโดยเอกชน ดังนั้น พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับและควบคุมดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ดังนี้

7.1 การกระทำที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

มาตรา 74 กำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสียก่อนจึงจะสามารถกระทำได้ คือ

(1) การรับความช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์ศึกษา หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใดเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(2) การกู้เงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละยี่สิบห้าของมูลค่าของทรัพย์สินที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอยู่ขณะนั้น ทั้งนี้หนี้สินสะสมต้องไม่เกินมูลค่าแห่งทรัพย์สิน

(3) การเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(4) การซื้อการเช่าซื้อหรือการจำหน่ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด

(5) การก่อให้เกิดภาวะผูกพันแก่ที่ดินและสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 84 เมื่อปรากฏว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดได้รับความเห็นชอบให้เปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดแล้ว สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด หรือไม่ใช้คำว่ามหาวิทยาลัยเป็นอักษรไทยนำหน้าชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือใช้ชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นอักษรต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี หรือการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นเสื่อมลงจากมาตรฐานการศึกษาที่รับรองไว้ ให้คณะกรรมการเตือนเป็นหนังสือให้ปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ตามที่แจ้งไปภายในเวลาที่กำหนด

ถ้าหากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นไม่ดำเนินการ มาตรา 84 วรรคหนึ่งให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษามีอำนาจสั่งการตามควรแก่กรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) สั่งให้งดรับนักศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง หรือทุกสาขาวิชา
- (2) เพิกถอนการรับรองมาตรฐานการศึกษา
- (3) เพิกถอนการให้ความเห็นชอบการเปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดสาขาหนึ่ง หรือทุกสาขา
- (4) เพิกถอนการรับรองวิทยฐานะการศึกษา
- (5) เพิกถอนใบอนุญาต

การที่รัฐมนตรีสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้น ไม่กระทบถึงการดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

มาตรา 85 หากสถาบันอุดมศึกษาใดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือแก้ไขข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามมาตรา 11 (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (7) โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือเปิดดำเนินการในสาขาวิชาอื่นใดโดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษาอาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 84 วรรคสองก็ได้

7.2 การอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา 86 เมื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ไม่มีทุนจะดำเนินงานต่อไป หรือมีหนี้สินเกินทรัพย์สินหรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอันอาจเกิดความเสียหายแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(2) ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง เงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดหรือประกาศที่ออกหรือกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในเมื่ออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีซึ่งสั่งการตามมาตรา 100 วรรคสาม

(3) หยุดสอนเกินสองเดือนติดต่อกัน เว้นแต่เป็นการหยุดสอนตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(4) สภาสถาบัน กรรมการสภาสถาบัน อธิการบดี คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดำเนินการอันเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ วัฒนธรรมของชาติ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย กรรมการไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคนทำหน้าที่แทนสภาสถาบัน และให้ประกาศคำสั่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยมีกำหนดเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน

ภายหลังจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว หากมีกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่มาตรา 90 หรือมาตรา 91 บัญญัติไว้ คณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องดำเนินการดังนี้

1) กรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเห็นว่า สถาบันเอกชนที่ถูกควบคุมสมควรจะดำเนินกิจการของตนเองได้ต่อไป หรือเมื่อผู้รับใบอนุญาตร้องขอจะดำเนินกิจการของตนต่อไป

ต่อคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รายงานให้รัฐมนตรีทราบ

ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควร ให้มีคำสั่งเลิกการควบคุมและประกาศสั่งเพิกถอนการควบคุมในหนังสือ พิมพ์รายวันภาษาไทยมีกำหนดเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวันและให้คณะกรรมการควบคุมสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนส่งมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีเอกสารและสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้แก่สภาสถาบันโดยมิชักช้า

2) กรณีคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ถูก ควบคุมไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ หรือไม่ควรให้ดำเนินกิจการต่อไปและมีเหตุผลสมควรเพิกถอนใบ อนุญาต ให้รายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิก ถอนใบอนุญาตได้

7.3 การถอดถอนอธิการบดีออกจากตำแหน่ง

อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้เมื่อมีเหตุการณ์อย่าง ใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นตามที่มาตรา 96 กำหนดไว้ดังนี้

(1) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 41

(2) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43 (6) หรือ (9) มาตรา 51 มาตรา 67 มาตรา 79 หรือมาตรา 87 หรือข้อบังคับหรือข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(3) ดำเนินกิจการสถาบันอุดมศึกษาในลักษณะที่อาจเป็นภัยอย่างร้ายต่อความมั่นคงหรือความ ปลอดภัยของประเทศ วัฒนธรรมของชาติ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(4) ดำเนินกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือปล่อยให้ผู้อื่นกระทำการใดๆ ที่ทำให้การจัดการ ศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชนนั้นไม่มีคุณภาพทางวิชาการหรือไม่มีมาตรฐานการศึกษาตาม หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด และเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ให้สภาสถาบันดำเนินการสอบสวน ถ้าเห็นว่า อธิการบดีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตาม (1) กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม (2) หรือดำเนินการตาม (3) หรือ (4) ให้สภาสถาบันถอดถอน อธิการบดีจากตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบผลการสอบสวน ถ้าสภาสถาบันไม่ดำเนินการ ให้ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการดำเนินการถอดถอนอธิการบดีจากตำแหน่งได้

7.4 การถอดถอนคณาจารย์ออกจากตำแหน่ง

คณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้เมื่อมีเหตุการณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นตามที่มาตรา 97 กำหนดไว้ดังนี้

(1) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 46 หรือได้รับการแต่งตั้งไม่เป็นไปตามข้อบังคับตามมาตรา 48

(2) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 52 หรือมาตรา 87 หรือข้อบังคับหรือข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

(3) กระทำการในลักษณะที่อาจเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ วัฒนธรรมของชาติ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ให้อธิการบดีดำเนินการสอบสวน ถ้าเห็นว่าคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนผู้ซึ่งถูกสอบสวน ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือได้รับการแต่งตั้งไม่เป็นไปตามข้อบังคับตาม (1) กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม (2) หรือกระทำการตาม (3) ให้ดำเนินการเพื่อถอดถอนคณาจารย์ผู้นั้นออกจากตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบผลการสอบสวน

ถ้าอธิการบดีไม่ดำเนินการดังกล่าว ให้สภาสถาบันดำเนินการแทนและให้ดำเนินการต่ออธิการบดีตามควรแก่กรณีต่อไป

เมื่อได้ดำเนินการถอดถอนคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือดำเนินการต่ออธิการบดีแล้ว ให้รายงานสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อทราบ

8. การเลิกและการโอนกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การจัดการศึกษาของเอกชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ดังนั้น การเลิกกิจการหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลต่อสถานะภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมีผลกระทบต่อสาธารณะโดยส่วนรวมด้วยเช่นกัน พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546 จึงได้วางหลักเกณฑ์สำหรับกรณีการเลิกกิจการและการโอนกิจการไว้ดังนี้

8.1 การเลิกกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 100 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดประสงค์จะเลิกกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยความเห็นชอบของสภาสถาบัน ให้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเลิกกิจการและแผนการจัดการศึกษาของนักศึกษาที่เหลืออยู่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อคณะกรรมการก่อนสิ้นปีการศึกษาไม่น้อยกว่าสามเดือน

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล การเลิกกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามวรรคหนึ่ง ต้องได้รับความยินยอมจากนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอาจมีคำสั่งเลิกกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและจะกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติตามเงื่อนไขเท่าที่จำเป็นได้ และให้นำมาตรา 92 มาตรา 93 และมาตรา 94 มาบังคับใช้แก่การเลิกการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยอนุโลม

8.2 การโอนกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 101 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดประสงค์จะโอนใบอนุญาตโดยความเห็นชอบของสภาสถาบัน ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลและรายละเอียดเกี่ยวกับการโอนใบอนุญาตและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับโอนใบอนุญาตต่อคณะกรรมการ

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล การโอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งต้องได้รับความยินยอมจากนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย

รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอาจมีคำสั่งโอนใบอนุญาตและจะกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับโอนใบอนุญาตปฏิบัติตามเงื่อนไขเท่าที่จำเป็นได้

ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษ

เนื่องจากกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นกิจการที่ต้องได้รับอนุญาตและมีการควบคุม เพราะอาจมีผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไป พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 จึงมีบทลงโทษผู้เกี่ยวข้องไว้ดังที่ ดิเรก ควรสมาคม (2547 : 38 - 45) ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้

1. บทลงโทษสถาบันอุดมศึกษา

ความผิดในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนประเภทโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนฝ่าฝืนเกี่ยวกับการแก้ไขข้อกำหนดที่สำคัญโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน ได้แก่ การฝ่าฝืนแก้ไขข้อกำหนดที่สำคัญและความผิดในกรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนฝ่าฝืนเกี่ยวกับการเปิดดำเนินการในสาขาใดเพิ่มเติมจากที่ได้รับอนุมัติไว้

ทั้งสองกรณี มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ความผิดในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการศึกษาในสาขาใดนอกสถานที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ใช่ชื่อเป็นอักษรไทยและไม่ใช้คำว่ามหาวิทยาลัย หรือ สถาบัน หรือวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่กำหนดหรือกำหนดเรื่องการคุ้มครองการทำงานและผลประโยชน์ตอบแทนผู้ปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินและบันทึกบัญชี ในกรณีมีรายได้จากการบริจาคเงินเกินกว่าที่กำหนด

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ความผิดในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับความช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์การศึกษา หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใดเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือกู้เงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละยี่สิบห้าของมูลค่าของสินทรัพย์ที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอยู่ ณ ขณะนั้น ทั้งนี้ หนี้สินสะสมต้องไม่เกินมูลค่าแห่งทรัพย์สินหรือเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือซื้อ เช่าซื้อ จำหน่ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด หรือก่อให้เกิดภาระผูกพันแก่ที่ดินและสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศหรือขัดต่อวัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ความผิดในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ถูกควบคุมไม่ส่งมอบเอกสารเกี่ยวกับผลการศึกษาของนักศึกษาให้คณะกรรมการภายในระยะเวลาที่กำหนด

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

2. บทลงโทษอธิการบดี

ความผิดในกรณี รับตำแหน่งอธิการบดีโดยขาดคุณสมบัติ อันได้แก่ ไม่สำเร็จการศึกษาและไม่มีประสบการณ์ในการสอนหรือบริหารสถาบันการศึกษาตามที่กำหนดไว้

รับตำแหน่งอธิการบดีโดยมีลักษณะต้องห้าม อันได้แก่ เป็นโรคตามที่กำหนด มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเคยถูกออกจากราชการหรือราชการเพราะมีความผิด เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ที่มีโทษประมาทหรือลหุโทษ หรือเป็นบุคคลล้มละลาย

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ความผิดในกรณี ไม่จัดทำทะเบียนคณาจารย์ประจำ ผู้ช่วยอาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักศึกษา ตามที่กำหนด

ไม่จัดทำรายงาน ประจำปี งบการเงินประจำปี และรายงานอื่น ๆ ที่กำหนด

ไม่แจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในสามสิบวัน กรณีได้แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ อาจารย์หรืออาจารย์พิเศษ

ไม่ส่งงบการเงินพร้อมรายงานการตรวจสอบบัญชีไปยังคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี ไม่แจ้งเป็นหนังสือไปยังสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทราบกรณีหยุดสอนติดต่อกันเกินกว่าสามวันนอกจากการหยุดตามปกติ

ไม่แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทราบกรณีคณาจารย์ประจำพันสภาพ

ไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกรณีอาคารสถานที่มีสภาพชำรุดต่อสุขอนามัย หรือไม่มั่นคงหรือมีเหตุอื่นอันอาจเกิดอันตรายแก่นักศึกษา

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ความผิดในกรณี อธิการบดีใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ ชื่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อบังคับ

อธิการบดีใช้หรือยอมให้สถานที่เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีหรือการอันไม่ควร

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี อธิการบดีฝ่าฝืนโดยปฏิบัติหน้าที่ต่อไปภายหลังมีคำสั่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี มีส่วนในความผิดที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกระทำความผิดเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่มีส่วนในการกระทำ ได้แก่ เรื่องการรับความช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์การศึกษา หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใดเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือกู้เงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละยี่สิบห้าของมูลค่าของทรัพย์สินที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอยู่ขณะนั้น ทั้งนี้ หนี้สินสะสมต้องไม่เกินมูลค่าแห่งทรัพย์สินหรือเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือซื้อ เช่าซื้อ จำหน่ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด หรือก่อให้เกิดภาระผูกพันแก่ที่ดินและสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศหรือขัดต่อวัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ความผิดในกรณี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใดแสดงหรือกระทำด้วยประการใด เพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าจะได้รับการรับรองวิทยฐานะ หรือได้รับความเห็นชอบให้เปิดดำเนินการในสาขาวิชาใดหนึ่ง หรือได้รับรองมาตรฐานการศึกษาสาขาวิชาใดอันเป็นเท็จ

อธิการบดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. บทลงโทษกรรมการสภามหาวิทยาลัย

ความผิดในกรณี กรรมการสภา มีส่วนในความผิดที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกระทำความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่มีส่วนในการกระทำ อันได้แก่ เรื่องการรับความช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์ การศึกษา หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลใดเป็นจำนวนเงินหรือมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือ กู้เงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละยี่สิบห้าของมูลค่าของทรัพย์สินหรือเช่าทรัพย์สินที่มีค่าเช่า เกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดหรือซื้อ เช่าซื้อ จำหน่ายทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด หรือก่อให้เกิดภาวะผูกพันแก่ที่ดินและสิ่งก่อสร้างตามที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือ ความปลอดภัยของประเทศหรือขัดต่อวัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ต้องวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ความผิดในกรณี กรรมการสภา ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ ชื่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อบังคับ

กรรมการสภา ใช้หรือยอมให้ใช้สถานที่เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือการอันไม่ควรแก่กิจการ

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. บทลงโทษคณาจารย์ประจำ

ความผิดในกรณี รับตำแหน่ง อาจารย์ โดยขาดคุณสมบัติ อันได้แก่ ไม่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือไม่มีความรู้ความชำนาญพิเศษ

รับตำแหน่งอาจารย์ โดยมีลักษณะต้องห้าม อันได้แก่ เป็นโรคตามที่กำหนด มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ที่มีโทษประมาทหรือลหุโทษ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ความผิดในกรณี ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ ชื่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายนอกจากที่ระบุไว้ใน ข้อบังคับ

ใช้หรือยอมให้ใช้สถานที่เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีหรือไม่ควรแก่กิจการ

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี คณาจารย์ฝ่าฝืนโดยปฏิบัติหน้าที่ต่อไปภายหลังจากคำสั่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี เป็นคณาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกินกว่าหนึ่งแห่ง

มีโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

5. บทลงโทษเจ้าหน้าที่

ความผิดในกรณี เจ้าหน้าที่ใช้หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ ชื่อ ตรา สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในข้อบังคับ

ใช้หรือยอมให้ใช้สถานที่เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีหรือการอันไม่ควรแก่กิจการ

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี เจ้าหน้าที่ฝ่าฝืนโดยปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ภายหลังมีคำสั่งควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

6. บทลงโทษบุคคลทั่วไป

ความผิดในกรณี จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยไม่ได้รับใบอนุญาต

มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี ใช้คำว่า มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือคำว่าในภาษาต่างประเทศที่มีความหมายอย่างเดียวกัน ประกอบด้วยชื่อ ในดวงตรา ป้ายชื่อ ข้อบังคับ ระเบียบ จดหมาย เอกสารหรือสื่ออย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละห้าพันบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

ความผิดในกรณี ใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบเครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือตำแหน่งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่ามีสิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี ใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดในกรณี จัดการศึกษาระดับปริญญาโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการทำได้ด้วยประการใด ๆ ให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่ามีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับปริญญา

มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

7. การระงับความผิด

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกัน

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ดำเนินคดีต่อไป

ส่วนที่ 4 บทเฉพาะกาล

1. การปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา 124 ให้คณะกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการการอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

2. สถานภาพของคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สภาสถาบัน และคณะกรรมการอื่น

มาตรา 125 ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สภาสถาบัน และคณะกรรมการอื่นซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติสถาบันเอกชน พ.ศ. 2522 เป็นคณะกรรมการควบคุมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สภาสถาบัน และคณะกรรมการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีคณะกรรมการการอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

3. สถานะของใบอนุญาต

มาตรา 126 ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติสถาบันเอกชน พ.ศ. 2522 ซึ่งออกให้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและใบอนุญาตนั้นยังคงใช้ได้ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ถือเป็นใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

4. สถานภาพของผู้ขอรับใบอนุญาต

มาตรา 127 ผู้ขอรับใบอนุญาตซึ่งได้ยื่นโครงการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำเนินการต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

5. สถานภาพของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 128 ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

6. สถานภาพของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มาตรา 129 ให้ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งได้รับแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามพระราชบัญญัตินี้

7. การใช้กฎหมายโดยอนุโลม

มาตรา 130 ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวง ประกาศ คำสั่ง ข้อกำหนด ระเบียบและข้อบังคับเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำกฎทบทวง ประกาศ คำสั่ง ข้อกำหนด ระเบียบและข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

วิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การวิเคราะห์กฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยนำเอาพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาโดยภาคเอกชน กล่าวคือ หากเอกชนคนใดไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นในประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้

ในการวิเคราะห์พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ว่า มีผลกระทบต่อ การเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยจะนำบทบัญญัติและหลักการการเปิดเสรีการค้าบริการของ GATS ตามมาตรา XVI - XVII ซึ่งบัญญัติถึงหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการให้บริการ mode 3 การไปตั้งหน่วยธุรกิจเพื่อให้บริการ (commercial presence) และ mode 4 การเคลื่อนย้ายของตัวบุคคล (movement of natural persons) มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ดังนี้

1) การเข้าสู่ตลาด (market access)

ความตกลง GATS ได้วางหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตลาดเอาไว้ในมาตรา XVI โดยกำหนดว่าการพิจารณาเรื่องการเข้าสู่ตลาดนั้นจะต้องพิจารณาประกอบกับมาตรา I ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับขอบเขตและค่านิยมของการค้าบริการที่ได้มีการกำหนดรูปแบบของการให้บริการไว้ 4 รูปแบบ คือ การให้บริการ

ข้ามพรมแดน การเดินทางไปรับบริการในต่างประเทศ การไปตั้งหน่วยธุรกิจให้บริการในต่างประเทศ และการให้บริการของบุคคลธรรมดา

มาตรา XVI วรรคสอง ได้กำหนดเรื่องข้อจำกัดและเงื่อนไขการเปิดให้บริการเอาไว้ว่า ในสาขาบริการใดที่ได้ทำข้อผูกพันเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดเอาไว้ ประเทศสมาชิกจะต้องไม่กำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขบางประการที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปิดตลาดเสรีหรือเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการเปิดตลาดเสรีในเรื่องต่อไปนี้

1) การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนผู้ให้บริการ (Service Suppliers) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการกำหนดจำนวนโควตาการผูกขาด (Monopolies) การให้สิทธิแก่ผู้ให้บริการแต่ผู้เดียว (Exclusive Service Suppliers) หรือการวางข้อจำกัดโดยอ้างเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจอื่น ๆ (The requirements of Economic Needs Test)

2) การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับมูลค่าของธุรกรรมของการค้าบริการหรือสินทรัพย์ในรูปของการกำหนดจำนวนโควตา (Numerical Quotas) หรือการวางข้อจำกัดโดยอ้างเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

3) การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนธุรกรรมของการค้าบริการ (Number of Service Operations) หรือจำนวนปริมาณของการบริการที่แสดงออก (Quantity of Service Output) ในรูปของการกำหนดโควตา หรือการวางข้อจำกัดโดยอ้างเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

4) การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาในรูปของโควตา บุคคลดังกล่าวอาจถูกว่าจ้างในสาขาบริการใด หรือผู้ให้บริการอาจว่าจ้าง หรือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการประกอบการค้าบริการสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง หรือวางข้อจำกัดโดยอ้างเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

5) การวางมาตรการใดที่เป็นการจำกัด หรือการวางรูปแบบพิเศษอื่นใดของความมีตัวตนทางกฎหมาย (legal Entity) หรือการร่วมลงทุน (Joint - Venture) ซึ่งผู้ให้บริการได้ให้บริการผ่านทางตัวตนทางกฎหมายดังกล่าว

6) การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการร่วมลงทุนของเงินทุนต่างชาติในรูปของการกำหนดเปอร์เซ็นต์สัดส่วนสูงสุดของการลงทุนซึ่งอนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ หรือจำกัดมูลค่าของการลงทุนของคนต่างด้าว

การเข้าสู่ตลาดการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยนั้น สามารถพิจารณาจากลักษณะของการให้บริการประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้ดังนี้

1.1 การให้บริการข้ามพรมแดน (cross – border supply)

ลักษณะของการให้บริการคือ ผู้ให้บริการอาจอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งที่ไม่ใช่ประเทศของผู้รับบริการ การให้บริการทางการศึกษาในลักษณะนี้มักเป็นการให้บริการการศึกษาทางไกล หรือการให้บริการการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีทางโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตสมัย เช่น ให้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ประเทศไทยไม่ได้ผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการในรูปแบบนี้ไว้ อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตขึ้น เพื่อรองรับการให้บริการการศึกษาในรูปแบบนี้ไว้แล้ว

1.2 การเดินทางไปรับบริการที่ต่างประเทศ (consumption abroad)

กรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้รับบริการเดินทางไปรับบริการจากผู้ให้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ เช่น การไปศึกษาต่อต่างประเทศ การไปอบรมหลักสูตรระยะสั้นในต่างประเทศ เป็นต้น

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มิได้มีข้อจำกัดหรือข้อห้ามในการที่นักศึกษาหรือประชาชนคนไทยจะไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อ การเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ประการใด

1.3 การไปตั้งหน่วยธุรกิจให้บริการในต่างประเทศ (commercial presence)

ลักษณะของการให้บริการ คือ ผู้ให้บริการเข้าไปจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพื่อให้บริการในต่างประเทศโดยตรง

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งและการเปิดดำเนินการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ในมาตรา 8 – 23 บุคคลใดที่ประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาตินี้จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นไปตาม "หลักปฏิบัติอย่างคนชาติ" (National Treatment) โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Non – Discrimination) แต่อย่างใด หากผู้ประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาทำตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดครบถ้วนก็สามารถเข้าสู่ตลาดการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้อาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของคนต่างชาติในกรณีที่ต้องการเข้ามาดำเนินการเองโดยไม่ประสงค์จะร่วมมือกับบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือสถาบันอุดมศึกษาของไทย คือ การขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 (1) และ (2) ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้ง

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือต้องเป็นผู้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วจะสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ภายในกำหนด ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติห้ามมิให้คนต่างชาติถือครองที่ดินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่คนต่างชาติต้องมาร่วมลงทุนกับคนไทยในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้น พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวได้กำหนดสัดส่วนการลงทุนและการถือหุ้นของคนต่างด้าวในนิติบุคคลเอาไว้ในสัดส่วน คนไทย : คนต่างด้าว คือ 51 : 49 จึงจะทำให้นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นนั้นมีสถานะเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทย และสามารถเป็นเจ้าของและถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้

1.4 การให้บริการของบุคคลธรรมดา (presence of natural persons)

ลักษณะของการให้บริการ คือ การที่บุคคลธรรมดาเดินทางไปรับจ้างหรือไปให้บริการในอีกประเทศหนึ่ง เช่น การไปทำงานเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรือเป็นครูสอนภาษาในโรงเรียนหรือสถาบันสอนภาษาในประเทศต่างๆ

ประพีร์ อภิชาติสกุล (2542 : 157) ได้ศึกษาพบว่า จากตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยไม่ผูกพันต่อการเปิดเสรีการค้าบริการในบริการรูปแบบนี้กับบริการบางประเภท การที่คนต่างด้าวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาของประเทศอื่นจะเดินทางเข้ามาให้บริการนั้น ประเทศไทยสามารถที่จะเลือกว่าจะอนุญาตหรือจำกัดการเข้ามาให้บริการของคนต่างด้าวนั้นได้

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มาตรา 34 (11) ให้อำนาจแก่สภาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในการพิจารณาสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยระดมทรัพยากรบุคคลจากในประเทศและต่างประเทศ การนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพบัณฑิต

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มิได้ปิดกั้นหรือเป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีการค้าบริการระดับอุดมศึกษาในรูปแบบนี้ อย่างไรก็ตาม การที่คนต่างชาติจะเข้ามาให้บริการในประเทศจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมืองด้วย ซึ่งการอนุญาตให้คนต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศในฐานะนักท่องเที่ยวโดยปกติจะกำหนดระยะเวลาพำนักอยู่ในประเทศไทยได้ประมาณ 3 - 6 เดือน และหากคนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยก็จะต้องมีการขอรับใบอนุญาตทำงานด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่อาจารย์ชาวต่างชาติที่จะเข้ามาให้บริการการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา รวมตลอดถึงการเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยของนักศึกษาชาวต่างชาติ จึงควรพิจารณาอนุญาตให้อาจารย์ชาวต่างชาติเข้า

ประเทศและได้รับใบอนุญาตทำงานครั้งละ 1 ปี และสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติควรอนุญาตให้เข้ามาพำนักอยู่ได้ตามระยะเวลาของหลักสูตรที่ศึกษา

2) การปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment)

ความตกลง GATS ได้วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างคนชาติไว้ในมาตรา XVII ว่า ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติต่อการบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นใด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่มีผลต่อการให้บริการที่เป็นการอนุเคราะห์ไม่ต้องยกว่าการปฏิบัติที่ประเทศสมาชิคนั้นให้แก่การบริการและผู้ให้บริการที่คล้ายคลึงกันของตนกล่าวคือ จะต้องให้การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันกับคนชาติของตน

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับทั้งคนไทยและคนต่างชาติที่ประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คนไทยที่ประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้อย่างไร คนต่างชาติที่ประสงค์จะจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขึ้นในประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยเช่นกัน การให้การอุดหนุนของรัฐแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ว่าจะจัดตั้งโดยคนไทยหรือคนต่างชาติ หากสถาบันอุดมศึกษานั้นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็จะได้รับ การอุดหนุนจากรัฐเช่นเดียวกัน โดยรัฐมิได้มีการเลือกปฏิบัติแต่ประการใด ถือเป็น การให้การปฏิบัติต่อผู้ประกอบการชาวต่างชาติตามหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) ของ GATS กฎหมายนี้จึงไม่ส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแต่อย่างใด

ข้อดี - ข้อเสียของกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาข้อดี - ข้อเสียของกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยนี้ กฎหมายที่เป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้แก่ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการประกอบกิจการให้บริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะ

1) ข้อดีของกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.1 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่กำหนดกรอบในการจัดตั้ง การดำเนินการ และการจัดการด้านต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อย่างเป็นระบบ และมีความโปร่งใสชัดเจนแน่นอน การเข้าสู่ตลาดการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยโดยชาวต่างชาติสามารถกระทำตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้

1.2 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ผู้ให้บริการทุกรายไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาตินี้ที่ประสงค์จะดำเนินกิจการค้าบริการการศึกษา ระดับอุดมศึกษาต้องปฏิบัติตามโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

1.3 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษามีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมดูแลการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทำให้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และได้บัณฑิตที่มีคุณภาพและสามารถออกไปทำงานรับใช้สังคมได้เป็นอย่างดี

2) ข้อเสียของกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2.1 บทบัญญัติของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีการค้าบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้

2.2 การให้อำนาจแก่คณะกรรมการการอุดมศึกษาในการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดเกินไป ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

5. แนวคิดการบริการจัดการอุดมศึกษา

Knowles (1970) ได้เสนอแนวทางการจัดการอุดมศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ

- (1) การบริหารจัดการทั่วไป ประกอบด้วย การกำหนดระเบียบข้อบังคับ การจัดองค์การบริหารภายในสถาบัน การวางแผนของหน่วยงาน การบริหารงานทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อชุมชน งานบุคลากรและเจ้าหน้าที่ งานอาคารและสถานที่ การจัดทำงบประมาณและการจัดหาทุน
- (2) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การทำระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการและบริหารหลักสูตร การรับนักศึกษาเข้าทรัพยากรการเรียนการสอน การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การบริหารงานอาจารย์ งานกิจการนักศึกษา งานกีฬาและพัฒนาการนิสิตนักศึกษา งานสุขภาพและอนามัย งานด้านศาสนา องค์การบริหารสัมพันธ์

วิจิตร ศรีสอาน (2518) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับคนที่วัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ในขณะที่ประถมศึกษาจัดขึ้นสำหรับเด็กเล็ก และมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับวัยรุ่น ด้วยเหตุนี้จึงมักมีผู้เรียก "อุดมศึกษา" ว่า "การศึกษาระดับที่สาม" หรือ "การศึกษาหลังมัธยมศึกษา" เพราะเป็นการศึกษาต่อจากระดับมัศึกษานั้นเอง

วิจิตร ศรีสอาน (2518 : 10 - 11) จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะเป็นสากลประมวลได้เป็น 3 ประการ คือ

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษา และถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสรรค์จริยธรรมและความก้าวหน้า และความเป็นเลิศทางวิชาการ (Advancement of Knowledge and Academic Excellence)
2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งวิทยาการขั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเจริญของมนุษยชาติ
3. ทะนุบำรุง ส่งเสริม ศิลปะ และ วัฒนธรรม

ภายในขอบเขตของจุดมุ่งหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยกระทำหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม
2. การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. บริการทางวิชาการแก่สังคม
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสอาน (2534) ยังได้กล่าวถึงสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้จำเป็นที่จะต้องพึ่งพากันและกัน มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น ประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนนานาชาติให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการอุดมศึกษาที่จะต้องปรับบทบาทของตนอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันพร้อมๆ ไปกับการรักษาเอกลักษณ์และเกียรติภูมิของชาติ ด้วยเหตุผลดังกล่าว "การพัฒนาความเป็นสากล" (Internationalization) จำต้องผสมผสานวิทยาการจากแหล่งภายนอกให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกลมกลืน เพื่อให้คนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ของประเทศและประชาคมโลก

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2542 : 42-45) ได้เสนอว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบการพัฒนาการจัดการรายได้ของสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่รายได้หลักมาจากงบประมาณของรัฐ และได้เสนอแนวทางการจัดการรายได้ของสถาบันที่เสนอโดยผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (Sanyal, 1999) ได้แก่ (1) การให้บริการทางวิชาการ (2) การขายผลิตภัณฑ์ทางวิชาการ (3) การให้เช่าอาคารสถานที่ (4) การ

บริการห้องพัก อาคาร และการประชุมสัมมนา (5) ค่าโฆษณาภายในสถาบัน (6) การขายบริการต่างๆ ภายในสถาบัน (7) การนำวัสดุมาสร้างคุณค่าใหม่ (8) งานพิธีการ (9) การเป็นตัวกลาง (10) บริการสื่อใหม่ (11) การลงทุน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 5) การอุดมศึกษาไทย ปัญหาสำคัญคือ การขาดเอกภาพเชิงนโยบาย ขาดเป้าหมายและทิศทางในภาพรวมที่ชัดเจน ขาดระบบและกลไกที่เข้มแข็งในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา การบริหารจัดการขาดความคล่องตัวและขาดประสิทธิภาพ ระบบอุดมศึกษาไม่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกาภิวัตน์ที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างทันการณ์ ขาดกลไกในการสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเอง การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 8) ผลกระทบต่อการพัฒนาอุดมศึกษาให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ มีเสรีภาพทางวิชาการ จะช่วยให้อุดมศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของประเทศในการแข่งขันกับนานาชาติ ประเทศ สามารถพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ สามารถตอบสนองและขึ้นนำการพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 9) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ

1. มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้วยการวางกลไกการบริหารงานให้มีการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และมาตรการ ให้มีองค์คณะบุคคลกำกับดูแลและติดตามประเมินผลการดำเนินงานในส่วนต่างๆ อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ต้องสรรหาบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาดำเนินงาน
2. รัฐต้องให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรอย่างเป็นธรรม พอเพียง และทันเวลา
3. รัฐต้องปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
4. มีระบบสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ดูแล และติดตามการบริหารจัดการทุกระดับที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลและการจัดการศึกษาออนไลน์ระดับอุดมศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือน

การเรียนการสอนทางไกล ได้มีการนำมาใช้ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาระบบเปิดและระบบปิด แต่สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาจะจัดในสถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัย ตามความต้องการ แต่จากพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการถ่ายทอดบทเรียน และการสื่อสารอย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ จึงนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนยิ่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาระบบปิดได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีแนวโน้มเป็นสังคมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น จึงได้นำประโยชน์ของเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือการศึกษามาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติดังเช่นปัจจุบัน (วิจิตรศรีธำมา, 2543 อ้างถึงใน สุภาณี เสงีศรี, 2543)

การเรียนการสอนทางไกลเป็นรูปแบบการเรียนการสอนซึ่งมีกิจกรรมที่ผู้สอนและเรียนอยู่ต่างสถานที่ แต่ในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลา โดยใช้ระบบการสื่อสาร 2 ทางอย่างมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบการสื่อสารทางไกล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและความเชื่อว่าจะเกิดการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยมีวิวัฒนาการผ่านสื่อการเรียนการสอนทางไกล ทั้งนี้ จุดเด่นของการเรียนการสอนทางไกล คือ ความเสมอภาคทางการศึกษาการเรียน ตามความพัฒนาการและวิถีชีวิตของผู้เรียน (สุภาณี เสงีศรี, 2543)

ราวน์ทรี (Rowntree, 1991) ให้คำนิยามว่า การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนมีการพบปะกันซึ่งหน้าน้อยครั้ง และการติดต่อกันจะกระทำด้วยวิธีต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

ไพรัช ธีชัยพงษ์ (2540) ให้ความหมายของการศึกษาทางไกล หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละสถานที่ มีการใช้สื่อเป็นตัวประสานผู้สอนกับผู้เรียน มีการติดต่อสองทาง และการเรียนการสอนต้องอยู่ภายใต้กรอบของสถาบันการศึกษา

สุภาณี เสงีศรี (2543) ให้ความหมายของการเรียนการสอนทางไกล (Distance Instruction) ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่กระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน แต่ต่างเวลาหรือเวลาเดียวกัน มีกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ 2 ทางในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาผ่านสื่อและเทคโนโลยีในลักษณะสื่อประสม เพื่อช่วยถ่ายทอดบทเรียนไปยังผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลักการ ทฤษฎี และรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล

สุภาณี เสงีศรี (2543 : 29-30) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการเรียนการสอนทางไกลในประเทศไทยว่ามีวิวัฒนาการดังนี้

พ.ศ. 2495 เริ่มจัดการสอนวิชาชุดครูทางไปรษณีย์ของกรมการฝึกหัดครู

- พ.ศ. 2507 เริ่มทดลองโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยเทศบาลนคร
กรุงเทพ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2518 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีทาง
การศึกษากรมวิชาการ เสนอโครงการวิทยุและไปรษณีย์ เพื่อการศึกษา
นอกโรงเรียน
- พ.ศ. 2519 ทบวงมหาวิทยาลัยหารือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อพัฒนาการสอน
ระบบเปิด ทบวงมหาวิทยาลัยดำริจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่สอนโดยระบบ
การศึกษาทางไกล
- พ.ศ. 2520 ทดลองจัดการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จระดับ 3-4 และการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จกลุ่มสนใจ
- พ.ศ. 2521 จัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พ.ศ. 2522 กรมการฝึกหัดครูตั้งศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์
- พ.ศ. 2527 กรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งโรงเรียนเกษตรทางอากาศ
- พ.ศ. 2529 กรมการศึกษานอกโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสาย
สามัญ 3 ระดับ 3 วิธีเรียน ได้แก่ ชั้นเรียนทางไกลและตนเอง
- พ.ศ. 2536 กรมการศึกษานอกโรงเรียนศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการศึกษา
ทางไกลโดยใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม
- พ.ศ. 2537 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่าน
ดาวเทียมไทยคม และจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม
- พ.ศ. 2538 กรมสามัญศึกษาโรงเรียนไกลกังวล จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
สายสามัญ
- พ.ศ. 2539 ทบวงมหาวิทยาลัยเริ่มดำเนินโครงการเครือข่าย UNINET และ
IT CAMPUS
- พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จัดตั้งโครงการการศึกษาไร้พรมแดน
(Borderless Education Project)

มัวร์และเกียสลีย์ (Moore, Michael G. and Kearsley. Greg, 1996) ได้แบ่งช่วงการ
เปลี่ยนแปลงของการศึกษาทางไกลออกเป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ การติดต่อสื่อสารกระทำโดยผ่านทางระบบไปรษณีย์ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ยุคที่ 2 ยุคของการถ่ายทอดบทเรียนผ่านวิทยุ โทรทัศน์ และเทปเสียง โดยใช้ร่วมกับสื่อสิ่งพิมพ์ และมีระบบการประชุมทางไกล

ยุคที่ 3 ยุคเครือข่ายและสื่อประสม ใช้วิธีการถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์ โดยมีปฏิสัมพันธ์ผ่านโทรศัพท์ ดาวเทียม เคเบิล หรือระบบ ISDN

เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม คอมพิวเตอร์ และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนทางไกล โดยอาศัยเทคโนโลยีด้านต่างๆ ที่กล่าวมา เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนทางไกล และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Instruction) หรือการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web base Instruction) และได้มีการพัฒนาไปสู่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) ในลำดับต่อมา โดยมีแนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษาทั่วโลกในยุคโลกาภิวัตน์ คือ “การศึกษาตลอดชีวิต” (Lifelong Education) และ “การศึกษาสำหรับทุกคน” (Education for all) บนเส้นทางสู่ศตวรรษใหม่ ประเทศไทยก็ต้องยึดมั่นแนวความคิดและหลักการทั้งสองประการนี้เช่นกัน (วิจิตรศรีสอ้าน, 2541 ข : 2544)

สำหรับประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น แต่การพัฒนายังอยู่ในระยะเริ่มต้น หลายมหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำแผนการพัฒนาขึ้น และกำลังดำเนินการจัดทำโครงการนำร่อง นอกจากนี้ ยังมีความคิดริเริ่มในระดับรายวิชาในลักษณะของห้องเรียนโทรสนเทศ (Virtual Classroom) โดยความสนใจของครูผู้สอนเฉพาะราย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

แม้ในขณะนี้ประเทศไทยจะยังไม่มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยโทรสนเทศหรือมหาวิทยาลัยเสมือนขึ้นก็ตาม แต่ในอนาคตอันใกล้กระแสความต้องการในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและความต้องการในการได้คุณวุฒิเพิ่มขึ้นของนักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่อยู่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา หรือผู้ที่ไม่มีเวลาพอที่จะเข้าศึกษาในระบบการศึกษาปกติได้ จะได้รับความนิยมนและมีปริมาณความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นระบบการศึกษาที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยไม่ต้องถูกจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาของต่างประเทศได้มีการให้บริการการศึกษาทางไกลโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายโทรคมนาคม รุกคืบเข้ามาให้บริการแก่ประชาชนในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์

มาตรฐานการศึกษาระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตไว้รองรับการจัดการศึกษา
ในลักษณะดังกล่าวไว้แล้ว

7. แนวคิดเกี่ยวกับการทำประชาพิจารณ์

การบริหารราชการแผ่นดินในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) จำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบ
ราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการแก่
ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การส่งเสริม
สิทธิเสรีภาพของประชาชน และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการบริหารราชการแผ่นดิน
ถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการควบคุมการดำเนินงานขององค์กรฝ่ายบริหาร

โกลดิทซ์ พลกุล (2540 :9 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2540 :11) กล่าวว่า การควบคุมการดำเนินงาน
ขององค์กรฝ่ายบริหารนั้น อาจแยกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ๆ คือ

- (1) ระบบควบคุมก่อนการดำเนินการ
- (2) ระบบควบคุมภายหลังการดำเนินการ

ในการควบคุมการดำเนินงานขององค์กรฝ่ายบริหารก่อนการดำเนินการนั้น มีอยู่ 2 วิธีการ
ใหญ่ๆ คือ (โกลดิทซ์ พลกุล 2540 : 9 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2540 : 11)

(1) การควบคุมโดยการส่งเรื่องที่จะดำเนินการไปให้องค์กรที่ปรึกษาพิจารณาให้ความ
เห็น
เสียก่อน หรือ

(2) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเตรียมการก่อนการ
ดำเนินการ ซึ่งอาจแยกตามจำนวนของประชาชนที่เกี่ยวข้องออกได้เป็น 3 กรณี คือ

ก) ถ้าเรื่องที่จะดำเนินการนั้นเกี่ยวข้องกับประชาชนเพียงไม่กี่ราย ก็จะใช้กระบวนการ
ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนรายที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้มีโอกาสรับทราบและโต้แย้งคัดค้านการดำเนินการนั้น
ได้

ข) ถ้าเรื่องที่จะดำเนินการนั้นเกี่ยวข้องกับประชาชนบางกลุ่มบางประเภท ก็จะใช้
กระบวนการปรึกษาหารือตัวแทนของประชาชนกลุ่มนั้นหรือประเภทนั้น

ค) ถ้าเรื่องที่จะดำเนินการนั้นเกี่ยวข้องกับประชาชนในวงที่กว้างขึ้น ก็จะใช้
กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง

โกลดิทซ์ พลกุล (2540 : 9-10 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 11-12) อธิบายว่า กระบวนการรับฟังความ
คิดเห็นของประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ กฎระเบียบต่างๆ ของฝ่ายบริหาร กระบวนการนี้ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา นอร์เวย์ และสเปน

(2) กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการของฝ่ายบริหารที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน เช่น การวางผังเมือง การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ กระบวนการนี้ใช้อยู่ในประเทศฝรั่งเศส

(3) กระบวนการไต่สวนสาธารณะในเรื่องที่ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ หรือระหว่างประชาชนกับองค์กรเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหาร กระบวนการนี้ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และ สหราชอาณาจักร

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดินมีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ และมีการเรียกกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้คำที่แตกต่างกันไป เช่น “ไต่สวนสาธารณะ” “ประชามติ” หรือ “ประชาพิจารณ์” โดยบางครั้งก็เป็นการแปลคำศัพท์ภาษาต่างประเทศคำเดียวกันมาเป็นภาษาไทยที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนหรือเกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันได้ โภคิน พลกุล (2540 : 11-13 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 13-17) ได้อธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและกระบวนการต่างๆ ที่ใช้กันอยู่ในต่างประเทศพอสังเขป ดังนี้

(1) “public hearing” ในประเทศสหรัฐอเมริกา

“public hearing” เป็นคำศัพท์ที่ใช้อยู่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการแปลคำศัพท์นี้เป็นภาษาไทยที่ยังแตกต่างกันอยู่ เช่น “ไต่สวนสาธารณะ” บ้าง “ประชาพิจารณ์” บ้าง

คำว่า “public hearing” นั้น แต่เดิมหมายถึงการพิจารณาโดยเปิดเผยของศาลเพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ ต่อมาได้มีการนำคำนี้มาใช้กับการดำเนินงานของฝ่ายบริหารโดยหมายถึงการนั่งพิจารณาพยานหลักฐานโดยเปิดเผยและมีกระบวนการที่เคร่งครัดอย่างศาลเท่านั้น จากนั้นก็ได้มีการนำคำศัพท์นี้ไปใช้กับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย

“public hearing” เป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนการออก กฎ คำสั่ง หรือการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในปัญหาสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

(2) “public inquiry” ในประเทศสหราชอาณาจักร

“public inquiry” เป็นคำศัพท์ที่ใช้อยู่ในกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งมีการแปลคำศัพท์นี้เป็นภาษาไทยที่ยังแตกต่างกันอยู่ เช่น มีการแปลว่า “ไต่สวนสาธารณะ” “การสอบสวนโดยเปิดเผย” และ “การรับฟังทางมหาชน” เป็นต้น

“public inquiry” หมายถึงมาตรการทางปกครองที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่จะถูกระทบหรือเสียหายในเรื่องนั้นๆ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งคัดค้านก่อนที่ฝ่ายบริหารจะออกกฎหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นๆ โดยให้องค์กรหรือบุคคลที่มีความเป็นอิสระเป็นผู้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นนั้น

กระบวนการนี้มีข้อดี คือ ทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบข้อมูลต่างๆ อย่างเต็มที่และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เสนอข้อมูลและแสดงความเห็นโต้แย้งกันอย่างเต็มที่ อันจะทำให้การตัดสินใจในเรื่องนั้นอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด แต่ก็มีข้อเสีย คือ ความล่าช้าในการดำเนินการและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นค่อนข้างมาก

(3) “public inquiry” ในประเทศฝรั่งเศส

แต่เดิมประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายหลังการดำเนินการมากกว่าระบบการควบคุมก่อนการดำเนินการ แต่ในระยะหลังประเทศฝรั่งเศสก็หันมาให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมก่อนการดำเนินการมากขึ้น โดยมีการนำระบบการไต่สวนสาธารณะ (“enquete publique” หรือ “public inquiry”) มาใช้ในบางกรณี เช่น มีการตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยให้มีการไต่สวนสาธารณะ ค.ศ. 1983 ขึ้นใช้บังคับกับ “กิจการ” ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชนก็ตาม ทั้งนี้ ตามที่จะได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนด “กิจการ” ดังกล่าวอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้ที่ประสงค์จะดำเนินกิจการดังกล่าวจะต้องจัดให้มีการไต่สวนสาธารณะเสียก่อน จึงจะได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการดังกล่าวได้

(4) การออกเสียงประชามติ (referendum)

“การออกเสียงประชามติ” (referendum) เป็นกระบวนการของการจัดทำกฎหมายที่ขอให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือร่างกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งในต่างประเทศมีหลายประเทศที่นำระบบนี้ไปใช้ เช่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

โกติน พลกุล (2540 : 14 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2540 : 18) กล่าวถึงแนวคิดการทำประชามติพิจารณาในประเทศไทยว่า เป็นแนวความคิดที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการแสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อโต้แย้งหลายฝ่ายโดยวิธีประชามติ ซึ่งได้มีการนำไปกำหนดไว้ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 เป็นครั้งแรก

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษา

วิลาวัลย์ จารุอรียานนท์ (2542) ได้ศึกษาแนวโน้มของการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า พ.ศ.2543 - 2552 ในด้านต่างๆ พบว่า 1. ด้านแนวคิด ควรมุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ โดยต้องมีทิศทางของกลุ่มเป้าหมายและแนวทางของการควบคุมคุณภาพที่ชัดเจน 2. ด้านจุดมุ่งหมาย ควรมุ่งพัฒนาและยกระดับบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล ให้ผู้เรียนมีความสามารถเชิงวิชาการเทียบเคียงกับนานาชาติ เปิดสู่ความเป็นสากลและสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกไร้พรมแดนได้ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านวิชาการและการวิจัย เพื่อให้คนไทยมีบทบาทในนานาชาติ รวมทั้งลดอัตราคนไทยที่ไปศึกษาในต่างประเทศ 3. ด้านองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เรียนและผู้สอนจากนานาชาติ หลักสูตรมีมาตรฐานสากล ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอน 4. ด้านการจัดการการศึกษา พบว่า หลักสูตรมีการพัฒนาสม่ำเสมอสนองต่อความต้องการของผู้เรียน มีลักษณะสหวิทยาการ ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่น การสอนมีหลายรูปแบบ เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น

สุภาณี เสงศรี (2543) ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาระบบปิด 12 แห่ง ที่จัดการเรียนการสอนทางไกล จำแนกเป็นสาขาสังคมศาสตร์ 6 แห่ง และสาขาวิทยาศาสตร์ 6 แห่ง และเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ใช้เป็นสื่อหลัก คือ ระบบการประชุมทางไกลโดยวีดิทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ปัญหาที่พบมาก คือ ผู้เกี่ยวข้องไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล ผู้เรียนและผู้สอนมีพฤติกรรมเหมือนการเรียนการสอนปกติ

วิริยะ วงศ์เลาหกุล (2543) ได้ศึกษาและพัฒนาแบบจำลองระบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับการอุดมศึกษาไทย โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและวิเคราะห์ระบบของมหาวิทยาลัยปกติ มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศไทย และมหาวิทยาลัยเสมือนจริงในต่างประเทศ แล้วนำผลการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นระบบของมหาวิทยาลัยเสมือนจริง ซึ่งประกอบด้วยบริบท 6 ประการ ปัจจัยนำเข้า 7 ปัจจัย กระบวนการดำเนินงาน 6 ระบบย่อย ผลิตผล 3 ประเภท และข้อมูลย้อนกลับ 1 ระบบย่อย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และด้านเทคโนโลยีการศึกษาและการศึกษาทางไกล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมขององค์ประกอบ จากนั้นสร้างแบบจำลองระบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้านวิชาการ ด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและการศึกษาทางไกล จำนวน 19 ท่าน ประเมินแบบจำลองระบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมิน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แบบจำลองระบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงนี้มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมเพียงพอ ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันทั้งระบบใหญ่และระบบย่อย และเห็นว่าแบบจำลองระบบนี้มีความเหมาะสมกับสังคมสารสนเทศ สอดคล้องกับสภาวะสังคมไทย และมีความเป็นไปได้ในการนำไปดำเนินการจริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจขอบเขต สภาพโครงสร้าง และสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยโทรสนเทศ การเรียนรู้สถานการณ์ แนวโน้ม และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งเสนอแนวทาง มาตรการ และรูปแบบการพัฒนามหาวิทยาลัยโทรสนเทศในประเทศไทย

8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการค้าบริการ

รัฐพร ตริณรงค์ (2540) ได้ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากพันธกรณีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการพบว่า พันธกรณีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว โดยเป็นการเปิดเสรีตามลำดับ ไม่ใช่เป็นการเปิดเสรีโดยทันทีทันใด และส่งผลกระทบต่อทั้งกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เป็นไปตามพันธกรณีของความตกลง และต้องมีการจัดอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจต่างด้าว รวมถึงดำเนินการแก้ไขประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (ปัจจุบันได้มีการแก้ไขแล้วโดยออกเป็นพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478

มานะชัย วัฒนาวงศารัตน์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่มีต่อการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว สำหรับการปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงนี้ รัฐภาคีจะต้องทำการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีรัฐหนึ่งในความตกลงนี้ จึงต้องทำการปฏิบัติตามพันธกรณีโดยแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิชาชีพของคนต่างด้าว โดยที่ยังคงรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับแรงงานไทย จากการวิจัยพบว่า มีอาชีพบริการ 8 อย่าง ที่สงวนไว้ตามกฎหมายไทยได้รับผลกระทบจากความตกลง อาชีพเหล่านี้ได้แก่ งานก่อสร้าง งานขับขี่ยานยนต์ งานให้บริการทางบัญชี งานให้บริการวิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรมโยธา งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรม

งานตัวแทนหรือนายหน้า งานจัดนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ และงานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่สงวนอาชีพเหล่านี้ เพื่อที่จะรองรับการเปิดตลาดเสรี ก้าวหน้าตามลำดับ ซึ่งจะมีขึ้นจากการเจรจาการค้าพหุภาคีในแต่ละรอบ นอกจากนี้ จากการประเมิน ตารางแสดงข้อผูกพันเฉพาะของประเทศต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการค้าบริการรูปแบบที่ 4 ซึ่งเป็นเรื่องของการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา พบว่าประเทศภาคีส่วนใหญ่ยังคงแสดงเจตนาไม่ผูกพันเกี่ยวกับการให้บริการรูปแบบนี้ นั่นหมายความว่าประเทศเหล่านี้ต่างไม่เปิดตลาดแรงงานให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศตนได้ และโดยที่การเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับนั้นจะขึ้นอยู่กับผลการเจรจาการค้ารอบถัดไป ดังนั้น ประเทศไทยจึงยังไม่มีควมจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อที่จะเปิดตลาดแรงงานของตน หากประเทศภาคีอื่นยังคงไม่เปิดตลาดแรงงานของตนเช่นกัน

ประพีร์ อภิชาติสกุล (2542) ได้ศึกษาหลักการที่กำหนดไว้ในประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ว่ามีส่วนใดที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีในความตกลง GATS และไม่สอดคล้องอย่างไร เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขหลักการดังกล่าวนั้นให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของความตกลงต่อไป จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวทั้งที่มีอยู่ใน ปว.281 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่มีหลักการใหม่โดยทำการแก้ไขหลักการเดิมของ ปว. 281 แล้วนั้น ก็ยังคงมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นคนต่างด้าวในการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย รวมถึงการระบุนิติบัญญัติที่ท้ายกฎหมายให้เป็นธุรกิจที่ห้ามไม่ให้คนต่างด้าวทำ โดยรวมถึงธุรกิจบริการด้วยนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดของคนต่างด้าวที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย ดังนั้น เพื่อที่จะดำเนินการตามพันธกรณี ภายใต้ความตกลง ประเทศไทยจึงต้องทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีการเปิดเสรียิ่งขึ้นตามลำดับและสอดคล้องกับบทบัญญัติของความตกลงและข้อผูกพันเฉพาะ นอกจากนี้ ความตกลง GATS ยังส่งผลกระทบต่อกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการใน ปว. 281 ด้วย ดังนั้น จึงต้องทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เป็นไปตามพันธกรณีของความตกลงเช่นกัน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2543) กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายนอกอาเซียนด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองระหว่างประเทศที่มีผลต่อภาคการค้า บริการและการลงทุน วิเคราะห์การเปิดเสรีการค้าบริการใน 6 สาขาย่อย โดยแยกเป็นการวิเคราะห์เชิงกฎหมายและสถาบันเป็นรายประเทศ และวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจรายสาขา อันประกอบด้วย ภาคบริการ การท่องเที่ยว การขนส่งทางอากาศและทะเล บริการโทรคมนาคม ภาคธุรกิจธนาคาร การบริการพลังงาน และการบริการด้านวิชาชีพ และได้เสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเสรีภาคบริการว่า ควรมีการเจรจาในระดับนโยบาย และปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง